

Popiežiaus katechezės

Popiežius Pranciškus IŠMINTIES DOVANA	2
SUPRATIMO DOVANA	2

Homilijos

AUKŠTUTINIS KAMBARYS / Sekminės	4
TREJYBĖS SLĖPINYS / Švč. Trejybė	5
PAGALBA MUMS, SILPNIEMS / Devintinės	6
DU IŠKILŪS BAŽNYČIOS VYRAI / Šv. apaštalai Petras ir Paulius	7
TIKROJI IŠMINTIS / 14 eilinis sekmadienis (A)	8

Straipsniai

Kardinolas Joseph Ratzinger JONO PAULIAUS II ENCIKLIKOS <i>Paskaita Laterano universitete</i>	9
JONAS PAULIUS II IR „EUROPA SU DVIEM PLAUČIAIS“	12
Arkivyskupas Gerhard Ludwig Müller SANTUOKOS NEIŠARDOMUMAS IR DEBATAI DĖL CIVILIŠKAI ANTRĄKART SUSITUOKUSIŲJŲ BEI SAKRAMENTŲ	15
Raniero Cantalamessa OFM Cap. ŠEIMA – BAŽNYČIOS NUGARKAULIS	20
Roger Kiska JONO PAULIAUS II PALIKIMAS EUROPOJE: VILTIS IR ĮGALINIMAS	26
Johannes G. Gerhartz „SUKURK MAN TYRĄ ŠIRDĮ, DIEVE“ (Ps 51, 12)	29

Bažnyčia Lietuvoje

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis	32
Atsinaujinimo diena	33
Šeimų šventė 3D: dovana, dėkingumas, džiaugsmas	35
Gailestingumo atlydai Vilniuje	36
Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas	37
Vilkaviškio vyskupijos kunigų susirinkimas	38
Kauno arkivyskupijos kunigų ugdymo konferencija	39
Prekyba žmonėmis – Lietuvos Caritas ir savivaldybių atsakas	40
Seminaras „Įžengiant į Gailestingumo slėpinį“	41

Bažnyčia pasaulyje

Jono XXIII ir Jono Pauliaus II kanonizacija	43

Popiežius Pranciškus

Išminties dovana

2014 m. balandžio 9 d.

Šiandien pradėdame naują katechezė ciklą apie Šventosios Dvasios dovanas. Jūs žinote, kad Šventoji Dvasia yra Bažnyčios ir kiekvieno krikščionio siela, gyvuliniai syvai: tai Dievo Meilė, kuri apsigyvena mūsų širdyje ir bendrauja su mumis. Šventoji Dvasia visada yra su mumis, mūsų širdyje.

Pati Dvasia yra tobula „Dievo dovana“ (plg. *Jn 4, 10*) ir suteikia įvairių dvasinių dovanų tiems, kurie ją priima. Bažnyčia jų išskiria septynias – tai skaičius, simbolizuojantis *pilnatvę, visumą*; tai dovanos, apie kurias daugiau sužinome rengdamiesi Sutvirtinimo sakramentui, kurių šaukiamės senoje maldoje, vadinamoje „Sekminių sekvencija“. Šios dovanos yra *išmintis, supratimas, patarimas, tvirtumas, pažinimas, maldingumas ir Dievo baimė*.

Šiame sąrašė pirmoji Šventosios Dvasios dovana – išmintis. Tačiau tai ne žmogiškoji išmintis, įgyjama per pažinimą ir patirtį. Biblijoje pasakojama, kad Saliamonas, karūnuojamas Izraelio karaliumi, prašė išminties dovanos (plg. *1 Kar 3, 9*). Išmintis – tai malonė *matyti kiekvieną dalyką Dievo akimis*. Tiesiog matyti pasaulį, situacijas, problemas – viską Dievo akimis. Tai yra išmintis. Kartais matome dalykus, kaip mums patinka, ar pagal savo širdies būklę – su meile ar neapykanta, su pavydu... Ne, tai nėra Dievo žvilgsnis. Išmintis yra tai, ką nuveikia mumyse Šventoji Dvasia, kad matytume dalykus Dievo akimis. Tai yra išminties dovana.

Išminties dovana ateina iš *artumo su Dievu*, iš artimo ryšio su Dievu, vaikų ryšio su savo Tėvu. Kai turime šį ryšį, Šventoji Dvasia duoda mums išminties dovaną. Kai esame bendrystėje su Viešpačiu, Dvasia perkeičia mūsų širdį ir leidžia suvokti jo šilumą ir meilumą.

Šventoji Dvasia padaro krikščionį „išmintingą“. Tačiau ne ta prasme, kad jis turi atsakymą į kiekvieną klausimą, viską žino, bet ta, kad jis „žino“ apie Dievą, žino, kaip Dievas veikia, atpažįsta, kas iš Dievo, o kas ne iš Dievo; jis turi tą išmintį, kurią Dievas duoda mūsų širdims.

Šia prasme išmintingo žmogaus širdis pažįsta Dievo „skonį ir kvapą“. Kaip svarbu, kad mūsų bendruomenė būtų tokių krikščionių! Viskas juose byloja apie Dievą, tampa gražiu ir gyvu jo buvimo ir meilės ženklu. Tai yra kažkas, ko mes negalime patys išrasti ar sau parūpinti. Tai dovana, Dievo duodama tiems, kurie tampa klusnūs Šventajai Dvasiai. Turime Šventąją

Dvasią savyje, savo širdyje; galime jos klausytis, galime nesiklausyti. Jei klausomės Šventosios Dvasios, ji moko išminties kelio, dovanoja tą išmintį, kuri yra regėjimas Dievo akimis, girdėjimas Dievo ausimis, mylėjimas Dievo širdimi, vertinimas pagal Dievo vertinimą. Tokia yra išmintis, kurią dovanoja Šventoji Dvasia, ir visi galime ją turėti. Turime tik prašyti jos Šventosios Dvasios.

Pagalvokite apie namie likusią su savo vaikais mamą; kai vienas jų krečia kokią kvailystę, o kitas tuoj prasiimanys dar kažką, vargšė mama blaškosi į visas puses genama vaikų problemų. O kai mamos pavargsta ir aprėkia vaikus, ar tai yra išmintis? Klausiu jūsų: rekti ant vaikų, – ar tai yra išmintis? Kaip sakote: išmintis ar ne? Ne! O jei mama pasikviečia vaiką, švelniai pataiso jį sakydama: „Nedaryk taip, nes...“, kantriai paaikškina, – ar tai yra Dievo išmintis? Taip! Tai yra tai, ką Šventoji Dvasia mums duoda gyvenime! Ar, pavyzdžiui, kai sutuoktiniai, vyras ir žmona, susipyksta, nežiūri vienas į kitą, o jei žiūri, tai iš padilbų, – ar tai yra Dievo išmintis? Ne! Tačiau jei vienas sako: „Audra praėjo, susitaukime“, ir jie pradeda iš naujo, eina pirmyn taikoje: ar tai išmintis? [Iš minios: taip!] Tai yra išminties dovana. Teateina ji į mūsų namus, kad jos turėtume su savo vaikais, teateina ji pas mus visus!

To negalima išmokti: tai Šventosios Dvasios dovana. Todėl turime prašyti Viešpatį, kad suteiktų mums Šventąją Dvasią ir duotų *išminties* dovaną, tos *Dievo išminties*, kuri moko mus regėti Dievo akimis, jausti Dievo širdimi, kalbėti Dievo žodžiais. Su šia išmintimi eikime pirmyn, kurkime savo šeimą, kurkime Bažnyčią ir taip pašventinsime vieni kitus. Prašykime šiandien išminties dovanos. Šios dovanos prašykime Dievo Motinos, kuri yra Išminties sostas: tesuteikia ji mums šią malonę. Ačiū!

Supratimo dovana

2014 m. balandžio 30 d.

Panagrinėjęs išmintį, kuri yra pirmoji iš septynių Šventosios Dvasios dovanų, norėčiau atkreipti jūsų dėmesį į antrąją dovaną – *supratimą*. Čia kalbama ne apie žmogiškąją išvalgumą, intelektinį gebėjimą, kuris daugmaž mums visiems būdingas. Tai veikia malonė, kurią gali duoti tik Šventoji Dvasia, ir kuri pažadina krikščionio gebėjimą pranokti išorinį tikrovės aspektą ir *žvelgti į Dievo minties bei jo išganymo plano gelmes*.

Apaštalas Paulius, kreipdamasis į Korinto bendruomenę, labai gerai aprašo šios dovanos poveikį – tai, ką mu-

myse nuveikia supratimo dovana: „Ko akis neregėjo, ko ausis negirdėjo, kas žmogui į mintį neatėjo, tai paruošė Dievas tiems, kurie jį myli. Dievas mums tai apreikė per Dvasią“ (1 Kor 2, 9–10). Žinoma, tai nereiškia, kad krikščionis gali viską suprasti ir pažinti visus Dievo planus; visa tai bus aiškiai apreikšta tik tuomet, kai Dievo akivaizdoje būsime iš tikrųjų su juo susivieniję. Tačiau, kaip rodo pati žodžio reikšmė, supratimas (lot. *intellectus*) leidžia – „*intus legere*“ – „vidujai išskaityti, išvelgti“. Ši dovana leidžia mums suvokti dalykus taip, kaip Dievas juos suvokia, Dievo supratimu. Nes juk galima suvokti situaciją žmogiškuoju supratimu, apdairumu, ir tai gerai. Tačiau suvokti situaciją nuodugniai, kaip Dievas ją supranta, yra šios dovanos padarinys. Jėzus panorėjo mums atsiųsti Šventąją Dvasią, kad turėtume šią dovaną, kad galėtume suvokti dalykus, kaip Dievas juos suvokia, Dievo supratimu. Tai graži dovana, kuria Viešpats visus apdovanojo. Tai dovana, per kurią Šventoji Dvasia mus veda į Dievo artumą ir leidžia mums dalyvauti jo parengtame meilės plane.

Taigi aišku, kad supratimo dovana *glaudžiai susijusi su tikėjimu*. Kai Šventoji Dvasia apsigyvena mūsų širdyse ir apšviečia mūsų protus, vis labiau ugdomas mūsų *supratimas visko, ką Viešpats sakė ar nuveikė*. Pats Jėzus savo mokiniams buvo pažadėjęs: atsiųsiu jums Šventąją Dvasią, ji leis suprasti viską, ko mokiau, – suprasti Jėzaus mokymą, suprasti Jo žodį, suprasti Evangeliją, suprasti Dievo žodį. Galima skaityti Evangeliją ir kai ką suprasti, bet jei ją skaitome gavę šią Šventosios Dvasios dovaną, suprantame Dievo žodžių gelmę. Tai didelė dovana, kurios turime visi prašyti, taip pat prašyti visi drauge: suteik mums, Viešpatie, supratimo dovaną.

Luko evangelijoje yra epizodas, labai gerai išreiškiantis šios dovanos gilumą ir galią. Du Jėzaus mokiniai, dalyvavę jo nukryžiuavime ir palaidojime, nusivylę ir prisilėgti palieka Jeruzalę ir grįžta į savo kaimą Emausą. Jiems bekeliaujant prie jų prisijungia prisikėlęs Jėzus, jis pradeda su jais kalbėtis, tačiau liūdesio ir nevilties aptemdytos jų akys nepajėgia jo atpažinti. Jėzus eina kartu, tačiau jie tokie liūdni, tokie nusivylę, kad jo neatpažįsta. Tačiau kai Viešpats jiems paaiškina Raštus, kad jie suprastų, jog jam reikėjo kentėti ir mirti, kad po to prisikeltų, *jų supratimas atsiveria, o širdyje vėl išsižiebia viltis* (plg. Lk 24, 13–27). Būtent tai Šventosios Dvasios darbas: ji atveria mūsų supratimą, atveria mus, kad geriau suprastume, kad gerai suprastume Dievo dalykus, žmogiškuosius dalykus, situacijas – viską. Supratimo dovana yra svarbi mūsų krikščioniškame gyvenime. Prašykime Viešpatį, kad mums ją duotų, kad visiems duotų šią dovaną, idant suprastume, kas vyksta, kad suprastume taip, kaip Jis supranta, o visų pirma, kad suprastume Dievo žodį Evangelijoje. Ačiū.

Lietuvos Vyskupų kreipimasis artėjančių Europos Parlamento rinkimų proga

2014 m. gegužės 8 d.

Gegužės 1 d. šventėme Lietuvos narystės Europos Sąjungoje dešimties metų jubiliejų. Tai, kas pirmaisiais metais po Nepriklausomybės atkūrimo dar atrodė sunkiai pasiekiamą, tapo tikrove 2004 m. gegužės 1 d. Ana atmintina diena jau tapo istorija. Narystė šioje Europos tautų šeimoje jau seniai tapusi mūsų kasdienio gyvenimo dalimi, ir niekas nebesistebi matydamas ES ženklą ant naujus statybinius ar kultūrinius projektus pristatančių skrajučių.

Katalikų Bažnyčia moko, kad žmonija yra lygus prigimtinio orumo asmenis suburianti šeima, o jos vienybė neatskiriama nuo visuotinio bendrojo gėrio, kuris, savo ruožtu, neišivaizduojamas be organizuoto tautų sambūrio. Tik drauge galime išspręsti tiek tautai, tiek ir tautų bendruomenei iškylančias problemas. Toks galiausiai yra ir Europos Sąjungos, įsteigtos ne tik savo narių ekonominei gerovei stiprinti, bet ir taikai bei stabilumui užtikrinti, tikslas.

Kiekvieną valstybių sambūrį pirmiausia sudaro žmonės su savo dorybėmis ir netobulumais, siūlantys savo požiūrį į pasaulį. Ne paslaptis, kad ir Europos Sąjungoje kai kurios iniciatyvos kelia susirūpinimą. Tai ypač akivaizdu šiemet, tikintiesiems švenčiant Šeimos metus ir dažniau diskutuojant apie žmogaus orumo, gyvybės ir šeimos svarbą. Mūsų bendrasis gėris, šalies ir tautos tvirtumas priklauso nuo profesionalių politikų – žmonių, kuriems patikime savo reikalų atstovavimą.

Gegužės 25 d. vyksiantys rinkimai į Europos Parlamentą mus pakvies dar kartą susimąstyti apie tai, kurie politikai mums atstovaus Briuselyje ir Strasbūre. Nuo išrinktų Europos parlamentarų priklausys, kuriems sprendimams bus pritarta, o kuriems – ne. Pasidomėkime, kurie ligšioliniai Europos Parlamento nariai siekė apginti krikščioniškąsias Europos vertybes, o kurie neliko ištikimi savo priešrinkiminiams pažadams. Skirkime laiko kandidatams įvertinti, o per rinkimus ramiai, gerbdami kitaip manančius, bet tvirtai išreikškime savo pilietinę valią. Vedami krikščioniškos vilties, nepabūkime įsitraukti į viltingesnės ir žmogiškesnės visuomenės kūrybą, kurioje mieliau būtų gyventi kiekvienam žmogui.

AUKŠTUTINIS KAMBARYS

Šventosios Dvasios atsiuntimas (Sekminės)
Apd 2, 1–11; Ps 104; 1 Kor 12, 3b–7. 12–13; Jn 20, 19–23

Po mokinių nusivylimo, netekties ir pralaimėjimo nuotaikos išgyvenus Jėzaus mirtį ant kryžiaus, po sutrikimo moterims pranešus apie tuščią kapą, Mokytojas pasirodo, nuramina, dar keturiasdešimt dienų keliauja žemės keliais, dosniai dalija Duoną. Tačiau jo buvimas jau kitoks... Pagaliau jis, pažadėjęs atsiųsti Globėją, pakyla į dangų. Tokia paskutinių įvykių chronologija. Tačiau galbūt visai netikėtai ši pabaiga perauga į naują pradžia. Tam pasitarnauja aukštutinis kambarys. Viskas prasideda tuomet, kai našlaite likusi bendruomenė susirenka į kuklų aukštutinį kambarį, kuriame, be mokinių ir Jėzaus Motinos Marijos, rodos, niekas daugiau netelpa. Ir ko norėti? Juk pasaulis užauja apie pralaimėjimą... Tačiau viskas, kaip sakoma, prasideda nuo mažų dalykų. Netikėtai aukštutinio kambario sienos pradeda alsuoti ypatingu Šventosios Dvasios artumu. Vietoje, kurios nežino pasaulis, gimsta Bažnyčia. Apaštalų darbuose liudijama, kad, ugnies pavidalu nusileidus Šventajai Dvasiai, mažytė buvusių baikščių apaštalų bendruomenė pasklido po visus žemynus, po visas šalis.

Per dviejų tūkstantmečių Bažnyčios istoriją išliko aukštutinio kambario patirtis ir jos poreikis. Kiekvienas esame kviečiami į šį kambarį. Labai svarbu, kad ir šiandien kiekvieno krikščionio gyvenimo ir maldos kryptis sutilptų į tą ilgesingą kvietimą: *Veni, Sancte Spiritus!* Prisiminti šią invokaciją svarbu dar ir todėl, kad ji kyla iš pačios Kristaus širdies. Tai didžiausia Prisikėlusiojo dovana, kiekvieną pasiekianti aukštutinio kambario tikrovėje. Ta visuomet deganti ugnis kyla iš begalinio paties Jėzaus broliškumo ir sūniškumo. Jis yra tas, kuris savo mokiniams pasirodo pirmąją savaitės dieną – tuščio kapo dieną. Jis yra tas, kuris dovanoja ramybę. Aukštutinio kambario svečias yra taip pat Kunigas, užtariantis Dievo tautą. Jis pro užrakintas duris ateina kaip aukščiausiasis Kunigas, aukos Avinėlis ir pats Aukuras. Visa tai išreiškia dovanojantis prisikėlusio Jėzaus kvėpimas. Su mažąja bendruomenė Jėzus dalijasi visos Švenčiausiosios Trejybės artumu. Kvėpimas, apie kurį Šventajame Rašte ne kartą kalbama, išreiškia naują kryptį, kuri turi apimti ne tik visą žmogų, bet ir visą istoriją bei kosminę tvarką. Kvėpimu kuriama vienybė. Šiuo dėmeniu įvykis aukštutiniame kambaryje visada skirsis nuo daugelio įvykių istorijos būvyje. Čia gimsta vienybė ir tarpusavio supratimas – žmonijos šeimoms pagrindiniai dėmenys. Galime drąsiai teigti, kad Šventoji Dvasia aukštutiniame kambaryje deda naujos žmonijos pamatus. Šventasis Ireniejus savo traktate „Prieš erezijas“ yra pasakęs: kaip iš sausų

milų be vandens neįmanoma suminkyti vientisos tešlos ir iškepti duonos, taip ir be dangiškojo vandens išliejimo neįmanoma vienybė. Skaitinyje iš Apaštalų darbų matome, kad pirmieji apaštalai yra atviri šiai bendrystės patirčiai. Čia gimsta Bažnyčia. Kuo ji kitokia, kuo ji išskirtinė? Pirmiausia tuo, kad peržengiamos asmeninės mąstysenos ir veiksenos sienos: aukštutinis kambarys išsiplėčia ir į ilgį, ir į plotį, ir į gylį. Galima sakyti, jog Šventoji Dvasia kuria namus, kuriuose kiekvienas galime atrasti sau vietą. Popiežius Pranciškus vienoje katechezėje yra pasakęs, kad Šventoji Dvasia – tai neišsenkanti Dievo gyvenimo versmė mumyse. Žmogus visada ir visur troško apstaus, gražaus, teisingo ir gero gyvenimo, ilgėjosi gyvenimo, kuriam negrėstų mirtis, kuris galėtų augti ir bręsti iki pilnatvės. Žmogus tarsi keliautojas eina per gyvenimo dykumas ir trokšta gyvojo vandens, galinčio numalšinti gilųjį šviesos, meilės, grožio bei ramybės troškulį. Visi jaučiame tokį troškulį! Ir Jėzus mums duoda šį gyvąjį vandenį: tai Šventoji Dvasia, kylanti iš Tėvo, ją Jėzus išlieja mūsų širdyse. Taigi Šventoji Dvasia, ta iš giliausios Jėzaus Širdies tekanti versmė, kuria Viešpats dalijasi su aukštutinio kambario bendruomenė, yra skirta visiems.

Prisiminkime Apaštalų darbų tekstą. Knygos autorius šventasis evangelistas Lukas peržengia anuometines visuotinum ribas ir kreipia žvilgsnį už Azijos ir Šiaurės Vakarų Afrikos horizonto, apima vadinamąjį Vakarų ir Rytų pasaulį, salas ir žemynus. Taip Kristaus – to aukštutinio kambario svečio – meilė Šventosios Dvasios galia aprėpia visų laikų žmones ir visų laikų tautas, kerta sienas, veikia kaskart naujai ir aktualiai. Liepsna, pripildžiusi pirmųjų apaštalų širdis, kiekvieną kartą vis iš naujo įžiebiamas mumyse tikrą Dievo įkarštį. Taip atnaujinamas žemės veidas. Svarbu nepamiršti, kad šis svarbus darbas, kuriam Dievas panaudoja ir žmogišką trapumą, ir protą, prasideda mažame aukštutiniame kambaryje, durims esant užrakintoms. Šventoji Dvasia kiekvieną pripildo savo malonių. Svarbu tomis malonėmis gyventi vis labiau tarpusavyje dalijantis ir dovanojantis. Tikroji Sekminių logika visada yra dovanojimosi, o ne turėjimo logika. Todėl čia dar labiau išryškėja aukštutinio kambario reikšmė. Jo reikia tam, kad žmogus gebėtų Šventosios Dvasios vadovaujamas pereiti prie dovanojimosi logikos. Visa tai įmanoma jaučiant Dievo artumą, jaučiant Jėzaus kvėpimą. Šiandienos žmogui reikia Dvasios ugnimi perkeičiančios aukštutinio kambario patirties. Ta ugnis – kryžiaus tikrovė, be kurios krikščionybė negali egzistuoti. Mums visiems reikia aukštutinio kambario ir ugnies, kurioje galėtume atpažinti Meilės veidą ir Jo atspindžiu dosniai dalytumės su visais. Tegul mus vienija ir įkvepia Sekminių Meilės ugnis.

Parengė kun. Nerijus Pipiras

TREJYBĖS SLĖPINYS

Iš 34, 4b–6. 8–9; Dan 3, 52–56; 2 Kor 13, 11–13
Jn 3, 16–18

Švč. Trejybės iškilmė mums sako, kad Trejybėje vienas Dievas yra su kiekvieno iš mūsų gyvenimu susijęs slėpinys, kurio negalime abejingai apeiti. Tai šaltinis, iš kurio mes gimėme krikščionimis. Trejybė mus nuolat lydi visą gyvenimą. Švč. Trejybė yra centrinis mūsų tikėjimo slėpinys. Pradėdami kiekvieną dieną ar kiekvieną svarbų darbą, net sėsdamiesi valgyti, mes žegnodamiesi tariame Švč. Trejybės vardą. Taip norime visa, ką darome, pašvęsti Tam, iš kurio viskas kyla ir kuriam viskas privalo būti skirta – triasmeniam Dievui. Žegnodamiesi mes triasmeniu Dievu laiminame savo gyvenimą. Paprastu rankos judesiu sujungiame Kristaus atperkamąją kančią ant kryžiaus su Švč. Trejybe. Kristupas Kolumbas nesiimdavo jokie darbo pirmiau nesišaukęs Švč. Trejybės. Net savo raštus ir laiškus pradėdavo žodžiais: „Vardan Švč. Trejybės.“ Pakvies-tas į Salamankos tarybą paaiškinti mokslininkams ir teologams apie savo sumanymą, kuris jį išgarsino amžiams, jis pradėjo tokiais žodžiais: „Vardan Švč. Trejybės aš esu jūsų akivaizdoje, kadangi jūsų valdovai privertė mane kreiptis į jūsų išmintį dėl projekto, kurio be Šventosios Dvasios negalėsiu įvykdyti.“

Daug laiko ir jėgų skyręs Švč. Trejybės slėpiniui įminti šv. Augustinas galiausiai pasakė: „*Deus semper maior* – Dievas visada didesnis.“ Ir pridūrė: „Jeigu manai, kad supratai Dievą, tai, be abejonės, nebuvo Dievas.“ O garsus rašytojas Greimas Grinas (Graham Greene) perspėja: „Aš saugočiausi tikėti į Dievą, kurį sugebėčiau suprasti.“ Ką jau kalbėti apie Dievą, jei analizuodamas žmogų mokslas pasimeta tarp pastangų atsakyti, kas yra žmogus ir koks jo gyvenimo tikslas. Vienos mokslo sritys tiria fizinį žmogaus organizmą, kitos analizuoja žmogaus psichologiją, trečios – jo egzistavimą visuomenėje, tačiau gautų rezultatų neužtenka norint gauti visapusišką ir galutinį atsakymą. To priežastis labai paprasta: žmogus yra nepaprastai sudėtinga būtybė. Nes jis yra ir materija, ir dvasia, individas ir tuo pat metu visuomenės dalis. Jis, kaip ir viskas, kas egzistuoja, priklauso nuo gamtos dėsnių, ir tuo pat metu turi laisvą valią ir individualią saviraišką. Žmogus ne

tik valgo, geria, miega ir dauginasi, jis dar ir mąsto, myli ir galiausiai tiki Dievu, jam atsiskleidžia, siekia jo bendrystės, kartais tiesiog trokšta Dievo. Vadinas, žmogus turi labai daug skirtingų ir kartu labai sudėtingų aspektų, kurių nepajėgia išanalizuoti gamtos mokslo eksperimentai nei psichologų analizės, nei socialinių mokslų dedukcijos. Užmerkti akis šių aspektų akivaizdoje ir jų neįvertinti – tai nematyti tikrojo žmogaus, iškreipti jo paveikslą ir galiausiai neteisingai žmogų vertinti.

Jei žmogus yra toks sudėtingas ir paslaptingas, tai koks neaprepiamai ir neišmatuojamai didis jo Kūrėjas – Viešpats! Nes „Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą, pagal savo paveikslą sukūrė jį; vyrą ir moterį“ (Pr 1, 27). Šiais žodžiais Dievas išreiškia fundamentalią teologinę tiesą apie žmogų, būtent, kad žmogus tam tikra prasme yra Dievo paveikslas, jo kopija. Čia būtina paklausti: ar apreiškioji tiesa, kad mes esame Dievo paveikslas, neiškelia mums kokių konkrečių užduočių? Iškelia ir labai svarbių: „Mylėk Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela ir visu protu. Mylėk savo artimą, kaip save patį.“ Mes iš triasmenio Dievo gavome gebėjimą ir pareigą kurti Dievo Karalystę žemėje. Dievas yra meilė, o meilė apima viską: meilė visada yra slėpinys, viršijantis žmogaus protą, bet jam neprieštaraujantis; priešingai, meilė dar labiau išaukština žmogaus išmintį. Nes ir įsimylėję jaunuoliai labiau džiaugiasi ir gyvena savo meile, nei visišku vienas kito charakterio ir būdo pažinimu. Meilė visada pranoksta žinojimą. Nes meilė sujungia visus tris asmenis – Dangaus Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią – į vieną visumą. Dievas yra meilė, štai kodėl egzistuoja Trejybė. Švč. Trejybės slėpinio akivaizdoje mes tegalime pamaldžiai nulenkti savo galvas.

Jeigu norime būti ne tik Dievo paveikslas, bet ir Švč. Trejybės buveinė, tuomet ženklas, kad Viešpats mumyse gyvena, pasireiškia, kai mylime brolius ir jiems atleidžiame, kai ieškome taikos ir padedame vieni kitiems. Tai, kas turi krikščionis išskirti iš žmonių minios, yra ne puošnūs drabužiai, ne gražūs veidai ar puikus išsilavinimas, bet tarpusavio meilė. „Iš to visi pažins, kad esate mano mokiniai, jei mylėsite vieni kitus“ (Jn 13, 35).

PAGALBA MUMS, SILPNIEMS

Devintinė

Ist 8, 2–3. 14b–16a; Ps 147; 1 Kor 10, 16–17; Jn 6, 51–58

Mieli tikintieji, mes kiekvienose Mišiose be išimties girdime Kristaus žodžius, sakomus centrinės Mišių dalies – konsekracijos pabaigoje: „Tai darykite mano atminimui.“ Kristus norėjo, kad ne tik aukotume nekruvinąją eucharistinę auką Jam atminti, bet ir kitiems, lyg pačiam Jėzui, darytume gerus darbus. Kad visa, ką gero darome artimui, darytume Jėzui atminti. Jėzus nori, kad mes visi būtume viena, kaip duona, nors ją sudaro tūkstančiai sumaltų grūdelių, kaip ir vynos, gaunamas iš tūkstančių vynuogių sulčių, taip Jėzus nori, kad Jo Kūnas ir Kraujas vienytų mus visus, kurie esame pakrikštyti tuo pačiu krikšto vandeniui.

„Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus“ (*Gal 2, 20*). Tai reiškia, kad Kristus troškimai, jo skausmai ir džiaugsmas yra pasidarę apaštalo Pauliaus troškimais, džiaugsmas ir skausmais. Visą šį pasikeitimą padaro Išganytojas, atėjęs į mūsų vidų, tačiau tik tada, kai priimame jį su didele meile. „Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują, tas pasilieka manyje, ir aš jame“ (*Jn 6, 56*). Ką reiškia pasilikti Kristuje? Tai šakelės augimas vynmedyje. Tie žmonės, kurie nori būti geri, nori daryti šventus darbus, uoliai kviečia Jėzų į savo širdį. Laimingas yra tas, kurio širdyje apsigyvena Jėzus Kristus, nes ne kas kitas, o tik Jėzus tuomet ima valdyti žmogaus širdį, o per širdį – ir visus jo sąnarius, mintis, troškimus bei darbus, darydamas juos šventumo ir išganytojo įrankiais: lūpos veržiasi skelbti Dievo gailingumą, kuris nežino ribų; rankos pasidaro pilnos gerų darbų, o sudėtos maldai – ypač Dievui malonios; kojos jau nebevaikščioja, bet bėgte bėga tavo, Dieve, įsakymų keliais.

Šito mes pradėdame mokytis kartu meldamiesi, kartu aukodami šv. Mišių auką, pradėdami suvokti, jog esame Dievo Karalystės nariai, krikštu broliai ir seserys Jėzuje Kristuje. Priimdami eucharistinę Jėzų, ypatingu, antgamtniu būdu susivienijame su Dievo Sūnumi, idant mūsų kūnas būtų įgalintas tęsti Dievo kūrybos ir meilės aktus. Labai pageidautina, kad dalyvaudami šv. Mišiose, jeigu neturime sunkių nuodėmių, eitume šv. Komunijos. Eucharistija yra pagalba mums, silpniems: ji teikia jėgų, pastovumo, džiaugsmo, atleidimo, kantrybės, ištermės, atgaivos ir prisikėlimo, ji teikia viską.

Tikėjimo, vilties ir meilės dorybės yra ugdomos ir stiprinamos šv. Eucharistijos priėmimu. Jomis remiasi visas žmogaus dvasinis gyvenimas: šioms dorybėms augant, auga ir dvasinis gyvenimas, joms mažėjant arba visiškai nykstant, mažėja ir nyksta visas dvasinis gyvenimas. Tad, norėdami sužinoti, ar mes tinkamai priimame šv. Komuniją, pažiūrėkime, ar auga mūsų tikėjimas, viltis ir meilė. Jei mūsų dvasinis gyvenimas silpnėja, mažta tikėjimas, viltis ir meilė, vadinasi, turime kažkokių kliūčių, trukdančių eucharistiniam Jėzui mus gydyti ir stiprinti. Šv. Komunija palaiko mus vienybėje su Kristumi ir tikinčiaisiais. Benediktas XVI mokė: „Eucharistija atliko didžiausią revoliuciją žmonijos istorijoje. Ši revoliucija buvo socialinė, kadangi tikintieji susirenka į Eucharistinę auką, palikdami nuošalėje savo socialinę padėtį ir politinius įsitikinimus. „Nebėra nei žydo, nei graiko; nebėra nei vergo, nei laisvojo; nebėra nei vyro, nei moters: visi jūs esate viena Kristuje Jėzuje!“ (*Gal 3, 28*). Šiuose žodžiuose juntama krikščioniškos revoliucijos tiesa ir jėga. Tai pati giliausia žmonijos istorijoje revoliucija, kuri vyksta aplink Eucharistiją: nes į Viešpaties akivaizdą susirenka įvairaus amžiaus, skirtingų tautybių ir profesijų, skirtingų lyčių ir socialinių padėčių, skirtingų politinių pažiūrų žmonės.“ Mišių aukoje, būdami visi skirtingi, tampame viena Jėzuje Kristuje. Šv. Komunija suteikia stiprybės pagundose. Šv. Komunija gydo nuodėmių sužeistą mūsų dvasią. Nors Atgailos sakramentu atleidžiamos nuodėmės, tačiau atleistoji nuodėmė vis tiek lieka tarsi kokia dvasios žaizda. Kas nori laimėti kuo gausesnių šv. Komunijos vaisių, turi visa širdimi rūpintis vengti kiekvienos nuodėmės, kad ir mažiausios. Komunijos veiksmingumą mažina nuodėmingi įpročiai. Menkiausia nuodėmė ar kita kokia netobulybė, dažnai kartojama, virsta įpročiu, kuris trukdo šv. Komunijai veikti sieloje.

Tad suteik mums, Viešpatie, malonės, kad garbingai pasitiktume Tavo Sūnų, ateinančių į mūsų širdies pastogę šv. Komunijoje, kad turėtume nors tiek karštumo, kiek jo turėjo tuodu mokiniai, kurie ėjo su Jėzumi į Emausą, o atpažinę Jėzų, kai jis laužė duoną, skubėjo Kristų skelbti kitiems, kad visi taptų Eucharistijos gėrybių dalininkais.

Pasižadėkime dažnai, vis su gyvesniu tikėjimu eiti šv. Komunijos ir prašyti Kristaus, kad pasiliktu su mumis, nes gal ne vienas iš mūsų vakaras artinasi ir gyvenimo dienos jau baigiasi.

DU IŠKILŪS BAŽNYČIOS VYRAI

Šv. apaštalai Petras ir Paulius

Apd 12, 1–11; Ps 34; 2 Tim 4, 6–8. 17–18; Mt 16, 13–19

Viešpats Jėzus nusprendė Petrą padaryti uola, ant kurios stovi visas Bažnyčios statinys. Mes tikime, kad šią pareigą ir galią po Petro gauna kiekvienas jo įpėdinis, tai yra kiekvienas Romos vyskupas – kiekvienas popiežius. Krikščionys amžių būvyje daug kartų ginčijosi dėl popiežiaus primato – pirmenybės. Šie ginčai tapo susiskaldymo ir net tikėjimo brolių persekiojimų priežastimi. Viskas dėl mūsų puikybės, kurią teisingai dykumų tėvai laikė pirmąja ir didžiausia nuodėme. Daugelis klausinėjo, kodėl Romos vyskupas taip valdingai elgiasi? Kuo apaštalas Petras geresnis už kitus apaštalus? Kuo jis geresnis už Paulių? Iš tikrųjų niekuo ypatingu Petras neišsiskyrė. Jį apnikdavo abejonės, dažnai stengėsi būti pirmas, tačiau jam ne visada užtekdavo tikėjimo. Prisiminkime, kaip jis ėmė skęsti pabandęs eiti vandens paviršiumi arba kaip tris kartus išsigynė, kad nepažįsta Jėzaus. Petras buvo karšto būdo. Dažnai pasielgdavo neapgalvojęs, pavyzdžiui, kai Alyvų sode kardu nukirto Malkui ausį. Dažnai nesuprato Jėzaus mokymo. Net stengėsi Jėzų atkalbėti nuo kryžiaus kančios. Petras net nebuvo pirmuoju kankiniu: pirmasis už Jėzaus mokymą nukankintas šv. Steponas. Tačiau būtent Petrą, o ne kitus apaštalus Jėzus pasirinko Bažnyčios uola. Taip atsitiko dėl Petro tikėjimo ir meilės Jėzui, kuriuos jis išpažino Jėzaus akivaizdoje. Nes daug kas abejojo, ar tai Jėzus. Vieni Jėzų laikė Jonu Krikštytoju, kiti pranašu Eliju ar Jeremiju, ar dar koku pranašu. Niekas nedrįso drąsiai pasakyti tiesos. Vienintelis žmogus, kuris išpažino Jėzų esant Mesiją, buvo apaštalas Petras. Jėzus jį pavadina „Kefu“, šis aramėjiškas vardas graikų kalboje skamba „Petros“ – uola. Žodis „Kefas“ reiškia ne paprastą akmenį, o uolą, kaip tvirtumo simbolį. Jau senovėje buvo laikoma, kad tvirtovę ar namą, stovinčius ant uolos, sunku sugriauti. Tokios tvirtovės apgultis sunki, nes nebuvo galima po ją pasikasti. Su tokia uola Jėzus palygina apaštalą Petrą. Dėl šio ugningo tikėjimo išpažinimo Jėzus Petru duoda Dangaus raktus, galią surišti danguje ir žemėje. Būtent ši paskutinė Jėzaus dovana lemia Petro pirmenybę. Ne Petro asmeninės savybės, bet du svarbūs dalykai – tikėjimas ir galia surišti ir atrišti, t. y. daryti lemiamus sprendimus – daro jį Kristaus pavaduotoju žemėje. Tai didelė galia ir milžiniška atsakomybė.

Apaštalas Paulius, žmogiškai galvojant, galėjo būti vertesnis pirmenybės, nes įkūrė didžiąją dalį krikščio-

nių bendruomenių, atvertė labai daug žmonių į Jėzų Kristų. Jėzaus dievišku pirštu žiaurus krikščionių persekiotojas staiga tapo uoliu tikėjimo misionieriumi. Visą likusį gyvenimą Paulius jau neabejojo. Jis sakė: „Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus. Dabar, gyvendamas kūne, gyvenu tikėjimu į Dievo Sūnų, kuris pamilo mane ir paaukojo save už mane“ (*Gal 2, 20*). Argi Paulius nenusipelnė pirmenybės Bažnyčioje, jis, kurį vadiname didžiuoju misionieriumi ir kuriam paminėti skyrėme ištisus metus? Tačiau vis dėlto ne jį išsirinko Viešpats. Atrodo, kad Viešpats Jėzus išsirinko Petrą pagal tą principą, apie kurį kalba pats Paulius: „Dievas pasirinko, kas pasauliui atrodo kvaila, kad sugėdintų išminčius. Dievas pasirinko, kas pasauliui silpna, kad sugėdintų galiūnus. Ir tai, kas pasaulio akims – žemos kilmės, kas paniekinta, ko nėra, Dievas pasirinko, kad niekais paverstų tai, kas laikoma kažin kuo, – kad joks žmogus negalėtų didžiuotis prieš Dievą“ (*1 Kor 1, 27–29*).

Šiandien mes švenčiame dviejų didžiųjų Bažnyčios vyrų mirtį: šv. Petro, ant kurio tikėjimo stovi Bažnyčia, ir šv. Pauliaus, kuris išplėtė Bažnyčios ribas to meto pasaulyje. Jų pašaukimas abipusiai papildė vienas kitą. Petras buvo paprastas žvejys, Paulius išsilavinęs žmogus. Petras pažinojo Kristų nuo pat Jėzaus pamokslavimo pradžios, o Paulius – tik po Sekminių. Petras buvo laikomas pirmuoju iš apaštalų, Paulius, anot jo paties žodžių, prie apaštalų prisidėjo paskiausiai. Petras yra Bažnyčios uola, o Paulius – tikėjimo skleidėjas ir aiškintojas visų pirma savo laiškais. Petras kūrė Bažnyčią tarp žydų, Paulius Evangeliją skelbė visoms tautoms. Todėl Petras simbolizuoja Bažnyčios ganyką, o Paulius – Bažnyčios misiją. Nepaisant šių skirtumų, Petras ir Paulius papildė vienas kitą ir turi vieną bendrą bruožą, kuris ypač pažymi jų šventumą – Dievo malonę. Juos abu pasirinko pats Kristus. Viešpats ir mus pasirinko, kai mes buvome silpni. Viešpats nieko neatstumia. Dievui yra brangus tiek mokytas, tiek nemokytas žmogus. Bet kuris žmogaus trūkumas Dievo rankose virsta malone, jei tik žmogus pats tam nesipriešina. Ir priešingai, bet kurie žmogiški nuopelnai ir teigiamos savybės tampa tušti, jeigu žmogus negyvena pagal Dievo valią. Tačiau Jis kasdien mums užduoda vieną ir tą patį klausimą: „Ar myli mane?“ Klausia, kad neužmirštume, kas mes esame. Klausia norėdamas pažadinti mumyse Dievo malonę, dėkingumą ir meilę. Išgirdę širdyje šį klausimą, atsakykime kartu su apaštalu Petru: „Viešpatie, Tu viską žinai; Tu žinai, kad Tave myliu“.

TIKROJI IŠMINTIS

14 eilinis sekmadienis (A)

Zch 9, 9–10; Ps 145; Rom 8, 9. 11–13; Mt 11, 25–30

Keista girdėti sakant, jog tai, ko nepasiekia išmintingieji ir gudrieji, yra atverta mažiesiems. Mes esame pripratę, kad Jėzus kalba palyginimais. Tačiau kaip suvokti tokį dalyką, jog vaikai apie Dievą gali suprasti daugiau nei suaugę mokslo žmonės? Eilinį kartą Kristaus žodžiai kertasi su mūsų logika. Žmogiškoji išmintis jau senovėje paskelbė: „Aš žinau, kad nieko nežinau.“ Tik suvokus savo ribas galima tikėtis jas nugalėti, o norint kažką suprasti pirmiausia reikia pripažinti pažinimo stoką. Kristaus laikų Rašto žinovams ir fariziejams buvo sunku pripažinti, kad jie ko nors nežino, ir tokia puikybė labai trukdė pamatyti kažką naujo. Ir nors pačios Dievo esmės negalima pamatyti akimis, tačiau daug ką galima pajusti neužteršta puikybės dvasia, išsaugojusia vaikišką atvirumą. Kodėl Dievas apsirėiškia labiau paprastiesiems, tyraširdžiams žmonėms nei šio pasaulio mokytiesiems? Todėl kad prie Dievo artėjama tikėjimu ir meile. Kuomet pasitikima ne savimi, ne savo išsimokslinimu, bet Dievu. Meilė nugali egoizmą ir padeda atskleisti Dievo valios planą žmogaus gyvenime. Nemanykime, kad Dievas yra prieš mokslą ir žmogaus išsilavinimą. Viskas būtų gerai, jeigu išsilavinęs žmogus nusižeminusiai priimtų tą faktą, jog Dievas viršija bet kokią žmogiškąją išmintį, ir pripažintų Dievo valios vykdymo būtinybę. Garsus fizikas ir matematikas, Paryžiaus mokslų akademijos narys Amperas (A. M. Ampère) rašė: „Mokslininkai didžiuojasi savo mokslu. Bet kas jie, palyginti su paprastu žmogumi, pažįstančiu Dievą.“ Mokslo žmogus artėja prie Dievo, į savo gyvenimo centrą pastatydamas Dievą, o ne save patį, taip tapdamas „mažu“ dangaus Tėvo Karalystėje. Laikyti save mažu, kadangi tik Dievas yra didis, – štai tikroji išmintis. Antraip labai suklysi: šiandien tu esi, tačiau rytoj tavęs jau gali nebūti. Šiandien tau atrodo, jog esi labai reikšmingas, o rytoj istorija tave gali nublokšti į užmarštį ir sumalti į dulkes. Išpuikėlių bijomasi ir jiems pataikaujama, bet jie niekada nebūna mylimi, niekada neturi tikrų draugų ir niekas vėliau jais nesidomi. „Kas save aukština, tas bus pažemintas“ (Mt 23, 12). Romumas ir nuolanki širdis yra šiandieninės visuomenės vaistai. Kuriems sunku tai suprasti, tegul patyrinėja „mažųjų“ šventųjų gyvenimus: Pranciškaus Asyžiečio, Lurdo regėtojos Bernadetos, Kūdikelio Jėzaus Teresėlės, Motinos Teresės iš Kalkutos.

Kadangi mūsų kūnas, sendamas ir silpdamas, mums apie save dažniau primena nei mūsų siela, gana lengva tapti kūno vergu. Mūsų kūnas žino, kokia trapi yra laimė. Todėl jis be paliovos stengiasi aprūpinti save visokiomis gėrybėmis. Atrodo, kad sotus laimingesnis už alkana, o turtingesnis dažniausiai ir yra sotus. Daroma išvada – geriau būti turtuoliu nei skurdžiumi. Tačiau ekstremaliomis gyvenimo sąlygomis turtingas žmogus pasiruošęs atiduoti viską, kad tik gyventų, būtų sveikas ir susigražintų prarastą meilę. Būtent tokiomis akimirkomis mumyse prabyla Dievo balsas. Jis primena mums vertybių skalę. Išbandymų metu ne alkis, drabužių stoka, ne šaltis ir ne troškulys būna svarbiausia, bet neteisingumo, melo, pažeminto orumo pažeista mūsų prigimtis. Tuomet mums šimtą kartų labiau skauda dvasią nei kūną. Didysis nusižeminimas prasideda tada, kai žmogus ima suvokti, koks silpnas yra jo kūnas ir kokia galinga jame gyvenanti dvasia. Daugybę metų mes rūpinamės savo kūnu: jį rengiame, gydome, prausiame ir maitiname. Tačiau vieno kūno troškimo negalime išpildyti. Mes negalime jam suteikti amžinybės ir nemirtingumo.

Jėzus nori mus išmokyti tikro gyvenimo. Ir pradeda savo pamoką nuo nusižeminimo. Viešpats nori, kad nusižeminę paimtume jo naštą pagal jo pavyzdį. Tačiau tai nepriimtina šiandieniam žmogui. Pažvelkime, kokias žmonių savybes mes vertiname. Kadru skyriuje kiekvienas kandidatas, siekiantis gauti darbą, stengiasi įrodyti savo kvalifikaciją. Ir kas nemoka savęs pristatyti, pagirti ir išaukštinti, prapuola, t. y. darbo negauna. Ką tai bendro turi su nusižeminimu? Tai, kad mūsų siela taip pat siekia naujų dalykų – ramybės ir laimės. Žmonių širdys trokšta ramybės ir atgaivos. Jėzus sako: „Aš šloviniu tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad paslėpei tai nuo išmintingųjų ir gudriųjų, o apreiškei mažutėliams“ (Lk 10, 21). Kodėl vieni gali tai suprasti, o kiti ne? Nes Viešpačiui, kad jis užkariautų žmonių širdis, nereikia nei kariuomenių, nei prievartos. Tikėjimas ir meilė gyvenimo jungą per Jėzų Kristų lengvina ir padaro jį pakeliamą. Jėzus moko žmones užkariauti kitų širdis meile. Jėzus nori mus išmokyti tikrojo gyvenimo. „Mokykitės iš manęs, nes aš romus ir nuolankios širdies“ (Mt 11, 29).

Parengė mons. Artūras Jagelavičius

Kardinolas Joseph Ratzinger

Jono Pauliaus II enciklikos

*Paskaita Laterano universitete
(Roma, 2003 m. gegužės 9 d.)*

Per pusę valandos aptarti keturiolika mūsų Šventojo Tėvo enciklikų neįmanoma. Norint suprasti visumą, išvysti teminius akcentus bei jų kryptį, reikėtų išsamiai apmąstyti kiekvieną iš jų. Per pusvalandį galima tik bendra ir paviršutiniška apžvalga. Akcentų atranka bus neišvengiamai vienpusiška ir galėtų būti kitokia. Be to, įvertinant visumą būtina nepalikti nuošalyje įvairių kitų popiežiaus magisterinių raštų, dažnai gana svarbių ir neatsiejamų nuo Šventojo Tėvo magisterinių ištarų visumos.

Po visų šių išankstinių išlygų enciklikas dabar galima suskirstyti į giminingos tematikos grupes. Pirmiausia minėtinas 1979–1986 m. atsiradęs trejybinis triptikas, kurį sudaro enciklikos *Redemptor hominis*, *Dives in misericordia* ir *Dominum et vivificantem*. Per dešimtį metų (1981–1991) pasirodė trys socialinės enciklikos – *Laborem exercens*, *Sollicitudo rei socialis* ir *Centesimus annus*. Yra enciklikų ir ekleziologijos tema: *Slavorum apostoli* (1985), *Redemptoris missio* (1990), *Ut unum sint* (1995). Ekleziologijos sričiai taip pat galima priskirti ligi šiol paskutinę popiežiaus encikliką *Ecclesia de Eucharistia* (2003) ir tam tikru atžvilgiu encikliką *Redemptoris mater* (1987) apie Mariją: jau savo pirmojoje enciklikoje popiežius artimai susiejo Motinos Bažnyčios ir Bažnyčios Motinos temas, sykiu išplėsdamas jas istorijos teologijos ir pneumatologijos kryptimis: „Visų labiausiai prašau pačią Bažnyčios Motiną, kad teiktųsi toje žmonijos naujojo Advento maldoje būti su mumis, kurie sudarome Bažnyčią, arba jos Sūnaus mistinį Kūną. Tikiu, kad per tokią maldą gausime iš aukštybių Šventąją Dvasią ir tapsime Kristaus liudytojai *lig pat zemės pakraščiu...*“ (22). Mariologija, popiežiaus akimis, apima visas didžiąsias tikėjimo temas; nė viena enciklika neužbaigiama be žvilgsnio į Viešpaties motiną. Galop lieka trys didieji magisteriniai tekstai, kuriuos galime priskirti antropologijos sričiai – *Veritatis splendor* (1993), *Evangelium vitae* (1995) ir *Fides et ratio* (1998).

Pirmoji enciklika *Redemptor hominis* yra asmeniškiausia, visų vėlesnių enciklikų išeities taškas. Būtų nesunku parodyti, kad čia jau užkliudomos visos būsimos temos. Visu rimtumu iškeliamas tiesos – tiesos ir laisvės sąryšio – klausimas laisvės trokštančiame, bet tiesą arogantiškumu bei laisvės priešybe laikančiame pasaulyje. Šiame pirmajame dideliame magisteriniame teks-

te jau reiškiasi ekumeninė popiežiaus aistra. Bendrais bruožais pateikiami didieji enciklikos apie Eucharistiją akcentai – Eucharistija ir auka, auka ir atpirkimas, Eucharistija ir atgaila. Pasauliui skelbiamas imperatyvas „Nežudyk“ – didžioji *Evangelium vitae* tema. Su Marijos tema, kaip jau matėme, susijusi popiežiui būdinga orientacija į krikščionybės ateitį. Bažnyčios siejimasis su Kristumi, Šventojo Tėvo požiūriu, yra ne sąsaja su praeitimi, orientacija atgalios, bet būtent ryšys su tai, kas yra ateitis ir teikia ateitį bei ragina Bažnyčią atsiverti naujam tikėjimo tarpsniui. Popiežiui tiesiog trūkte ištrūkstančiuose žodžiuose: „O mūsų epochos Bažnyčia, atrodytų, dar karščiau su šventu atkaklumu kartoja: „*Veni, Sancte Spiritus!* Ateik! Aplankyk!“, jaučiama jo asmeninė viltis, negana to, vidinis akinimas, kad Viešpats mums iš naujo dovanotų tikėjimo ir pilnatviško gyvenimo dabartį, naująsias Sekmines (18).

Visas šias temas, skambėsiančias – kaip jau sakėme – visame popiežiaus mokyme, jungia viena vizija, kurios esmines kryptis turėtume bent pamėginti nusakyti. Per rekolekcijas, Krokuvos kardinolo 1976 m. vestas popiežiui Pauliui VI ir Romos kurijai, jis pasakojo, kaip Lenkijos intelektualai katalikai, priešindami si oficialiu tapusiam marksizmui, iš pradžių stengėsi griauti požiūrį, kad materija absoliuti. Tačiau netrukus dispuoto centras persislinko: parūpo nebe filosofiniai gamtamokslio pagrindai (nors ta tema visada išliko reikšminga), bet antropologija – kilo klausimas: kas yra žmogus?

Ta antropologija nėra tiesiog filosofinė teorija apie žmogų, ji išsiskiria egzistenciniu pobūdžiu. Jos slapta tema – atpirkimo klausimas. Kaip žmogui gyventi? Kas turi atsakymą į klausimą dėl žmogaus – į šį gana praktišką klausimą? Kas gali pamokyti, kaip gyventi, – materializmas, marksizmas ar krikščionybė? Taigi antropologinis klausimas yra ne tik mokslinis bei racionalus, bet sykiu ir pastoracinis: kaip galime parodyti žmonėms kelią į gyvenimą ir netikinčiajam atskleisti, kad mums irgi ramybės neduoda jo klausimai ir kad Petras žmogaus šiandienių, kaip ir anuometinių, dilemų akivaizdoje teisingai sakydamas Viešpačiui: „Viešpatie, pas ką mes eisime?! Tu turi amžinojo gyvenimo žodžius“ (*Jn 6, 68*). Šios antropologinės galėtinės apima filosofiją, pastoraciją ir Bažnyčios tikėjimą.

Savo pirmojoje enciklikoje Jonas Paulius II, taip sakant, apibendrino savo kaip Bažnyčios ganytojo bei mūsų laikų mąstytojo ligtolinio kelio vaisius. Jo pirmoji enciklika sukasi apie klausimą dėl žmogaus. Kone šūkiu tapo sakiny: žmogus yra „pirmasis ir pagrindinis kelias, kuriuo privalo žengti Bažnyčia“ (14). Tačiau cituojant šiuos žodžius pernelyg dažnai užmirštama, jog ką

tik prieš tai popiežius buvo pareiškęs: „Jėzus Kristus yra pagrindinis Bažnyčios kelias. Jis pats yra mūsų kelias į Tėvo namus (plg. *Jn* 14, 1 ir t.), taip pat – kelias į kiekvieną žmogų“ (13). Todėl ir formuluotė apie žmogų kaip pirmutinį kelią, kuriuo privalo žengti Bažnyčia, iškart tęsiama taip: „Tai paties Kristaus nurodytas kelias – kelias, kuris nenuklystamai veda per Įsikūnijimo ir Atpirkimo slėpinį“ (14).

Popiežiaus požiūriu, antropologija ir kristologija yra neperskiriamos. Kas yra žmogus ir kurlink jis turi eiti, kad surastų gyvenimą, parodyta būtent Kristuje. Šis Kristus yra ne tik žmogiškosios egzistencijos iliustracija – pavyzdys, kaip reikėtų gyventi, – bet ir yra tam tikru būdu susivienijęs „su kiekvienu žmogumi“ (13). Jis palyti mus pačioje mūsų egzistencijos gilumoje ir taip žmogui iš vidaus tampa keliu. Jis pralaužia „aš“ izoliaciją, laiduoja kiekvieno individo nesugriaunamą kilnumą ir sykiu nugali atskirtį bendravimu, kokio ieško visa žmogaus esybė.

Antropocentrizmas, popiežiaus akimis, yra kristocentrizmas, ir atvirkščiai. Priešingai nuomonei, jog žmogaus esmę galima paaiškinti tik remiantis primitiviomis žmogaus būties formomis, popiežius laikosi įsitikinimo, jog suvokti tai, kas yra žmogus, įmanoma tik turint priešais akis tobulą žmogų ir tik juo remiantis pažintinas žmogaus būties kelias. Čia labai primena Teilhard'ą de Chardiną, kartą taip suformulavusį: „Studijuodami vien fosilijas niekaip neprieisime prie mokslinio žmogaus problemos sprendimo, kurį siūlo įdėmus šiandienio žmogaus savybių bei galimybių, lemsiančių rytojaus žmogų, nagrinėjimas.“

Jonas Paulius, žinoma, eina toliau: tai, kas yra žmogus, galiausiai galime išvysti žiūrėdami į tą, kuris visiškai išpildo žmogaus būties esmę būti Dievo paveikslu; tą, kuris yra tikrasis Dievo Sūnus, Dievas iš Dievo ir Šviesa iš Šviesos. Tad vidinę pirmosios enciklikos kryptį labai atitinka tai, kad tolesniame popiežiaus mokyme ji su dviem kitomis enciklikomis suaugo į triptiką apie Trejybę. Klausimas, kas yra žmogus, neatsiejamas nuo klausimo, kas yra Dievas. Toks antropologijos įtraukimas į Dievo klausimą aiškiai patvirtina Guardianio tezę, kad žmogų pažįsta tas, kuris pažįsta Dievą.

Trumpai meskime žvilgsnį į kitus du triptiko apie Trejybę paveikslus. Enciklikoje *Dives in misericordia* pridedant iškyla Dievo Tėvo tema. Galima spėti, kad impulsą popiežiui tos tematikos linkme suteikė Krokuvos vienuolės Faustinos Kowalskos, vėliau iškeltos į altorių garbę, pamaldumas: ši šventa moteris siekė padaryti Dievo gailestingumą krikščioniškojo tikėjimo bei gyvenimo šerdimi. Savo dvasinio gyvenimo galia ji iš naujo

leido sušvytėti krikščionybės naujybei negailestingų ideologijų paženklintuose mūsų laikuose. Tereikia tik prisiminti, kad Seneka – krikščionybei kai kuriais atžvilgiais gana artimas romėnų pasaulio mąstytojas – kartą yra pareiškęs: „Atjauta yra silpnybė, liga.“

Po tūkstančio metų Bernardas Klervietis, įkvėptas Tėvo Dvasios, surado puikią formulę: „Dievas negali kentėti, bet jis gali atjausti.“ Mano nuomone, nuostabu, kad encikliką apie Dievą Tėvą popiežius paskyrė dieviškojo gailestingumo temai. Pirmas enciklikos skyrius pavadintas: „Kas mato mane, mato ir Tėvą“ (*Jn* 14, 9). Matyti Kristų reiškia matyti gailestingąjį Tėvą. Puikus šios enciklikos dalykas yra trijų puslapių apimties pastaba apie biblinę dieviškojo gailestingumo terminologiją Senajame Testamente; joje taip pat aiškinamas žodis *rahamin*, kilęs iš žodžio *reham* (motinos iššios) ir Dievo gailestingumui suteikiantis motiniškos meilės bruožų. Kita enciklikos viršūnė yra giliamintis palyginimo apie sūnų palaidūną aiškinimas, išryškinantis visą tėvo įvaizdžio didybę bei grožį.

Dar keli žodžiai apie encikliką, kurioje aptariama Šventoji Dvasia ir aiškiai reiškiasi tiesos bei sąžinės tema. Tikraja Šventosios Dvasios dovana popiežius laiko „sąžinės tiesos dovana ir tikrumo atpirkimu dovana“ (31). Vadinas, nuodėmės šaknis yra melas, tiesos atmetimas: „Neklusnumas kaip pirminis nuodėmės matmuo reiškia šito šaltinio atmetimą dėl žmogaus pretenzijos pačiam tapti autonominiu ir vieninteliu šaltiniu spresti, kas gera ir kas bloga“ (36). Čia jau visu ryškumu švyti pagrindinė enciklikos *Veritatis splendor* vizija.

Akivaizdu, kad enciklikoje apie Šventąją Dvasią popiežius neapsiriboja grėsmių mums diagnozavimu: grėsmės įvardijamos norint parodyti kelią į išgydymą. Atsiverčiant sąžinės vargai virsta gydančia meile, kuri moka kentėti: „Šitos gydomosios galios slaptasis autorius yra Šventoji Dvasia...“ (45).

Ilgai – galbūt per ilgai – apsistoju prie triptiko apie Trejybę, nes čia pateikta ir su tikėjimu į Dievą susiejama visa vėlesnių enciklikų programa. Gerai ar blogai, bet dabar turėsime pasitenkinti tik keliomis gana schemiškomis pastabomis apie kitas enciklikas. Trijose didžiojoje socialinėse enciklikose popiežiaus antropologija taikoma mūsų šimtmečio socialinei problematikai. Popiežius pabrėžia žmogaus pirmenybę gamybos priemonių atžvilgiu, darbo pirmenybę kapitalo, etikos pirmenybę technikos atžvilgiu. Dėmesio centre žmogaus, visada esančio tikslu ir niekada priemone, kilnumas. Tuo remiantis ir kritiškai diskutuojant su marksizmu bei liberalizmu gvildenami didieji aktualūs socialinės problematikos klausimai.

Ekleziologines enciklikas derėtų aptarti išsamiai, bet čia to negaliu padaryti. Enciklikoje *Ecclesia de Eucharistia* Bažnyčia svarstoma iš vidaus bei iš viršaus ir būtent todėl kaip bendrystę steigianti jėga, enciklikoje *Redemptoris Mater* Bažnyčios pirmapradis pavidalas aptariamas turint priešais akis Mariją bei jos motiniškąjį slėpinį. Kitos trys šios grupės enciklikos aprėpia du didžiuosius santykio laukus, kuriuose gyvena Bažnyčia: viena sritis, į kurią popiežius, aistringai trokšdamas ekumenizmo, atkreipia Bažnyčios dėmesį enciklikoje *Ut unum sint*, yra ekumeninis dialogas kaip pakrikštytųjų vienybės paieška pagal vidinę tikėjimo logiką atsiliepiant į Viešpaties, Dievo, pasiūsto į pasaulį kaip vienybės galia, užduotį. Itin puikus yra ir ekumeninis *Slavorum apostoli* tekstas: viena vertus, jis įkeltas į Rytų ir Vakarų santykio lauką, kita vertus, parodo tikėjimo ir kultūros sąryšį, kultūrą kuriančią tikėjimo galią – tikėjimo, kuris susitikdamas su kultūromis išmatuoja savo paties gelmę ir sykiu pažįsta naujų vienybės matmenų. Kitas santykio laukas – dėmesys nekrikščioniškąsias religijas išpažįstantiems ar be religijos gyvenantiems žmonėms siekiant skelbti jiems Jėzų, apie kurį Petras susirinkusiems žydų tautos fariziejams yra pasakęs: „Ir nėra niekame kitame išgelbėjimo, nes neduota žmonėms po dangumi kito vardo, kuriuo galėtume būti išgelbėti“ (*Apd 4, 12*). Popiežius šiame tekste nuskaidrina dialogo ir skelbimo santykį, parodo, kad misija, Kristaus skelbimas visiems, kurie Kristaus nepažįsta, išlieka privaloma visais laikais, nes kiekvienas žmogus viduje laukia to, kuriame būtų suvienyti Dievas ir žmogus, laukia „žmonių Atpirkėjo“.

Baigdami pereikime prie trijų didžiųjų enciklikų, kuriose prie antropologinės tematikos artinamasi iš įvairių pusių. Enciklikoje *Veritatis splendor* ne tik gilinamasi į moralės teologijos krizę Bažnyčioje viduje, ji sykiu yra balsas pasauliniame dispute dėl etoso, šiandien tapusiame žmonijos išgyvenimo klausimu. Jau kelis dešimtmečius iki Susirinkimo buvo kilęs sąjūdis, nukreiptas prieš moralės teologiją, XIX amžiuje vis pavojingiau siaurėjusią kazuistikos link: krikščionybės etines gaires vėl reikėtų traktuoti teigiamiau, kaip išplaukiančias iš tikėjimo vidaus, o ne kaip draudimų katalogą. Sekimas Kristumi ir meilės principas tapo pagrindinės plėtojamos idėjos, iš kurių tada organiškai išplaukia pavieniai paliepimai. Noras įkvėpimo ieškoti tikėjime kaip naujoje šviesoje, aikštėn iškeliančioje etinį imperatyvą, sykiu paskatino nusigręžti nuo prigimtinėi teisei būdingo moralės suvokimo išganymo istoriją akcentuojančios biblinės konstrukcijos naudai. Vatikano II Susirinkimas šiuos pradmenis patvirtino ir sustiprino.

Tačiau konkrečių laiko klausimų akivaizdoje mėginimas pastatydinti grynai biblinę moralę pasirodė neį-

gyvendinamas. Kaip tik moralės teologijoje grynas biblicizmas nėra galimas kelias. Tad po neilgai trukusių pastangų moralės teologiją pagrįsti bibliškai stebėtinai greitai grįžta prie mėginimo suteikti etosui grynai racionalų pagrindą, tačiau kelias atgal prie prigimtines teologijos dabar pasirodė užtvertas: veikiant antimetafizinei srovei, galbūt jau besireiškusiai ir pastangomis įtvirtinti biblicizmą, prigimtinei teisei pradėta laikyti atgyvenusiu ir nebesušiolaikinu modeliu. Tad beliko tenkintis pozityvistiniu racionalumu, nebepažįstančiu gėrio kaip tokio. „Gėris, – anuomet pareiškė vienas moralės teologas, – visada yra tik *geriau negu*.“

Vienintelis matas liko padarinių skaičiavimas. Moralu tada yra tai, kas, remiantis numatomais padariniais, atrodo teigiamiausia. Konsekvencializmas nėra įgyvendinamas visada taip radikaliai. Tačiau galiausiai neišvengiamai prieinama prie konstrukcijos, kai to, kas iš tikrųjų morališka, atsisakoma, nes gėrio kaip tokio nėra. Tokiai racionalumo atmainai nebeteri ko pasakyti ir Biblija. Ji gali suteikti motyvų, tačiau turinio požiūriu nieko nereiškia. Bet jei taip, krikščionybei kaip „keliui“, kuriuo ji turėjo ir troško būti, yra galas. Ir jei anksčiau iš ortodoksijos pabėgta į ortopraksiją, tai dabar ortopraksija virsta tragiška ironija: iš tikrųjų jos apskritai nėra.

Popiežius, turėdamas tai priešais akis, labai ryžtingai vėl sugrąžino metafizinį požiūrį, kuris tiesiog išplaukia iš tikėjimo sukūrimu. Tuo remdamasis jis vėl vieną su kitu sėkmingai sujungia ir sulydo antropocentrizmą bei teozentrizmą: „...protas semiasi tiesos ir autoriteto iš amžinojo įstatymo, kuris yra ne kas kita, kaip pati Dievo Išmintis... prigimtinis įstatymas yra ne kas kita, kaip Dievo mums įlieta proto šviesa“ (40). Kaip tik todėl, kad remdamasis tikėjimu sukūrimu pripažįsta metafiziką, popiežius kaip šiuolaikinį žodį gali suprasti ir Bibliją – sujungti metafizinį ir biblinį etoso statydinimą.

Ir filosofiniu, ir teologiniu požiūriu vienodai reikšminga enciklikos šerdis yra didysis tekstas apie kankinystę (90–94). Jei nebėra nieko, dėl ko verta mirti, tuščias tampa ir gyvenimas. Tik jei egzistuoja besąlygiškas gėris, dėl kurio verta atiduoti gyvybę, ir amžinas blogis, niekada netampantis gėriu, tik tada patvirtinamas žmogaus kilnumas, ir mes esame apsaugoti nuo ideologijų diktatūros.

Šis momentas esminis ir enciklikoje *Evangelium vitae*, kurią popiežius parašė primygtinai reikalaujant pasaulio vyskupams, bet sykiu kuri yra ir jo paties aistringos kovos dėl besąlygiškos pagarbos žmogaus gyvybės kilnumui vaisius. Žmogaus gyvybę laikant

vien biologine tikrove, ji tampa padarinių skaičiavimo objektu. O popiežius išvien su Bažnyčios tikėjimu žmoguje – kiekviename žmoguje, kad ir koks jis būtų, mažas ar didelis, silpnas ar stiprus, gerai atliekantis funkcijas ar nenaudingas, – įžvelgia Dievo paveikslą; Kristus, žmogumi tapęs paties Dievo Sūnus, mirė dėl kiekvieno žmogaus. Šitai kiekvieną žmogų daro be galo brangų, o jo kilnumą absoliučiai neliečiama. Kaip tik todėl, kad žmogus nėra vien biologinė būtybė, jo biologinė gyvybė irgi tampa be galo vertinga.

Kadangi žmogaus gyvybė yra taip apvilktą Dievo kilnumu, ja niekam nevalia disponuoti savo nuožiūra. Eksperimentavimo su žmogumi neįmanoma pateisinti net tauriausiais padariniais. Po visų šiurpių piktnaudžiavimų žmogumi, įkvėptų neva labai iškilių moralinių motyvų, šitai pasakyti buvo ir yra būtina. Tampa akivaizdu, kad tikėjimas yra žmogiškumo prieglobstis. Dabartinėmis sąlygomis, kai metafizika laikoma kvailyste ir dėl to nyksta moralė, tikėjimas išskyla kaip tai, kas žmogiška, gelbėjantis dalykas. Popiežius, kaip tikėjimo atstovas, gina žmogų nuo tariamos moralės, kuri kėsina jį sutrypti.

Galop pabaigoje dar reikėtų aptarti didžiąją encikliką *Fides et ratio* apie tikėjimą ir filosofiją. Čia dramatiškai plėtojama tiesos tema, nusidriekianti per visą Šventojo Tėvo magisteriumą. Teigimas, kad tiesa pažini, jau nekalbant apie krikščioniškosios žinios kaip pažintos tiesos skelbimą, šiandien daug kur laikomas kėsiniu – į toleranciją ir pliuralizmą; tiesa tampa tiesiog draudžiamu žodžiu. Tačiau čia vėlgi paliečiamas žmogaus kilnumo klausimas. Jei žmogus nepajėgus pažinti tiesos, tada visa, ką jis galvoja ir daro, tėra atsitiktinė konvencija, grynai „tradicija“. Ir jam lieka – kaip matėme anksčiau – tik kaskart skaičiuoti padarinius. Tačiau ar kas nors išties geba numatyti žmogiškosios veiklos padarinius? Tokiu atveju visos religijos tėra vien religijos, o krikščioniškojo tikėjimo skelbimas, savaime suprantama, kolonijinė ar imperialistinė pretenzija. Su žmogaus kilnumu tai suderinama tik tuomet, kai tikėjimas yra tiesa, nes tiesa nieko nepažeidžia, bet, priešingai, yra gėris, kurį vienas kitam esame skolingi.

Dėl didžiulių sėkmių gamtamokslio ir technikos srityje protas žmonijos keliamų Dievo, mirties ir amžinybės, teisingo gyvenimo klausimų akivaizdoje neteko drąsos. Vidinę žmogaus akį tarsi šydas aptraukia pozityvizmas. Tačiau šiuos mūsų gyvenimui galiausiai svarbiausius klausimus nustumdami į to, kas vien subjektyvu, sritį, mes, tiesą sakant, tampame akli žmogaus būčiai. Remdamasis tikėjimu, popiežius ragina protą išdrįsti pažinti esminius tikrovės dalykus. Proto šviesos neapšviestas tikėjimas nusmunka ligi

grynos tradicijos ir todėl paskelbiamas iš pagrindų skonio dalyku.

Tikėjimui būtina, kad protas išdrįstų būti savimi. Tikėjimas protui neprieštarauja, bet kviečia jį patikėti, kad jis sukurtas tam, kas didu. *Sapere aude* – šiuo imperatyvu Kantas nusakė Apšvietos esmę. Galima sakyti, kad popiežius metafizikos atžvilgiu nedrąsiu tapusiam protui naujaip šaukia: *Sapere aude!* Patikėk, kad gali daug pažinti. Tam esi skirtas. Tikėjimas – rodo mums popiežius – trokšta protą ne nutildyti, bet nutraukti nuo jo šydą, neleidžiantį jam regėti didžiųjų žmonijos klausimų. Vėl tampa aišku, jog tikėjimas gina žmogaus žmogiškąją būtį. Josefas Pieperis kartą pareiškė, kad „paskutinėje istorijos epochoje, valdomoje sofistikos bei sugedusios pseudofilosofijos, tikroji filosofija sugrįžo į pirmąją vienybę su teologija“, kad, vadinausi, istorijos pabaigoje „visų dalykų šaknį ir svarbiausią egzistencijos reikšmę – o tai ir yra tikrasis filosofavimo objektas – į savo akiratį įtraukia bei apmąsto tie, kurie tiki“. Na, mes, kiek galime įžvelgti, istorijos pabaigos dar nepasiekėme. Tačiau jaučiame pagundą atimti iš proto jo tikrąją didybę. Ir štai popiežius tikėjimo užduotimi pagrįstai laiko padrasinti protą iš naujo imtis tiesos. Be proto tikėjimas degraduoja, o be tikėjimo protui gresia nugeibti. Rūpi žmogus. Bet kad žmogus būtų atpirktas, mums reikia Atpirkėjo – Kristaus, žmogaus, kuris yra žmogus ir Dievas viename asmenyje, „nesumaišyti ir neperskirti“.

Jonas Paulius II ir „Europa su dviem plaučiais“

Vienas iš didžiųjų Jono Pauliaus II pontifikato siekių buvo Europos reintegracija. Jis buvo įsitikinęs, kad Europos pilnatvei būtini abu jos plaučiai – tiek Rytų, tiek Vakarų. Jonui Pauliui II Europos sąvoka pranoko jos geografines ribas. Jos tapatybės esminis elementas yra kultūra. 1997 m. Gniezne jis sakė: „Europos istorija yra tarsi didžiulė upė, į kurią suteka įvairūs intakai ir šaltiniai. O ją sudarančių tradicijų bei kultūrų įvairovė yra didžiulis turtas.“

1982 m. lapkričio 9 d. Santjago de Komposteloje pasakytoje garsioje kalboje „Europos aktas“ Jonas Paulius II pabrėžė, kad Europos tautų formavimosi istorija vyko lygiagrečiai su jų evangelizacija. Be krikščionybės, sudarančios Europos paveldo pamatą, vieninga Europa tiesiog neįmanoma. Šiame kontekste tiek Vakarų, tiek Rytų Bažnyčios tradicijos yra

glaudžiai susijusios. Iš čia kyla ir „dviejų Europos plaučių“ sąvoka: abu Europos plaučiai tiesiog būtini užtikrinant Europos pilnatvę.

Europos tapatybės atskleidimas ir ugdyimas reikalauja tarpusavio pagarbos priimant jos regionų bei religinių tradicijų skirtingumą, – tai buvo vienas iš Jono Pauliaus II mokymo leitmotyvų. 2003 m. paskelbtame apaštališkajame paraginime *Ecclesia in Europa* jis aiškina: „Žodis „Europa“ turėtų reikšti tą patį, ką ir žodis „atvirumas“. Nepaisant priešingų patirčių ir ženklų, kurių tikrai netrūko, to reikalauja pati jos istorija: „Europa tikrai nėra uždara ar izoliuota teritorija; ji radosi eidama už jūrų pas kitas tautas, kultūras, civilizacijas.“ Štai kodėl Europa turi būti atviras ir svetingas žemynas“ (EE, 111).

Jono Pauliaus II įsitikinimu, siekiant atkurti Europos vienybę, reikia akcentuoti du elementus. Pirmiausia nevalia pamiršti apie jos šaknis ir paveldą, o antra, Europai reikia rasti naujų vilties šaltinių. Ta vilties versmė tebėra krikščionybė. Ši viltis taip pat susijusi su „dviejų plaučių Europos“ vienybės atkūrimu. Todėl Europai tokios svarbios ekumenizmo pastangos. Šiame paraginime Jonas Paulius II pabrėžia: „Evangelizacija ir vienybė, evangelizacija ir ekumenizmas yra artimai susiję“ (EE, 54).

Žingsniai link Rytų ir Vakarų vienybės

1978 m. išrinkus Karolį Wojtylą popiežiumi, geležinė uždanga skyrė pasaulį į du priešingus blokus. Tuo metu vykęs Vakarų šalių integracijos procesas pasižymėjo tuo, kad Vakarų šalių piliečių sąmonėje Europos ribos buvo ties Elbe, už kurios plytėjo nežinomi, grėsmingi Rytai. Lenkas popiežius radikaliai sulaužė šią schemą. Jonas Paulius II, vos keliems mėnesiams praslinkus po jo išrinkimo, pirmosios piligriminės kelionės į Lenkiją metu 1979 m. birželio 3 d. pareiškė esąs įsitikinęs, kad pagal Kristaus norą ir šventosios Dvasios patvarumą, jog „popiežius lenkas, popiežius slavas būtent dabar atvertų dvasinę krikščioniškosios Europos vienybę, kurią sudaro dvi didžiosios tradicijos – Vakarų ir Rytų“. Jonas Paulius II radikaliai pakeitė Pauliaus VI laikais Vatikane priimtą *Ostpolitik* strategiją, pagal kurią, atsižvelgiant į Europos sudalijimą, diplomatinėmis priemonėmis siekta garantuoti tikintiesiems tam tikrą laisvės erdvę. Jonas Paulius II toliaregiškai nurodė tolimą tikslą, Europos reintegraciją, atkuriant jos vienybę religijos ir kultūros srityje.

Dar vienas etapinis žingsnis buvo tai, kad Jonas Paulius II 1980 m. gruodžio mėn. Europos globėjais paskelbė šventuosius Kirilą ir Metodijų. Enciklikoje

Slavorum apostoli Jonas Paulius II pabrėžė: „Kirilas ir Metodijus savo asmenybėmis ir darbais yra figūros, iš naujo žadinančios didį visų krikščionių vienybės ilgesį, dviejų seseriškų Bažnyčių, Rytų ir Vakarų, vienybės ilgesį“ (SA, 27).

Jono Pauliaus II pastangos siekti vienybės su Europos krikščioniškaisiais Rytis neapsiribojo vien bažnytine sritimi. 1985 m. gegužės 20 d. Jonas Paulius II lankėsi Europos ekonominės bendrijos būstinėje Briuselyje. Tai buvo laikai, kai niekas iš Europos politikų nedrįso kvestionuoti Jaltos susitarimų tvarkos. Jonas Paulius II kalbėjo: „Europiečiai negali susitaikyti su tuo, kad šis kontinentas padalytas į šalis, dėl įvairių priežasčių nedalyvaujančias jūsų institucijų veikloje, tačiau jų nedera pleisti esmingame vienybės siekyje.“

1988 m. kalbėdamas Europos Parlamente popiežius pranašiskai nurodė Europos Bendrijos plėtrą į Rytus. Jis kalbėjo kaip visuotinės Bažnyčios ganytojas, kilęs iš Rytų Europos ir žinantis slavų tautų, sudarančių bendros Europos tėvynės kitą plautį, aspiracijas – kad „suvereni Europa su laisvomis institucijomis kažkada išsiplėstų iki tų ribų, kurias brėžia geografiija, o dar labiau istorija“. Verta priminti, jog Europos integraciją rėmė taip pat ekumeninis ortodoksų patriarchas Baltramiejus I. 1994 m. lankydamasis Europos Parlamente patriarchas ne tik parėmė Europos integraciją, bet panašiai kaip ir popiežius Jonas Paulius II kreipėsi į politikus, kad jie neapsiribotų siauru Vakarų šalių ratu.

1991 m. švenčiant VI Pasaulio jaunimo dieną Čenstakovoje tarp milijono dalyvių buvo 100 tūkst. jaunuolių iš SSR Sąjungos, kuri jau po keturių mėnesių tapo istorija. Kreipdamasis į jaunimą popiežius sakė: „Bažnyčia Europoje galiausiai gali laisvai kvėpuoti abiem plaučiais.“ 1991 m. rudenį Jonas Paulius II sušaukė ypatingąją Vyskupų sinodo asamblėją, skirtą Europai. Tai buvo pirmasis platus ganytojų iš senosios Europos ir Vidurio bei Rytų Europos susitikimas. 1999 m. rudenį įvyko antroji ypatingoji Vyskupų sinodo asamblėja, skirta Europai. Jos vaisius buvo 2003 m. paskelbtas apaštališkasis paraginimas *Ecclesia in Europa*, kuriame krikščionybė nurodyta kaip naujos vilties galimybė Europai.

Nelengvi santykiai su ortodoksais

Ekumenizmas buvo vienas iš Jono Pauliaus II pontifikato prioritetų. Jis dėjo dideles viltis į dialogą su ortodoksų Bažnyčiomis. Nuo pat pontifikato pradžios popiežius siekė susitikti su ekumeniniu ortodoksų patriarchu. Susitikimas Stambule įvyko 1979 m. lapkričio

30 d. Šv. Andriejaus šventės proga. Po susitikimo inicijuotas oficialus teologinis katalikų ir ortodoksų Bažnyčių dialogas, įkurta Tarptautinė bendra teologinio dialogo komisija. Bendroje deklaracijoje buvo pabrėžta, kad esminis dialogo tikslas yra priartinti dieną, kai bus grąžinta pilnutinė Bažnyčios vienybė ir bus galima drauge švęsti dieviškąją liturgiją.

Nuo pat Jono Pauliaus II pontifikato pradžios jis labiau negu jo pirmtakai rūpinosi graikų apeigų katalikų Bažnyčios atgimimu Ukrainoje. 1980 m. Romoje popiežius sukviėtė specialų Graikų apeigų katalikų sinodą, kuriame daugiausia dalyvavo ukrainiečiai iš diasporos. Nors Šventojo Tėvo iniciatyvą kritikavo netgi jo bendradarbiai iš Vatikano krikščionių vienybės sekretoriato, jis to niekada neatsisakė. Popiežius pabrėžė, jog nė vienas iš tos kankinių Bažnyčios vadovų, nepaisydamas persekiojimų ir kalėjimuose bei lageriuose praleistų metų, niekada neatsižadėjo savo ištikimybės Romai.

1988 m. Jonas Paulius II paskelbė laišką Ukrainos graikų apeigų katalikams *Magnum Baptismi donum*, kuriame priminė, jog kunigaikščio Vladimiro krikšto 998 m. tūkstantmečio minėjimas drauge reiškia ir Ukrainos katalikų krikšto tūkstantmetį. Popiežius energingai rėmė Kijevo Rusios krikšto tūkstantmečio minėjimo Romoje organizavimą. 1988 m. liepos 9 d. Romos ukrainiečių Šv. Sofijos bažnyčioje Jonas Paulius II ukrainietišškai pasakė pamokslą, o kitą dieną iškilmingai šventė bizantinių apeigų liturgiją. Šios Jono Pauliaus II pastangos padėjo atkurti graikų apeigų katalikų Bažnyčios struktūras Ukrainoje žlugus SSRS.

Tai nepagerino ekumeninių santykių su ortodoksais, ypač su rusų ortodoksų Bažnyčia. Tarptautinė bendra teologinio dialogo komisija parengė keletą dokumentų, tačiau jie nebuvo patvirtinti nei Rytuose, nei Vakaruose. Po 1989 m. teologinio dialogo procesas nutrūko. Pagrindinė priežastis – graikų apeigų katalikų bažnytinių struktūrų atkūrimas Ukrainoje ir Rumunijoje. Žlugus SSRS Rusijoje taip pat suaktyvino savo veiklą ir Romos (lotynų apeigų) katalikai. 1991 m. buvo įkurtos apaštališkosios administratūros Maskvoje ir Novosibirske. Nesutarimus tarp Rytų Europos ortodoksų ir Vatikano pagilino taip pat 1992 m. karas Balkanuose. Tai, kad Šventasis Sostas greitai pripažino Slovėnijos ir Kroatijos nepriklausomybę, sukėlė neigiamą serbų ortodoksų reakciją, o šiuos solidarai palaikė rusų ortodoksų hierarchai.

1993 m. Tarptautinėje bendroje teologinio dialogo komisijoje bandyta taisyti pašlijusius katalikų ir ortodoksų santykius; paskelbta *Balamand* deklaracija, kurioje siekta pateikti bendrą požiūrį į uniatizmo problemą.

Šiame dokumente patvirtinama, jog ortodoksų Bažnyčios ir Romos katalikų Bažnyčia pripažįsta viena kitą seseriškomis Bažnyčiomis ir atmeta tiek uniatizmą, tiek prozelitizmą kaip nuostatas, nepadedančias stiprinti Bažnyčios vienybės. Nors šios deklaracijos paskelbimas buvo neabejotinas geros valios gestas iš Vatikano pusės, tai nepataisė tarpusavio santykių.

Nepaisydamas šių sunkumų Jonas Paulius II 1995 m. paskelbė encikliką *Ut unum sint*, kurioje priminė, kad krikščionių suartėjamas yra neatšaukiamas. Jis taip pat priminė, jog nuo pačių krikščionių tiek Rytuose, tiek Vakaruose priklauso, ar bus sugrįžta į „vienybę įvairovėje“ (*UUS*, 61), egzistavusią ankstyvųjų Bažnyčios Susirinkimų laikais. Beveik lygiagrečiai su šia enciklika Jonas Paulius II paskelbė apaštališkąjį laišką *Orientalis lumen*, kuriame reiškė susirūpinimą dėl katalikų ir ortodoksų bažnytinės vienybės. Jis pabrėžė, kad ekumeniniame veikime tiek katalikų, tiek ortodoksų pusės įpareigojamos pažinti ir gerbti viena kitą.

Jonas Paulius II daug kartų bandė susitikti su Maskvos patriarchu Aleksijumi II; tarp susitikimo galimybių minėtas popiežiaus vizitas Vengrijoje 1996 m., taip pat 1997 m. Grace vykusi Europos ekumeninė asamblėja. Tačiau susitikimas neįvyko, nes Maskvos patriarchatas atsisakė jame dalyvauti, dar kartą nurodydamas kliūtį – graikų apeigų katalikų Bažnyčios Ukrainoje klausimą.

Šioje sudėtingoje situacijoje ypač reikšminga buvo Jono Pauliaus II kelionė į Rumuniją 1999 m. Pirmą kart istorijoje popiežius lankėsi šalyje, kurioje gyventojų daugumą sudarė ortodoksai. Popiežiaus vizito atmosfera pranoko optimistiškiausius lūkesčius. Ypač nuoširdžiai Šventąjį Tėvą priėmė rumunų ortodoksų hierarchai, vadovaujami patriarcho Teoktisto. Tačiau Rumunija buvo vienintelė ortodoksų šalis, kurioje popiežius buvo nuoširdžiai priimtas. Tai galima paaiškinti glaudžiais rumunų ortodoksų Bažnyčios santykiais su Konstantinopolio. Pavykusiomis galima laikyti taip pat Jono Pauliaus II keliones į kitas ortodoksų šalis – Gruziją (1999 m.) ir Graikiją (2001 m.). Graikijoje Šventasis Tėvas kreipėsi į ortodoksų hierarchus, atsiprašydamas už veiksmus bei apsileidimus, kuriais Bažnyčios nariai nusikalto ortodoksams. Šis įvykis vadinamas istoriniu ir lygintas su 1965 m. įvykiu popiežiaus Pauliaus VI ir patriarcho Atenagoro tarpusavio anatamų atšaukimu.

2001 m. Jonas Paulius II lankėsi Ukrainoje. Vizitas Ukrainoje ypač atskleidė Ukrainos graikų katalikų Bažnyčios dinamiškumą. 2002 m. Jonas Paulius II lankėsi Bulgarijoje, tačiau šiame krašte buvo priimtas toli gražu ne taip šiltai kaip Rumunijoje. Nors popiežių

norai priėmė ortodoksų Bažnyčios sinodas, dalis ortodoksų hierarchų boikotavo susitikimą.

Didžiojo 2000 m. Jubiliejaus metais po septynerių metų pertraukos buvo atnaujintas Tarptautinės bendros teologinio dialogo komisijos darbas. Susitikimas įvyko Baltimorėje, tačiau neatnešė konkrečių rezultatų. Dar viena kliūtis dialogui su Maskvos patriarchatu buvo tai, kad 2002 m. Apaštalu Sostas Rusijos Romos katalikų Bažnyčios apaštališkąsias administratūras pakėlė į vyskupijų rangą. Atsižvelgiant į rusų ortodoksų Bažnyčios nuostatas šioms vyskupijoms buvo suteikti šventųjų titulai, o ne tų geografinių vietovių, kuriose įsikūręs vyskupijos centras, vardai. Tačiau Apaštalu Sosto sprendimas sukėlė rusų ortodoksų Bažnyčios pasipiktinimą ir galutinai užvėrė galimybę Jono Pauliaus II lankymuisi Rusijoje. Popiežius nevyko į Rusiją, nors buvo oficialiai kviečiamas prezidentų Michailo Gorbačiovo ir Boriso Jelcino.

Jonas Paulius II ir toliau darė susitaikinimo gestus. 2004 m. rugpjūčio 28 d. Maskvos patriarchatui buvo gražinta Kazanės Dievo Motinos ikona, kuri nuo 1993 m. buvo laikoma Jono Pauliaus II apartamentuose. Tačiau oficialus dialogas su Maskvos patriarchatu atnaujintas tik po Jono Pauliaus II mirties 2006 m. Belgrade.

Nesutarimai su Maskvos patriarchatu kėlė didelį nusivylimą Jonui Pauliui II, tai buvo viena iš jo ilgo pontifikato nesėkmių. Tačiau tai nereiškia, kad pranašiška Jono Pauliaus II vizija atkurti Europą su abiem plaučiais baigėsi nesėkme. Ji sėkminga pirmiausia dėl to, ką Jonas Paulius II skelbė jau savo pontifikato pradžioje: Europai būtina suvokti krikščioniškosios Rytų tradicijos vertingumą.

Parengta pagal agentūrą KAI

Arkivyskupas Gerhard Ludwig Müller
Tikėjimo mokymo kongregacijos prefektas

Santuokos neišardomumas ir debatai dėl civiliškaai antrąkart susituokusių bei sakramentų*

Nagrinėti po skyrybų antrą civilinę santuoką sudariusių tikinčiųjų problematiką Bažnyčiai nėra nauja. Ji visada labai atidžiai stengėsi padėti tokioje situacijoje atsidūrusiems asmenims, nes santuoka yra sakramentas, itin giliai palytintis žmogaus asmeninę, socialinę ir istorinę tikrovę. Tokių asmenų gausėjant seną krikščioniškąją tradiciją turinčiose šalyse, ši pastoracinė problema itin reikšminga. Šiandien tikintieji labai rimtai klausia: ar Bažnyčia negalėtų tam tikromis sąlygomis leisti išsiskyrusiems ir vėl susituokusiems tikintiesiems priimti sakramentų? Ar Bažnyčios rankos šiuo klausimu surištos visam laikui? Ar teologai dėl to dalyko tikrai prideramai išnagrinėjo visas išvadas bei padarinius?

Tokius klausimus reikėtų aptarinėti laikantis neprieštaringumo katalikų mokymui apie santuoką principo. Tiktai atsakinga pastoracija suponuoja teologiją, „protu ir valia“ visiškai paklūstančią „atsiskleidžiančiam Dievui“ ir „noromis“ pritariančią „jo apreiškimui“ (Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Dei Verbum*, 5). Norėdami suprantamai pateikti autentišką Bažnyčios mokymą, turime pradėti nuo Šventajame Rašte užrašyto, Bažnyčios tradicijos apšviečiamo ir Magisteriumo saistomai aiškinamo Dievo žodžio.

Šventojo Rašto liudijimas

Iškart perkelti šį klausimą į Senojo Testamento aplinką yra problemiška, mat santuoka tada dar nelaikyta sakramentu. Dievo žodis Senajame Testamente vis dėlto šiuo atžvilgiu mums yra reikšmingas, nes šios tradicijos laikosi ir ja remdamasis argumentuoja Jėzus. Dekaloge yra įsakymas: „Nesvetimausi“ (Iš 20, 14), tačiau kitur skyrybos laikomos galimomis. Pasak *Ist 24, 1–4*, Mozė nustato, kad vyras gali parašyti savo žmonai skyrybų raštą ir išsiųsti jį iš savo namų, jei ši neranda malonės jo akyse. Po to vyras ir moteris gali sudaryti naujas santuokas. Nors ir daroma nuolaida skyryboms, Senajame Testamente vis dėlto jaučiamas tam tikras nepritarimas tokiai praktikai. Pranašų skelbiamas Jahvės sandoros su Izraeliu palyginimas su santuokiniu ryšiu

.....
**L'Osservatore Romano*, ed. quotidiana, Anno CLIII, n. 243, Merc. 23/10/2013.

apima ne tik monogamijos, bet ir neišardomumo idealą. Pranašas Malachijas aiškiai pareiškia: Nebūk „neištikimas savo jaunystės žmonai“, kuri „per sandorą“ yra „tavo žmona“ (plg. *Mal 2, 14–15*).

Progą imtis šios temos Jėzui pirmiausia teikdavo ginčai su fariziejais. Jis pabrėžtinai atsiribojo nuo Senojo Testamento skyrybų praktikos, Mozės leistos dėl žmonių „širdies kietumo“, bei atkreipė dėmesį į pirminę Dievo valią: „O nuo sukūrimo pradžios Dievas sukūrė juos kaip vyrą ir moterį. Štai kodėl vyras paliks savo tėvą ir motiną ir glausis prie žmonos, ir du taps vienu kūnu. <...> Ką tad Dievas sujungė, žmogus teneperskiria!“ (*Mk 10, 5–9*; plg. *Mt 19, 4–9*; *Lk 16, 18*). Savo mokyme ir praktikoje Katalikų Bažnyčia nuolatos rėmėsi Jėzaus žodžiais apie santuokos neišardomumą. Sandora, artimai vieną su kitu sujungianti abu sutuoktinius, yra įsteigta paties Dievo. Vadinasi, ta tikrovė kyla iš Dievo ir todėl žmogus negali ja disponuoti.

Šiandien kai kurie egzegetai tvirtina, kad šie Viešpaties žodžiai jau apaštalų laikais taikyti lanksčiai – būtent *pornèia* (ištvirkavimo, *Mt 5, 32*; *19, 9*) bei tikinčio ir netikinčio partnerio skyrybų (plg. *1 Kor 7, 12–15*) atvejais. Ištvirkavimo klauzulė nuo pat pradžių buvo egzegetų karštų diskusijų objektas. Daugelis įsitikinę, jog čia kalbama ne apie santuokos neišardomumo išimtis, bet veikiau apie negaliojančius santuokinius saitus. Kad ir kaip būtų, Bažnyčia negali savo mokymo ir praktikos remti ginčytinomis egzegetinėmis hipotezėmis. Ji privalo laikytis Kristaus aiškaus mokymo.

Paulius pateikia draudimą skirtis kaip aiškią Kristaus valią: „Susituokusiems įsakau ne aš, bet Viešpats, kad žmona nesiskirtų nuo vyro, o jei atsiskirtų, kad liktų netekėjusi arba susitaikintų su vyru; taip pat ir vyras tegul nepalieka žmonos“ (*1 Kor 7, 10–11*). Remdamasis savo paties autoritetu, Paulius leidžia sutuoktiniui nekrikščioniui atsiskirti nuo krikščionių tapusio partnerio. Tokiu atveju krikščionis nėra „surištas“, neprivalo likti nesusituokęs (plg. *1 Kor 7, 12–16*). Remdamasi tokia pozicija, Bažnyčia pripažino, kad sakramentas tikraja šio žodžio prasme yra tik pakrikštytų vyro ir moters santuoka ir kad tik tokiems galioja besąlygiškas neišardomumas. Nepakrikštytųjų santuoka, tiesa, orientuota į neišardomumą, tačiau tam tikromis aplinkybėmis – didesnio gėrio labui – gali būti išardyta (*privilegium Paulinum*). Tai nėra išimtis Viešpaties žodžių atžvilgiu: sakramentinės santuokos, santuokos, sudarytos Kristaus slėpinio aplinkoje, neišardomumas išlieka.

Bibliškai grindžiant sakramentinę santuokos sampratą labai reikšmingas yra Laiškas efeziečiams, kuriame raginama: „Jūs, vyrai, mylėkite savo žmonas, kaip Kris-

tus mylėjo Bažnyčią ir atidavė už ją save“ (*5, 25*). Šiek tiek toliau apaštalas rašo: „Todėl žmogus paliks tėvą bei motiną ir glausis prie savo žmonos, ir du taps vienu kūnu. Šita paslaptis yra didelė, – aš tai sakau, žvelgdamas į Kristų ir Bažnyčią“ (*5, 31–32*). Krikščioniškoji santuoka yra veiksmingas Kristus ir Bažnyčios sandoros ženklas. Pakrikštytųjų santuoka – sakramentas, nes žymi ir perteikia šios sandoros malonę.

Bažnyčios tradicijos liudijimas

Rutuliojant Bažnyčios poziciją, svarbus liudijimas buvo Bažnyčios tėvai ir Susirinkimai. Bažnyčios tėvų požiūriu, Biblijos pamokymai yra saistantys. Jie atmeta civilinius įstatymus dėl skyrybų, laikydami juos nesuderinamais su Jėzaus reikalavimais. Tėvų laikotarpio Bažnyčia, pakludama Evangelijai, atmetė skyrybas ir antrąją santuoką – Bažnyčios tėvų liudijimas šiuo klausimu nedviprasmiškas.

Bažnyčios tėvų laikotarpiu išsiskyrę ir civilinę santuoką vėl sudarę tikintieji prie sakramentų nebūdavo prileidžiami net po atgailos etapo. Kai kurie patristiniai tekstai leidžia nuvokti, jog piktnaudžiavimai ne visada būdavo griežtai atmetami ir retais ribiniais atvejais kartais ieškota pastoracinių sprendimų.

Vėliau, didėjant Bažnyčios ir valstybės priklausomybei vienai nuo kitos, radosi didesnių kompromisų. Rytuose tas procesas toliau rutuliojosi ir pirmiausia po atsiskyrimo nuo Petro sosto atvedė prie liberalesnės praktikos. Šiandien ortodoksų Bažnyčioje egzistuoja priešasčių skirtis įvairovė, dažniausiai teisinama *oikonomia*, pastoraciniu atlaidumu pavieniais sunkiais atvejais, ir atverianti kelią atgailos ženklinamai antrai ir trečiai santuokai. Tokia praktika nesuderinama su Dievo valia, aiškiai išreikšta Jėzaus žodžiais apie santuokos neišardomumą, tačiau kelia ekumeninę problemą, kurios nederėtų nuvertinti.

Vakaruose grigališkoji reforma užkirto kelią liberalizacijos tendencijai ir vėl įtvirtino pirminį Rašto ir Bažnyčios tėvų požiūrį. Katalikų Bažnyčia absoliutų santuokos neišardomumą gynė ir didelių aukų bei kančių kaina. „Anglijos Bažnyčia“ nuo Petro įpėdinio atsiskyrė ne dėl mokymo skirtumų, bet todėl, kad popiežius, pakludamas Jėzaus žodžiams, negalėjo pritarti karaliaus Henriko VIII reikalavimams nutraukti jo santuoką.

Tridento Susirinkimas patvirtino mokymą apie sakramentinės santuokos neišardomumą ir pareiškė, kad ji atitinka Evangelijos mokymą (plg. Denzinger-Hünemann, 1807). Kartais teigiama, neva Bažnyčia faktiškai toleravo Rytų praktiką, tačiau tai netiesa. Kanonistai

visuomet sakė, jog tokia praktika neteisinga, ir esama liudijimų, kad kai kurios katalikais tapusių ortodoksų grupės turėdavo išpažinti tikėjimą aiškiai pripažindamos antros ir trečios santuokos negalimybę.

Pastoracinėje konstitucijoje apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes* Vatikano II Susirinkimas vėl pateikė teologiškai ir dvasiškai gilų mokymą apie santuoką, nedviprasmiškai pabrėždamas jos neišardomumo principą. Santuoka suvokiama kaip visiška kūninė ir dvasinė gyvenimo ir meilės bendrystė, sujungianti save kaip asmenis vienas kitam dovanojančius ir vienas kitą priimančius vyrą ir moterį. Asmeniniu ir laisvu abipusio pritarimo aktu dieviškosios teisės galia įsteigiama tvari institucija, skirta sutuoktinių bei jų atžalų gerovei ir nepriklausanti nuo žmogaus savivalės: „Kaip abipusė dviejų asmenų dovana ir vaikų gėris, ši glaudi jungtis reikalauja visiškos sutuoktinių ištikimybės vienas kitam ir kartu nesuardomos jų vienybės“ (48). Sakramentu Dievas dovanoja sutuoktiniams ypatingą malonę: „Kaip kitados Dievas bendravo su savo tauta per meilės bei ištikimybės sandorą, taip dabar žmonių Išganytojas ir Bažnyčios Sužadėtinis ateina pas susituokusius krikščionis per Santuokos sakramentą. Atėjęs jis pasilieka, idant sutuoktiniai abipusiu pasiaukojimu ir amžina ištikimybe vienas kitą mylėtų taip, kaip jis mylėjo Bažnyčią ir atidavė už ją save patį“ (ten pat). Sakramentas santuokos neišardomumui suteikia naują, gilesnę prasmę: ji tampa Dievo meilės savo tautai ir Kristaus neatšaukiamos ištikimybės savo Bažnyčiai įvaizdžiu.

Suvokti santuoką kaip sakramentą ir gyventi ją kaip sakramentu galima tik Kristaus slėpinio kontekste. Santuoką sekuliarizavus ar laikant ją vien prigimtinė tikrove, prieiga prie jos sakramentiškumo apsunkinama. Sakramentinė santuoka priklauso malonės tvarkai ir yra įtraukta į galutinę Kristaus meilės bendrystę su jo Bažnyčia. Krikščionys pašaukti įgyvendinti savo santuoką eschatologiniame Dievo Karalystės atėjimo Jėzuse Kristuje, įsikūnijusiame Dievo Žodyje, horizonte.

Magisteriumo liudijimas mūsų dienomis

Dogminis Bažnyčios mokymas apie santuoką nedviprasmiškai patvirtinamas ligi pat šiol pamatiniame apaštališkajame paraginime *Familiaris consortio*, Jono Pauliaus II paskelbtame 1981 m. lapkričio 22-ąją po Vyskupų sinodo dėl krikščioniškosios šeimos šiuolaikiniame pasaulyje. Pastoraciniu požiūriu šiame posinodiniame paraginime taip pat nuošalyje nepaliekami civiliškaai vėl susituokusių, tačiau galiojančios bažnytinės santuokos tebesaistomų tikinčiųjų rūpesčiai. Popiežius labai rūpestingas ir dėmesingas.

84-ajame skyrelyje („Išsiskyrusieji, kurie sudarė antrą santuoką“) išdėstomi šie principai:

1) Ganytojai iš meilės tiesai privalo „gerai skirti įvairias situacijas“. Nevalia visko ir visų vertinti vienodai.

2) Ganytojai ir bendruomenė, vadovaudamiesi „rūpestingos meilės dvasia“, turi tokiems tikintiesiems padėti; juk pastarieji irgi priklauso Bažnyčiai, turi teisę į pastoriciją ir privalo galėti dalyvauti Bažnyčios gyvenime.

3) Vis dėlto jiems negalima leisti priimti Eucharistijos. Tai grindžiama dvejopai: a) „jų padėtis ir gyvenimo būvis objektyviai prieštarauja tai Kristaus ir Bažnyčios meilės vienybei, kuri žymima, padaroma regima ir sudabartinama Eucharistijos“; b) „leidus tokiems asmenims priimti Eucharistiją, tikintieji būtų klaidinami bei painiojami dėl Bažnyčios mokymo apie santuokos neišardomumą“. Sutaikinimas Atgailos sakramentu, atveriančiu kelią Eucharistijai priimti, galimas tik gailintis dėl to, kas nutiko, ir pasiryžtant nebepraktikuoti „gyvenimo būdo, prieštaraujančio santuokos neišardomumui“. Konkrečiai tai reiškia: jei naujo ryšio dėl rimtų priežasčių, pavyzdžiui, dėl vaikų auklėjimo, neįmanoma nutraukti, abiem partneriams būtina „įsipareigoti gyventi visiškai susilaikant“.

4) Dėl teologinių sakramentinių motyvų, o ne dėl legalistinio spaudimo dvasininkams pabrėžtinai draudžiama teikti civiliškaai išsiskyrusiesiems ir antrą santuoką sudariusiesiems „bet kokias apeigas“ tol, kol egzistuoja jų pirma sakramentiniu požiūriu galiojanti santuoka.

Tikėjimo mokymo kongregacijos 1994 m. rugsėjo 14-osios Laiške dėl Komunijos išsiskyrusiesiems ir vėl susituokusiems tikintiesiems patvirtinama, kad Bažnyčios praktikos šia tema „negalima kaitalioti remiantis įvairiomis situacijomis“ (5). Be to, paaiškinama, kad tokie tikintieji neturėtų artintis prie Komunijos vadovaudamiesi savo sąžinės sprendimu: „Jei mano tai esant galima, ganytojams ir nuodėmklausiams <...> tenka rimta pareiga įspėti, kad toks sąžinės sprendimas aiškiai prieštarauja Bažnyčios mokymui“ (6). Abejodami dėl suirusios santuokos galiojamumo, jie turėtų kreiptis į santuokos srityje kompetentingus teisinius organus (plg. 9). Nepaprastai svarbu ir toliau „rūpestingos meilės dvasia kiek įmanoma stiprinti tikinčiųjų, esančių netvarkingame santuokiniame būvyje, meilę Kristui ir Bažnyčiai. Tik tada jiems bus įmanoma pilnutinai priimti krikščioniškosios santuokos žinią ir remiantis tikėjimu pakelti savo skausmingą situaciją. Pastoracijoje visomis išgalėmis būtina stengtis laiduoti, kad tai būtų suvokiama ne kaip diskriminacija, bet tik kaip absoliuti ištikimybė valiai Kristaus, sugražinusio ir iš

naujo kaip Kūrėjo dovaną patikėjusio santuokos neišardomumą“ (10).

2007 m. vasario 22 d. paskelbtame posinodiniame paraginime *Sacramentum caritatis* Benediktas XVI apibendrina ir toliau plėtoja Vyskupų sinodo dėl Eucharistijos darbą. 29-ajame skyrelyje jis aptaria išsituokusių ir naują ryšį užmezgusių tikinčiųjų situaciją. Ir Benedikto XVI požiūriu, tai – „sunki ir sudėtinga pastoracinė problema“. Jis patvirtina „Šventuoju Raštu (plg. Mk 10, 2–12) pagrįstą Bažnyčios praktiką neteikti sakramentų vėl susituokusiems išsituokusiesiems“, tačiau sykiu ragina ganytojus apgaubti juos „ypatingu dėmesiu“, „kad jie, kiek įmanydami, ir toliau puoselėtų krikščioniškąją gyvenseną dalyvaudami, nors ir be Komunijos priėmimo, šventosiose Mišiose, klausydamiesi Dievo žodžio, praktikuodami Eucharistijos adoraciją, meldamiesi, įsitraukdami į bendruomenės gyvenimą, plėtodami sąžiningą dialogą su kunigu ar dvasiniu vadovu, su atsidavimu praktikuodami artimo meilę, darydami atgailos darbus ir auklėdami vaikus“. Kilus abejonėms, ar nesėkminga santuokinio gyvenimo bendrystė tebegalioja, ją turėtų patikrinti santuokos srityje kompetentingi tribunolai.

Šiuolaikinė mąstysena daugiausia prieštarauja krikščioniškajai santuokos sampratai, pirmiausia jos neišardomumo bei atvirumo gyvybei aspektui. Kadangi toks kultūrinis kontekstas daro poveikį daugybei krikščionių, negaliojančių santuokų šiandien tikriausiai yra daugiau negu anksčiau, mat stokojama noro tuoktis remiantis katalikų mokymu apie santuoką ir priklausymas gyvai tikėjimo aplinkai per menkas. Todėl svarbu patikrinti santuokos galiojamumą ir padėti išspręsti problemas. Jei santuokos negaliojimo įrodyti neįmanoma, išrišimas ir Komunijos priėmimas galimi, atsižvelgiant į pasiteisinusią bažnytinę praktiką, įsipareigojus drauge gyventi „kaip draugams, kaip broliui ir seseriai“. Visada vengtina laiminti netvarkingas sąjungas, kad „tarp tikinčiųjų nekiltų painiavos dėl santuokos vertingumo“. Ryšio, priešingo Dievo valiai, palaiminimas (*bene-dictio*: Dievo pritarimas) yra vidujai prieštaringas.

2012 m. birželio 3 d. Milane per 7-ąją Pasaulinį šeimų susitikimą pasakotoje homilijoje Benediktas XVI vėl prakalbo apie šią skausmingą problemą: „Kelis žodžius norėčiau tarti ir tikintiesiems, kurie, nors ir pripažįsta Bažnyčios mokymą apie šeimą, vis dėlto yra paženklininti skausmingos žlugimo ir persiskyrimo patirties. Žinokite, popiežius ir Bažnyčia remia jus jūsų bėdoje. Raginu likti susivienijusius su savo bendruomenėmis ir linkiu, kad vyskupijos imtųsi tinkamų iniciatyvų jus priimti ir parodyti jums savo artumą.“

Paskutiniame Vyskupų sinode tema „Naujoji evangelizacija krikščioniškajam tikėjimui perduoti“ (2012 m. spalio 7–28 d.) iš naujo prabilta apie padėtį tikinčiųjų, kurie, žlugus santuokinio gyvenimo bendrystei – bet ne santuokai, išliekančiai kaip sakramentas, – sudarė naują sąjungą ir gyvena be sakramentinio santuokos ryšio. Baigiamojoje žinioje Sinodo tėvai į tokius tikinčiuosius kreipėsi šiais žodžiais: „Visiems tokiems žmonėms norime pasakyti, kad Viešpaties meilė nė vieno neapleidžia, kad juos myli ir Bažnyčia, esanti visiems atviri namai, ir kad jie išlieka Bažnyčios nariai, net jei negali gauti sakramentinio išrišimo ir priimti Eucharistijos. Katalikiškos bendruomenės tebūna svetingos visiems gyvenantiems tokiuose būviuose ir tepadedą jiems ieškoti atsivertimo bei susitaikinimo.“

Pasvarstymai remiantis antropologija ir sakramentų teologija

Mokymas apie santuokos neišardomumą sekularizuotoje aplinkoje dažnai susiduria su nesupratimu. Praradus pamatines krikščioniškojo tikėjimo išvalgas, vien tradicinis priklausymas Bažnyčiai nebegali motyvuoti svarbių gyvenimiškųjų pasirinkimų ir suteikti kokios nors atsparos išgyvenant santuokinio būvio krizes – lygiai kaip ir kunigystėje bei pašvęstajame gyvenime. Daugelis klausia savęs: kaip galiu visam gyvenimui susisaistyti su vienu vyru ar viena moterimi? Kas gali pasakyti, kaip atrodys mano santuoka po dešimt, dvidešimt, trisdešimt, keturiasdešimt metų? Ir ar apskritai įmanoma galutinai susisaistyti su vienu asmeniu? Gausybė šiandien žlungančių santuokinių bendrystių stiprina jaunimo skeptiškumą dėl galutinių gyvenimo apsisprendimų.

Kita vertus, vyro ir moters ištikimybės vienas kitam idealas, grįstas kūrinių tvarka, patrauklumo nė kiek nenustoję – tai liudija nesenos jaunimo apklausos. Dauguma jaunuolių trokšta tvirto ir tvaraus ryšio, nes tai atitinka žmogaus dvasinę ir moralinę prigimtį. Be to, neužmirština ir antropologinė neišardomos santuokos vertė: ji išlaisvina partnerius iš jausmų bei nuotaikų savivalės ir tironijos, padeda jiems pakelti asmeninius sunkumus ir įveikti skausmingas patirtis, pirmiausia apsaugo vaikus, kuriems santuokos žlugimas sukelia didžiausias kančias.

Meilė yra daugiau negu jausmas ir instinktas, meilės esmė – savęs atidavimas. Santuokinėje meilėje du asmenys sąmoningai ir savanoriškai vienas kitam sako: tik tu – ir tu amžinai. Viešpaties žodžius: „Ką Dievas sujungė...“ atitinka sužadėtinių pažadas: „Aš imu tave savo žmona <...> Aš imu tave savo vyru <...> Visą gyvenimą tave mylėsiu ir gerbsiu.“ Kunigas palaimina

sandorą, sužadėtinių sudarytą Dievo akivaizdoje. Kas abejoja, ar santuokiniam ryšiui būdinga ontologinė kokybė, tebūna pamokytas Dievo žodžio: „Kūrėjas iš pradžių sukūrė žmones kaip vyrą ir moterį ir pasakė: *Todėl vyras paliks tėvą ir motiną ir glausis prie žmonos, ir du taps vienu kūnu*“ (Mt 19, 4–6).

Krikščionių įsitikinimu, pakrikštytųjų, įrikuiotų į Kristaus Kūną, santuoka yra sakramentinio pobūdžio ir, vadinasi, – tai antgamtinė tikrovė. Viena sunkiausių pastoracinių problemų yra tai, kad šiandien daugelis santuoką vertina vadovaudamasis išskirtinai pasaulietiniais ir pragmatiškais kriterijais. Kas vadovaujasi „pasaulio dvasia“ (1 Kor 2, 12), tas negali suvokti santuokos sakramentiškumo. Į didėjančią santuokos šventumo suvokimo stoką Bažnyčia turi atsakyti ne pragmatiniu prisitaikymu prie to, kas atrodo neišvengiama, bet pasitikėjimu Dievo Dvasia, „kad pažintume mums suteiktas Dievo dovanas“ (1 Kor 2, 12). Sakramentinė santuoka liudija galią malonės, kuri perkeičia žmogų ir rengia visą Bažnyčią šventajam miestui, Naujajai Jeruzalei, Bažnyčiai, „išsipuošusiai kaip nuotaka savo sužadėtiniui“ (plg. Apr 21, 2).

Evangeliją apie santuokos šventumą būtina skelbti su pranašo drąsa. Taikydamasis prie pasaulio dvasios nuvargęs pranašas ieško savo paties išganymo, o ne pasaulio išganymo Jėzuje Kristuje. Ištikimybė santuokos pažadui yra Dievo pasauliui teikiamas pranašiškas išganymo ženklas: „Kas pajėgia išmanyti, teismano“ (Mt 19, 12). Santuokinę meilę sakramentinė malonė nuskaidrina, tobulina ir pakyli: „Patvirtinta vieno kitam duota priesaika ir svarbiausia – pašventinta Kristaus sakramentu, ta meilė pasisekimuose ir nelaimėse lieka neišardomai ištikima kūnu ir siela, todėl svetima bet kokiam svetimavimui arba skyryboms“ (*Gaudium et spes*, 49). Santuokos sakramento galia sutuoktiniai dalyvauja galutinėje ir neatšaukiamoje Dievo meilėje. Todėl jie gali būti Dievo ištikimos meilės liudytojai, tačiau savo meilę visados turi maitinti tikėjimo ir artimo meilės gyvenimu.

Tiesa, būna situacijų – kiekvienas ganytojas tai žino, – kai bendras santuokinis gyvenimas dėl rimtų priežasčių, pavyzdžiui, dėl fizinio ar psichinio smurto, tampa praktiškai neįmanomas. Tokiomis skausmingomis aplinkybėmis Bažnyčia visada leisdavo sutuoktiniams persiskirti ir kartu nebegyventi. Vis dėlto primintina, kad galiojamai sudarytos santuokos santuokinis ryšys ir toliau išlieka tvarus Dievo akyse, ir pavieniai partneriai nėra laisvi sudaryti naujos santuokos, kol kitas sutuoktinis tebėra gyvas. Todėl ganytojai ir krikščionių bendruomenė turėtų ir tokiais atvejais stengtis skatinti susitaikyti arba, jei tai neįmanoma, padėti tokiems žmonėms pakelti savo sunkią situaciją tikėjimo dvasia.

Moralės teologija pagrįstos pastabos

Vis siūloma leisti išsituokusiems ir vėl susituokusiems asmenis pagal savo sąžinę patiems spręsti priimti Komuniją ar ne. Šis argumentas, grįstas problemiška „sąžinės“ sąvoka, buvo atmestas 1994 m. Kongregacijos laiške. Tiesa, kiekvienose šv. Mišiose tikintieji privalo savo sąžinėje pasitikrinti, ar gali priimti Komuniją, ar tam nekliudo neišpažinta sunki nuodėmė. Todėl jiems privalu ugdyti savo sąžinę ir siekti tiesos. Tai darydami jie klusniai klauso Bažnyčios mokymo, kad sąžinė „ne nutoltų nuo tiesos apie žmogaus gerį, bet iš tikrųjų pasiektų tiesą – ypač sunkiausiais klausimais – ir pasiliktu joje“ (Jonas Paulius II. Enciklika *Veritatis splendor*, 64).

Jei išsituokusieji ir vėl susituokusieji savo sąžinėje yra subjektyviai įsitikinę, kad ankstesnė santuoka nebuvo galiojanti, šitai privalo būti objektyviai įrodyta santuokos srityje kompetentingos teisminės valdžios. Santuoka susijusi ne tik su dviem asmenimis ir Dievu, bet ir su Bažnyčios tikrove. Ji yra sakramentas, todėl dėl jo galiojimo sprendžia ne pats individas, bet Bažnyčia, į kurią jis yra įrikuiotas per tikėjimą ir krikštą. „Jei išsituokusių ir vėl susituokusių tikinčiųjų ankstesnė santuoka buvo galiojanti, jų naujo ryšio jokių būdu negalima laikyti teisėtu, nes sakramentų priėmimo negali grįsti vidiniai motyvai. Individo sąžinė saistoma šios normos be išimčių“ (Kardinolas Joseph Ratzinger. *La pastorale del matrimonio deve fondarsi sulla verità*. „L'Osservatore Romano“, 2011 11 30, p. 4–5).

Čia negali būti taikomas nė mokymas apie *epichèia*, kai laikomasi pozicijos, kad įstatymą, nors ir galiojantį bendrai, ne visados turi atitikti žmogaus elgesys, nes sakramentinės santuokos neišardomumas yra dieviškosios teisės norma, kuria Bažnyčia negali autoritetingai disponuoti. Tačiau Bažnyčia – vadovaujantis *privilegium Paulinum* pavyzdžiu – turi teisę paaiškinti, kokias sąlygas privalo patenkinti, kad santuoką būtų galima laikyti neišardoma Jėzaus nurodyta prasme. Tuo remdamasi Bažnyčia nustatė, kokios kliūtys santuokai yra pagrindas, kad ji būtų anuliuota ir pradėta išsami teisminė procedūra.

Dar vienas argumentas, nurodomas siūlant išsituokusiesiems bei vėl susituokusiesiems leisti priimti sakramentus, susijęs su gailėstingumu. Kadangi pats Jėzus solidarizavosi su kenčiančiaisiais dovanodamas jiems savo gailėstingąją meilę, gailėstingumas esąs ypatingas autentiško sekimo Jėzumi ženklas. Tai tiesa, tačiau argumentas silpnas sakramentų teologijos požiūriu, nes visa sakramentinė tvarka kaip tik yra dieviškojo gailėstingumo darbas ir negali būti atšaukta apeliuojant į tą patį principą, kuriuo ji ir remiasi. Be to, objektyviai

klaidingas apeliavimas į gailestingumą kelia grėsmę subanalinti patį Dievo paveikslą, nes tada suponuojama, kad Dievas negali nieko kita, kaip tik atleisti. Bet nuo Dievo slėpinio neatsiejamas ne tik gailestingumas, bet ir šventumas bei teisingumas. Nutylint šias Dievo savybes ir rimtai nesvarstant nuodėmės tikrovės, galiausiai neįmanoma perteikti nė Dievo gailestingumo žmogui. Jėzus sutiko svetimautoją kupinas didelės atjautos, tačiau jai pasakė: „Eik ir daugiau nebenusidėk“ (Jn 8, 11). Dievo gailestingumas neatleidžia nuo pareigos laikytis Dievo įsakymų ir Bažnyčios mokymo, bet veikiau suteikia malonės galios juos visapusiškai įgyvendinti, vėl atsistoti parpuolus ir tobulai gyventi pagal dangiškojo Tėvo paveikslą.

Pastoracija

Jeigu dėl vidinės sakramentų prigimties išsituokusiesiems ir vėl susituokusiesiems nevalia leisti jų priimti, tokiems tikintiesiems juo labiau privalu rodyti pastoracinę dėmesį, nes jiems galioja normos, kylančios iš Apreiškimo ir Bažnyčios mokymo. Bažnyčios tokiems asmenims nurodomas kelias nėra paprastas, tačiau jie turi žinoti ir jausti, kad Bažnyčia lydi juos kelyje kaip išgydymo bei išganyimo bendruomenė. Stengdamiesi suprasti bažnytinę praktiką ir neidami Komunijos, partneriai savaip liudija santuokos neišardomumą.

Išsituokusiųjų ir vėl susituokusiųjų pastoracija jokių būdu neturėtų apsiriboti Eucharistijos priėmimu. Galvoje turima visapusiška pastoracija, mėginanti kuo labiau atsiliiepti į įvairių situacijų reikalavimus. Sykiu svarbu neužmiršti, kad, be sakramentinės Komunijos, yra ir kitų bendrystės su Dievu būdų. Vienybė su Dievu pasiekama, kai į jį gręžiamasi tikėjimu, viltimi ir meile, atgaila ir malda. Savo artumą bei išganyimą Dievas žmonėms gali dovanoti įvairiais būdais, taip pat ir tiems, kurių gyvenimo būvis prieštaringas. Kaip nuolatos pastebima naujausiuose Magisteriumo dokumentuose, ganytojai ir krikščionių bendruomenė pašaukti atvirai ir nuoširdžiai priimti netvarkinguose būviuose gyvenančius asmenis, atjaučiamai ir veikliai jiems padėti bei leisti pajusti Gerojo Ganytojo meilę. Tiesa ir meile grįsta pastoracija visada ir vis iš naujo šioje srityje ras teisingų būdų bei formų.

Raniero Cantalamessa OFM Cap.

Šeima – Bažnyčios nugarkaulis

Pranešimas, perskaitytas 2014 m. gegužės pradžioje Norfolk, Virdžinijos valstijoje, vykusioje konferencijoje „Pabudimas: namų Bažnyčia“. Perspausdinta iš zenit.org.

Savo pranešimą suskirsčiau į tris dalis. Pirmoje aptarsiu pirminį Dievo planą santuokos bei šeimos atžvilgiu ir tai, kaip jis buvo įgyvendinamas Izraelio istorijoje. Antroje dalyje kalbėsiu apie Kristaus atliktą atnaujinimą ir kaip tai buvo aiškinama ir įgyvendinama Naujojo Testamento krikščionių bendruomenėje. Trečioje pamėginsiu pagvilinti, kuo biblinis Apreiškimas galėtų prisidėti prie santuokai bei šeimai šiandien iškilusių iššūkių įveikimo.

Pirma dalis. *Santuoka ir šeima: dieviškasis planas ir žmogiškasis jo įgyvendinimas Senajame Testamente*

Dieviškasis planas

Žinome, kad Pradžios knygoje apie žmonių poros sukūrimą pateikiami du skirtingi pasakojimai, kylantys iš dviejų skirtingų tradicijų – jahvistinės (X a. pr. Kr.) ir vėlesnės, „kunigiškosios“ (VI a. pr. Kr.).

Pasak kunigiškosios tradicijos (Pr 1, 26–28), vyras ir moteris sukurti vienu metu, ne vienas po kito. Buvimas vyru ir moterimi susijęs su buvimu Dievo paveikslu: „Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą, pagal savo paveikslą sukūrė jį; vyrą ir moterį; sukūrė juos.“ Pirminis vyro ir moters sąjungos tikslas – būti vaisingiems ir pripildyti žemę.

Pasak jahvistinės tradicijos (Pr 2, 18–25), moteris buvo paimta iš vyro; dvi lytys sukurtos tam, kad žmogus nebūtų vienas: „Negera žmogui būti vienam. Padarysiu jam tinkamą bendrininką.“ Susivienijimo aspektas pabrėžiamas labiau nei dauginimosi: vyras „glaudžiasi prie savo žmonos, ir jie tampa vienu kūnu“. Kiekvienas yra laisvas savo paties ir kito lytiškumo atžvilgiu: „Jiedu buvo nuogi, žmogus ir jo žmona, tačiau jie nejautė jokios gėdos.“

Nė viename pasakojime neužsimenama apie moters pavaldumą vyrui iki nuodėmės: abu yra visiškai lygūs, nors, bent jau jahvistiniame pasakojime, vyras yra tas, kuris imasi iniciatyvos.

Ši dieviškąją lyčių skirtybę „išradimą“ man įtikinamiausiai paaiškino ne koks nors Biblijos žinovas, bet poetas – Paulis Claudelis:

„Kadangi buvo išdidus, nebuvo jokio kito būdo priversti jį suvokti savo artimą, kaip tik tą artimą pristančiant kūno pavidalu. Nebuvo jokio kito būdo priversti jį suvokti priklausomybę, varganumą bei stygių, kaip tik per pavaldumą kitos, skirtingos būtybės dėsniumi, tiesiog per tai, kad ji egzistuoja“ (1).

Atsiverti priešingai lyčiai yra pirmasis atsivėrimo ki-tiems, artimui ir Kitam, kuris yra Dievas, žingsnis. Santuoka gimsta lydima nusižeminimo ženkle; tai – priklausomybės ir todėl savojo kūrinisumo pripažinimas. Pamilstant moterį ar vyrą atbaigiamas radikaliausias nusižeminimo aktas. Tai – tapimas elgeta ir sakymas kitam asmeniui: „Man savęs neužtenka, man reikia tavęs.“ Jei, pasak Schleiermacherio, religijos esmė yra priklausomybės nuo Dievo jausmas (*Abhängigkeitsgefühl*), tai žmogaus lytiškumas – pirminė religijos mokykla.

Ligi šiol gvildenome Dievo planą. Vis dėlto likusio Biblijos teksto neįmanoma paaiškinti neatsižvelgiant, be to, ir į pasakojimą apie nuopuolį, pirmiausia į tai, kas sakoma moteriai: „Aš padauginsiu tavo skausmus ir nėštumą, – skausme gimdysi vaikus, – bet aistringai geisi savo vyro, ir jis bus tavo galva“ (*Pr 3, 16*). Vyro valdžia moteriai yra ne Dievo plano, bet žmogaus nuodėmės dalis; šiais žodžiais Dievas tai numato, bet tam nepritaria.

Igyvendinimas istorijoje

Biblija – žmogiškoji ir dieviškoji knyga ne tik todėl, kad jos autoriai yra Dievas ir žmogus, bet ir dėl to, jog joje kalbama, visur įaudžiant tai į tekstą, apie Dievo ištikimybę ir žmogaus neištikimybę. Tai ypač akivaizdu, kai Dievo planą santuokos ir šeimos atžvilgiu lyginame su tai, kaip jis buvo įgyvendinamas išrinktosios tautos istorijoje.

Naudinga įsisąmoninti žmogaus trūkumus ir nukrypimus – tada mūsų per daug nestebins tai, kas aplink mus dedasi šiandien, ir tai rodo, kad santuoka ir šeima yra institucijos, kurios, bent praktikoje, laikui bėgant rutuliojasi, kaip ir bet kuris kitas socialinio ir religinio gyvenimo aspektas. Anot Pradžios knygos, Kaino palikuonis Lamechas pažeidžia monogamijos įstatymą vesdamas dvi žmonas. Visuotiniame to meto sugėdime Nojus su savo šeima atrodo tarsi išimtis. Patys protėviai Abraomas ir Jokūbas turėjo vaikų iš kelių moterų. Mozė leidžia praktikuoti skyrybas, Dovydas ir Saliamonas laiko ištisus moterų haremus.

Vis dėlto nukrypimų, kaip visada, dažniau pasitaiko aukštesniuose visuomenės sluoksniuose nei liaudyje, kur pradinė monogaminės santuokos idėja tikriausiai liko norma, o ne tapo išimtimi. Norėdami pažinti santykius bei šeimos vertybes, kurių laikytasi ir kuriomis gy-

venta Izraelyje, žvilgsnį galime mesti į Išminties raštiją – Psalmyną, Patarlių ir Siracido knygas. Jos mums padeda labiau nei Istorinės knygos (kuriose kaip tik dominuoja vadovai). Jose pabrėžiama santuokinė ištikimybė, atžalų auklėjimas ir pagarba tėvams. Pastaroji vertybė yra vienas iš Dešimties įsakymų: „Gerbk savo tėvą ir motiną.“

Nukrypimu nuo pradinės idėjos galima laikyti pamatinę santuokos sampratą Izraelyje labiau nei konkrečius individualius nusižengimus. Pagrindinė atžanga susijusi su dviem svarbiausiais momentais. Pirmas yra tai, kad santuoka iš tikslo virsta priemone. Apskritai Senajame Testamente santuoka laikoma „patriarchaline valdžios struktūra, pirmiausia skirta klanui išsaugoti. Šia prasme turėtume suprasti levirato (*Ist 25, 5–10*), konkubinato (*Pr 16*) ir laikinos poligamijos institucijas“ (2). Vyro ir moters gyvenimo bendrystės idealas, grįstas abipusiu bei asmenišku santykiu, ne užmirštamas, bet tampa mažiau svarbus už vaikų gerį.

Antras didelis nukrypimas susijęs su moters būviu: ji nebėra lygiu kilnumu apdovanota vyro partnerė, bet tampa vis labiau pavaldi vyrui ir kaip funkcija tarnaujanti jam.

Pranašai, pirmiausia Ozėjas, Izaijas ir Jeremijas, daug pasidarbavo atskleisdami pirminį Dievo planą santuokos atžvilgiu. Vyro ir moters sąjungą jie pateikė kaip Dievo ir jo tautos sandoros simbolį ir per tai vėl aikštėn iškėlė abipusės meilės, ištikimybės ir neišardomumo vertybes, būdingas Dievo meilei Izraeliui. Šiuo atžvilgiu aprašomos ir pasitelkiamos visos sutuoktinių meilės pakopos ir kančios: meilės grožis ankstyvuojų sužadėtuvių laikotarpiu (plg. *Jer 2, 2*), džiaugsmo pilnatvė vestuvių dieną (plg. *Iz 62, 5*), persiskyrimo drama (plg. *Oz 2, 4*) ir galop vilties kupinas senojo ryšio atgimimas (plg. *Oz 2, 16; Iz 54, 8*).

Malachijus parodo pranašo žinios teigiamą poveikį žmogiškajai santuokai ir pirmiausia moters būviui. Jis rašo:

„Viešpats buvo liudininkas, kai tu tapai neištikimas savo jaunystės žmonai, nors ji yra tavo draugė ir per sandorą tavo žmona. Argi ne tas pats vienas Dievas ją sukūrė? Jo yra ir kūnas, ir dvasia. Ir ko tas pats vienas Dievas trokšta? Dievo duotų palikuonių. Taigi pažvelkite į save ir neleiskite nė vienam tapti neištikimam savo jaunystės žmonai“ (*Mal 2, 14–15*).

Šios pranašų tradicijos šviesoje perskaitykime Giesmių giesmę. Joje atgimsta santuokos kaip eroso, kaip vyro potraukio moteriai (šiuo atveju ir moters vyrui) vizija, būdinga seniausiam pasakojimui apie sukūrimą.

Antra dalis. *Santuoka ir šeima Naujajame Testamente*

Kristaus atnaujinta santuoka

Šv. Ireniejus aiškina Kristaus atliktą visa „iš naujo suvienijimą (*anakephalaisis*)“ (plg. *Ef 1, 10*) kaip „sugražinimą į pradžią siekiant nuvesti į pilnatvę“. Ši sąvoka vienu metu apima ir tęstinumą, ir naujybę ir šia prasme tai pavyzdin-gai įgyvendinta Kristaus darbu santuokos atžvilgiu.

Tęstinumas

Šiems dviem atnaujinimo aspektams pailustruoti už-tenka vien šv. Mato evangelijos 19-ojo skyriaus. Pir-miausia pažiūrėkime, kaip Jėzus iš naujo gražina da-lykus į pradžią.

„Tuomet pas jį atėjo fariziejų. Spėsdami pinkles, jie pa-klausė: „Ar galima vyrui dėl kokios nors priežasties atleisti žmoną?“ Jis atsakė: „Argi neskaitėte, jog Kūrė-jas iš pradžių sukūrė žmones kaip vyrą ir moterį (*Pr 1, 27*) ir pasakė: *Todėl vyras paliks tėvą ir motiną ir glausis prie žmonos, ir du taps vienu kūnu* (*Pr 2, 24*). Taigi jie jau nebe du, o vienas kūnas. Ką tad Dievas sujungė, žmogus te-neperskiria“ (*Mt 19, 3–6*).

Priešininkai laikosi ankštų atvejais grįsto samprotavimo, būdingo įvairioms mokykloms, ribų (kokiais atvejais leis-tina atleisti žmoną – bet kuriuo atveju ar esant ypatingam ir rimtam motyvui); Jėzus atsako imdamasis problemos iš pagrindų, grįždamas į pradžią. Atsakydamas Jėzus re-miasi dviem pasakojimais apie santuokos įsteigimą, pai-ma elementų iš abiejų, bet pirmiausia pabrėžia abiejuose pasakojimuose glūdinčius asmenų bendrystės aspektus.

Toliau tekste tęsiant skyrybų problemą, irgi laikomasi tokios pačios krypties. Jis patvirtina, kad santuokinio ryšio ištikimybė ir neišardomumas yra net svarbiau nei vaikų teikiamas gėris, kuriuo anksčiau teisinti poli-gamija, leviratas ir skyrybos.

„Tada jie klausė: „O kodėl Mozė liepė *duoti skyrybų raštą atleidžiant žmoną?*“ Jis atsakė: „Mozė leido jums atleisti žmonas dėl jūsų širdies kietumo. Bet pradžioje taip nebuvo. Taigi aš jums sakau: kas atleidžia žmo-ną, – jei ne dėl ištvirkavimo, – ir veda kitą, svetimau-ją“ (*Mt 19, 7–9*).

Jėzus atsakyme galime įžvelgti aiškiai neišreikštą sa-kramentinį santuokos pagrindą. Žodžiais: „Ką Dievas sujungė“ pasakoma, kad santuoka nėra grynai seku-liari tikrovė, žmogaus valios vaisius; santuokai būdin-gas sakralinis aspektas, kylantis iš dieviškosios valios. Todėl santuokos pakėlimas iki „sakramento“ statuso

nesiremia vien Jėzus dalyvavimu vestuvėse Kanoje, nei vien *Ef 5* tekstu. Tam tikru būdu tai prasideda su-lig žemiškuoju Jėzumi ir neatsiejama nuo visų dalykų gražinimo į pradžią. Jonas Paulius II irgi pagrįstai san-tuoką apibrėžia kaip „seniausią sakramentą“ (3).

Naujybė

Ligi šiol dėmesį skyrėme tęstinumui. O kas nauja? Pa-radoksalu, bet tai yra santuokos padarymas reliatyvia. Paklauskime dar vieno Mato evangelijos teksto:

„Tuomet mokiniai sakė: „Jei tokie vyro ir moters rei-kaikai, tai neverta vesti.“ Jėzus atsakė: „Ne visi išmano tuos žodžius, o tik tie, kuriems duota išmanyti. Nes yra eunuchų, kurie gimė tokie iš motinos iščių. Yra eu-nuchų, kuriuos tokios padarė žmonės. Ir yra eunuchų, kurie patys save tokios padarė dėl Dangaus Karalys-tės. Kas pajėgia išmanyti, teišmano“ (*Mt 19, 10–12*).

Šiais žodžiais Jėzus įsteigia antrą gyvenimo būvį, pa-grįsdamas tai Dievo Karalystės atėjimu į žemę. Šitai nepanaikina kitos galimybės – santuokos, bet padaro ją reliatyvią. Nutinka panašiai kaip su valstybės idėja politikos srityje: valstybė ne panaikinama, bet radika-liai apribojama apreiškimo apie Dievo Karalystės jau dabartinį buvimą istorijoje.

Todėl valingu susilaikymu, kad jo galiojimas būtų pri-pažįstamas, nebūtina neigti ar niekinti santuokos. (Kai kurie senovės autoriai savo raštuose apie mergelišku-mą darydavo tokią klaidą.) Negana to, susilaikymas šiuolaikiniu santuokos gerumo patvirtinimu kaip tik sureikšminamas. Celibato ir mergeliškumo dėl Dievo Karalystės įsteigimas sukilnina santuoką ta prasme, kad ji tampa pasirinkimu, pašaukimu ir nėra tiesiog morali-nė pareiga, kuriai Izraelyje nebuvo įmanoma nepaklusti nesusilaukiant kaltinimo Dievo įsakymo laužymu.

Santuoka ir šeima apaštalu laikotarpiu Bažnyčioje

Kaip ir Dievo pirminio plano, taip dabar ir Kristaus atlikto atnaujinimo atveju pažiūrėkime, kaip tai buvo priimta bei įgyvendinama Bažnyčios gyvenime ir ka-techezėje, apsiribodami kol kas apaštalu laikotarpio Bažnyčios tikrove. Pirmutinis informacijos šaltinis yra Paulius, aptaręs šią problemą kai kuriuose savo laiškuose, pirmiausia Pirmajame laiške korintiečiams.

Apaštalas skiria tai, kas tiesiogiai kyla iš Dievo, ir savo paties daromus sprendimus, atsižvelgdamas į kontekstą, kuriame jis skelbia Evangeliją. Santuokos neišardomumo patvirtinimas priklauso pirmajai ka-tegorijai: „Susituokusiems įsakau ne aš, bet Viešpats,

kad žmona nesiskirtų nuo vyro, o jei atsiskirtų, kad liktų netekėjusi arba susitaikintų su vyru; taip pat ir vyras tegul nepalieka žmonos“ (1 Kor 7, 10–11). Gairės dėl tikinčiųjų ir netikinčiųjų santuokos bei nuostatai dėl celibato ir mergeliškumo priklauso antrajai apaštalo mokymo kategorijai: „Neturiu Dievo įsakymo, bet duodu patarimą“ (1 Kor 7, 10; 7, 25).

Bažnyčiai Jėzus paliko, kaip matėme, ir naujovę, kuri yra įsteigtasis antras gyvenimo būvis – celibatas ir mergeliškumas dėl Karalystės. Tam Paulius, pats nevedęs, paskiria savo laiško 7-ojo skyriaus pabaigą. Remdamiesi eilute: „Aš norėčiau, kad visi žmonės būtų tokie kaip aš. Bet kiekvienas turi iš Dievo savo dovaną, vienas šio-kią, kitas anokią“ (1 Kor 7, 7), kai kurie aiškintojai mano, kad apaštalas santuoką ir mergeliškumą laiko dviem charizmomis. Bet taip nėra; praktikuojantys mergeliškumą yra gavę mergeliškumo charizmą, susituokę žmonės turi kitų charizmų (savaimė suprantama, ne mergeliškumo). Reikšminga, kad Bažnyčios teologija mergeliškumą visada laikė charizma, bet ne sakramentu, o santuoką – sakramentu, bet ne charizma.

Laiško efeziečiams tekstas smarkiai prisidės prie to, kad būtų pripažintas santuokos sakramentiškumas:

„Todėl žmogus paliks tėvą bei motiną ir glausis prie savo žmonos, ir du taps vienu kūnu. Šita paslaptis (lot. *sacramentum*) yra didelė, – aš tai sakau, žvelgdamas į Kristų ir Bažnyčią“ (Ef 5, 31–32).

Apaštališkai bendruomenei augant ir tvirtėjant, suklesti šeimos pastoracinė praktika ir dvasingumas. Reikšmingiausi tekstai šiuo atžvilgiu yra Laiškas kolosiečiams ir Laiškas efeziečiams. Abiejuose ryškūs du pamatiniai šeimą sudarantys santykiai – santykis tarp vyro ir žmonos bei santykis tarp tėvų ir vaikų. Pirmojo atžvilgiu apaštalas rašo:

„...pakludami vieni kitiems dėl Kristaus baimės. Jūs, moterys, būkite klusnios savo vyrams lyg kad Viešpačiui, <...> Ir kaip Bažnyčia klauso Kristaus, taip ir moterys visur kur teklauso vyrų. Jūs, vyrai, mylėkite žmonas, kaip ir Kristus mylėjo Bažnyčią ir atidavė už ją save“ (Ef 5, 21–26).

Paulius pataria vyrams „mylėti“ savo žmonas (ir tai mums atrodo normalu), bet paskui rekomenduoja moterims būti savo vyrams „klusnioms“, o tai mūsų visuomenėje, tvirtai (ir pagrįstai) įsisąmoninusioje lyčių lygybę, atrodo nepriimtina. Čia Paulius, bent iš dalies, yra sąlygotas savo laiko papročiu. Kita vertus, sunkumas sumenksta skaitant šį tekstą nuo pradžios: „...pakludami vieni kitiems dėl Kristaus baimės.“

Dėl tėvų ir vaikų santykių Paulius pabrėžia tradicinį patarimą iš Išminties knygų:

„Jūs, vaikai, klausykite Viešpatyje savo gimdytojų, nes šito reikalauja teisingumas. *Gerbk savo tėvą ir motiną*, – tai pirmasis įsakymas su pažadu: *Kad tau gerai sektųsi ir ilgai gyventumei žemėje*. Ir jūs, tėvai, neerzinkite savo vaikų, bet auklėkite juos, drausmindami ir mokydami Viešpaties vardu“ (Ef 6, 1–4).

Pastoraciniuose laiškuose, pirmiausia Laiške Titui, pateikiamos išsamios taisyklės kiekvienai asmenų kategorijai – moterims, sutuoktiniams, vyskupams ir kunigams, seniems ir jauniems žmonėms, našlėms, savi-ninkams ir vergams (plg. *Tit 2*, 1–9). Anuo metu vergai irgi laikyti šeimos plačiąja prasme dalimi.

Ir ankstyvojoje Bažnyčioje Jėzaus pasiūlytas santuokos idealas buvo įgyvendinamas ne be šešėlių ir pasipriešinimo. Tai liudija ne tik incesto atvejis Korinte (plg. *1 Kor 8*, 1), bet ir apaštalų poreikis primygtinai pabrėžti šį ankstyvųjų krikščionių gyvenimo aspektą. Tačiau apskritai krikščionys pateikė pasauliui naują šeimos modelį, tapusį vienu iš pagrindinių evangelizacijos veiksnių.

II amžiaus Laiško Diognetui autorius teigia, kad krikščionys „kaip ir visi, tuokiasi ir turi vaikų, bet nepameta naujagimių; valgo už bendro stalo, bet nesidalija bendra lova“ (V, 6–7). Savo Apologijoje Justinas pateikia argumentą, kurį dialoge su politine valdžia turėtume pasitelkti ir mes, šiandienai krikščionys. Iš esmės jis sako štai ką: jūs, Romos imperatoriai, priimate vis daugiau įstatymų dėl šeimos, tačiau pasirodė, kad jie negeba sustabdyti jos irimo. Ateikite pažiūrėti mūsų šeimų ir įsitikinsite, kad krikščionys yra ne jūsų priešai, bet geriausi sąjungininkai reformuojant visuomenę. Galiausiai, žinia, po trijų amžių persekiojimo imperija pripažino krikščioniškąjį šeimos modelį savo įstatymais.

Trečia dalis. *Ko šiandien mus moko Biblija*

Iš naujo perskaitant Bibliją dabartiniame kontekste nevalia apsiriboti tiesiog to, kas žinoma iš Apreiškimo, priminimu – tai turi leisti suvokti šiandienos problemas. „Raštas, pasak šv. Grigaliaus, auga sykiu su tuo, kuris jį skaito“ (*cum legitibus crescit*). Jis atskleidžia naujas prasmes keliant naujus klausimus. O šiandien yra daug naujų ir susimąstyti verčiančių klausimų.

Biblinio idealo atmetimas

Susiduriame, regis, su globaliniu biblinio plano lytiškumo, santuokos ir šeimos atžvilgiu atmetimu. Kaip turėtume į šį reiškinį reaguoti? Pirmutinė vengtina

klaida, mano nuomone, yra skirti visą laiką kovai su priešingomis teorijomis, galiausiai suteikiant joms daugiau svarbos nei jos vertos. Pseudodionizas Areopagitas jau kadaise atkreipė dėmesį, kad savo tiesos dėstymas visada sėkmingesnis nei kitų klaidų atmetinėjimas (Laiškas VI: PG 3, 1077). Kita klaida yra per didelis klioivimasis civiliniais įstatymais krikščioniškosioms vertybėms ginti. Pirmieji krikščionys, kaip minėjome, valstybės įstatymus pakeitė savo gyvenimu. Šiandien negalime elgtis priešingai ir puoselėti viltį gyvenimą pakeisti valstybės įstatymais.

Susirinkimas atvėrė naują metodą – ne konfrontacijos, bet dialogo su pasauliu metodą, kuris neatmeta ir savikritikos. Viename iš Susirinkimo dokumentų pasakyta, kad Bažnyčiai gali būti naudinga net ją puolančiųjų kritika. Manau, jog šį metodą, sekdami *Gaudium et spes*, turėtume taikyti ir diskutuodami santuokos bei šeimos klausimais.

Taikyti šį dialogo metodą reiškia mėginti įžiūrėti, ar net už radikaliausių užsipuolimų neglūdi teigiamas reikalavimas, kurį turėtume sveikinti. Tai senas Pauliaus metodas – ištirti viską ir pasilaikyti tai, kas gera (plg. 1 Tes 5, 21).

Tradicinio santuokos ir šeimos modelio kritika, atvedusi prie dabartinių nepriimtinių dekonstrukcinių pasiūlymų, prasidėjo su Apšvietos ir Romantizmo epochomis. Nors ir vadovaudamiesi skirtingais motyvais, abu šie sąjūdžiai prieštaravo tradicinei santuokai: į ją žvelgta prieš akis turint vien objektyvius „tikslus“ – vaikus, visuomenę, Bažnyčią, per menkai vertinant ją pačią subjektyviu ir tarpasmeniniu matmeniu. Iš būsimų sutuoktinių prašyta visko, išskyrus vienas kitą mylėti ir vienas kitą laisvai pasirinkti. Tokiam modeliui prieštaravo pasiūlyta santuokos kaip sutarties (Apšvieta) ir meilės bendrystės (Romantizmas) samprata.

Bet tokia kritika atitinka pirminę Biblijos prasmę, o ne jai prieštarauja! Vatikano II Susirinkimas atsiliopė į tokį reikalavimą pripažinimu, kad ne mažiau esminis santuokos aspektas yra sutuoktinių abipusė meilė ir parama. Jonas Paulius II vienoje iš trečiadieninių katechezų pasakė:

„Žmogaus kūnas su jo lytimi, vyriška ir moteriška, žvelgiant sukūrimo slėpinio šviesoje, yra ne tik vaisinngumo ir prokreacijos šaltinis, kaip visoje gamtoje. Nuo pačios pradžios jam būdinga ir jungtvinė savybė, t. y. gebėjimas išreikšti meilę, tokią meilę, kai asmuo tampa dovana ir – tos dovanos dėka – įgyvendina savo būties bei egzistencijos prasmę“ (4).

Enciklikoje *Deus caritas est* popiežius Benediktas XVI nužengė toliau pateikdamas gilių ir naujų minčių apie erosą santuokoje bei pačiame Dievo ir žmogaus santykiuose. „Tas Biblijoje aptinkamas artimas ryšys tarp erosos ir santuokos beveik neturi jokių atitikmenų nebiblinėje literatūroje“ (5).

Toli gražu nesutinkame su išvadomis, kurias kai kas šiaudien daro iš tokių prielaidų: pavyzdžiui, kad santuokai, net vienos lyties asmenų, sudaryti pakanka bet kurios erosos atmainos; tačiau toks nepritarimas tampa stipresnis ir įtikinamesnis, jei susiejamas su pripažinimu, kad toks reikalavimas iš esmės geras, ir sveika savikritika.

Dar vienas reikalavimas, į kurį mums privalu atsiliopėti, yra moters orumo santuokoje reikalavimas. Kiek gebame išvelgti, tas dalykas glūdi pačioje Dievo pirminio plano ir Kristaus minties šerdyje, tačiau beveik visada būdavo išleidžiamas iš akių. Dievo žodžiai Ievai: „Aistringai geisi savo vyro, ir jis bus tavo galva“ istorijoje tragiškai išsipildė.

Tarp vadinamosios *gender* revoliucijos atstovų ta idėja davė pradžią beprotiškiems pasiūlymams, kaip antai, panaikinti skirtumą tarp lyčių, pakeičiant tai lankstesniu bei subjektyvesniu „lyčių“ (vyriškosios, moteriškosios, kintamosios) suskirstymu, arba išlaisvinti moteris iš motinystės vergijos, suteikiant kitų, žmogaus išrastų būdų vaikams gaminti. (Neaišku, ar pasiekus tokią stadiją kas nors dar bus suinteresuotas ir ar trokš turėti vaikų.)

Būtent dėl to, kad renkamės dialogą ir nevengiame savikritikos, turime teisę pasmerkti tokius projektus kaip „nežmoniškus“, kitaip tariant, kaip priešingus ne tik Dievo valiai, bet ir žmonijos gerovei. Dideliu mastu tapę visuotine praktika, jie padarytų nenusipėjamos žalos.

Galime tik viltis, kad šiems mėginimams pakeisti Dievą kelią užkirs žmonių sveikas protas, potraukis kitai lyčiai, Dievo į žmogaus prigimtį įrašytas motinystės ir tėvystės poreikis. Tokie mėginimai labiau kyla ne iš autentiškos pagarbos bei meilės moteriai, bet iš vyrų pavėluotų kaltės jausmų.

Iš naujo atrastinas idealas

Užduotis iš naujo atrasti biblinį santuokos ir šeimos idealą ir juo pilnatviškai gyventi krikščionims turėtų būti ne mažiau svarbi negu jį ginti. Tada vėl būtų galima jį pasiūlyti pasauliui labiau darbais, o ne žodžiais.

Pasakojimą apie vyro ir moters sukūrimą perskaitykime šiandien Trejybės apreiškimo šviesoje. Pasakymas: „Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą, pagal

savo paveikslą sukūrė jį; vyrą ir moterį; sukūrė juos“ toje šviesoje pagaliau atskleidžia savo prasmę, tokią slėpiningą ir miglotą iki Kristaus. Koks ryšys gali būti tarp buvimo „Dievo paveikslu“ ir buvimo „vyrų ir moterimi“? Biblijos Dievas neturi lytinių reikšmės atspalvių; jis nėra nei vyras, nei moteris.

Analogijos esmė štai tokia: Dievas yra meilė, o meilė reikalauja bendrystės, tarpasmeninių mainų; jai reikia turėti „aš“ ir „tu“. Nėra meilės be meilės kam nors. Kai tėra vienas subjektas, meilės būti negali, tik egoizmas ir narcisizmas. Dievą laikant Įstatymu ir absoliučia Galia, poreikio asmenų daugiui nereikia. (Galią galima įgyvendinti vienam!) Jėzaus Kristaus apreiškimas Dievas – Meilė yra vienas ir vienatinis, bet ne vienišas; jis yra vienas ir trivienis. Jame sugyvena vienybė ir skirtybė: prigimties, valios, ketinimo vienybė ir savybių bei asmenų skirtybė.

Vienas kitą mylintys du žmonės, o vyro ir moters ryšys stipriausias santuokoje, atkartoja kažką, kas vyksta Trejybėje. Tenai du asmenys, Tėvas ir Sūnus, mylėdami vienas kitą, kuria („kvepia“) Dvasią, kuri yra juos jungianti meilė. kažkas kadaise Šventąją Dvasią apibūdino kaip dieviškąjį „Mes“, tai yra ne kaip „Trejybės trečiąjį asmenį“, bet kaip pirmąjį daugiskaitos asmenį (6).

Kaip tik šiuo būdu žmonių pora yra Dievo paveikslas. Vyras ir žmona iš tikrųjų yra vienas kūnas, viena širdis, viena siela, net skirdamiesi lytimi ir būdami skirtingi asmenys. Poroje vienybė ir įvairovė tarp savęs sutaikinamos. Sutuoktiniai žvelgia vienas į kitą kaip „aš“ ir „tu“, o į likusį pasaulį, pradedant nuo jų pačių vaikų, kaip „mes“, kone kaip vienas asmuo, nebe vienaskaita, bet daugiskaita. „Mes“, kitaip tariant, „tavo motina ir aš“, „tavo tėvas ir aš“.

To šviesoje atrandame gilią pranašų žinią apie žmogiškąją santuoką, kuri simbolizuoja ir atspindi kitą meilę, Dievo meilę savo tautai, prasmę. Šitai per daug neapsunkina grynai žmogiškosios tikrovės mistine prasme. Tai nėra tiesiog simbolizmo klausimas, bet, priešingai, atskleidžia vyro ir moters sukūrimo tikrąjį veidą ir galutinį tikslą – atsakyti savo paties izoliacijos bei „egoizmo“, atsiverti kitam ir per žemišką kūniškojo susivienijimo ekstazę pakilti iki meilės ir laimės be pabaigos troškimo.

Kodėl lytinis susivienijimas santuokoje ir už jos ribų palieka neužbaigtumo ir nepasitenkinimo jausmą? Kodėl tas impulsas visada palieka nusivylimą ir tas begalybės bei amžinybės pažadas visada galiausiai lieka neišpildytas? Senovėje radosi šią tikrovę nusakantis

posakis: *Post coitum animal triste*: lygiai kaip ir kiekvienas kitas gyvūnas, žmogus po kūniškojo susivienijimo liūdnas (7).

Ar, būdami krikščionys, trokštame kartą ir visiems laikams surasti šios pribloškiančios disfunkcijos paaiškinimą? Paaiškinimas yra tai, kad lytinis susivienijimas yra įgyvendinamas kitaip ir siekiant kitko, nei numatė Dievas. Tikrasis tikslas buvo tokia ekstazė ir meilės susiliejamu pakelti vyrą ir moterį iki amžinosios meilės troškimo, suteikiant jiems galimybę iš anksto jos paragauti. Tada jie atmintų, iš kur kilo ir kurlink eina.

Nuodėmė – pradedant Adomo ir Ievos nuodėme – ši planą sugriovė, ši veiksma „subanalino“, kitaip tariant, atėmė iš jo religinę vertę, pavertė jį tikslu savyje, pasibaigiančiu savimi pačiu ir todėl „nepatenkinančiu“. Simbolis buvo atskirtas nuo tikrovės, kurią jis simbolizuoja, neteko savo vidinės dinamikos ir todėl liko suluošintas. Šiuo atžvilgiu kaip niekas kitas teisingas Augustinas: „Viešpatie, tu mus sukūrei sau ir mūsų širdis nebus rami, kol nesuras atilsio tavyje.“

Dėl geismo bei pirmosios nuodėmės idėjos, tiek amžių sietos su šiuo aktu, net tikinčioms poroms nelingva atrasti šį lytinio susivienijimo pradinės prasmės turtingumą. Tik kai kurių porų, patyrusių atnaujinančią Šventąją Dvasią ir charizmiškai gyvenančių krikščioniškąjį gyvenimą, liudijime aptinkame šiek tiek to santuokinio akto pradinės prasmės. Draugams ar kunigams jie pasipasakoja, kad susivienija garsiai garbindami Dievą ir net giedodami kalbomis. Tai – tikra Dievo artumo patirtis.

Suprantama, kodėl šią santuokinio pašaukimo pilnatvę galima surasti tik Šventojoje Dvasioje. Santuokinio akto esmė yra savęs atidavimas vienas kitam, savo kūno (bibline kalba reiškiančio visą asmens savastį) dovanojimas sutuoktiniui. Kaip dovana, santuoka savo prigimtimi yra sakramentas, atviras Šventosios Dvasios – nepranokstamos Dovanos, veikimui arba, tiksliau, Tėvo ir Sūnaus dovanojimasis vienas kitam. Būtent pašventinamasis Dvasios artumas daro santuoką ne tik švenčiamu sakramentu, bet ir sakramentu, kuriuo gyvenama.

Prieiti prie šių krikščioniškosios meilės lobių sutuoktiniams įmanoma tik suteikiant savo gyvenime erdvės Kristui. Juk Šventoji Dvasia, visa daranti nauja, ateina iš jo. Tai pakartota šeštajame dešimtmetyje populiarios Fultono Sheeno knygos pavadinimu: „Santuokai reikia trijų“ (8). Remdamasis gilesniu požiūriu, prie tokios pačios išvados priėjo ir Teilhard'as

de Chardinas: „Meilė yra trijų narių – vyro, moters ir Dievo – veikla“ (9).

Užbaigsiu žodžiais, vėl paimtais iš Claudelio pjesės „Atlasinis batelis“. Tai moters ir jos angelo sargo dialogas. Moteris grumiasi tarp baimės ir troškimo pasiduoti meilei:

„Tai ta kūrinių meilė vienas kitam leidžiama? Dievas ne pavydus?

Kaip galėtų Jis pavydėti to, ką pats sukūrė?

Bet vyras moters glėbyje užmiršta Dievą...

Argi gali jie Jį užmiršti būdami kartu su Juo, dalyvaujanti Jo slėpiningame kuriamajame darbe?“ (10)

Nuorodos

(1) P. Claudel. *Le soulier de satin*, a. III, sc. 8. Ed. La Pléiade, II, Paris 1956, p. 804.

(2) B. Wannenwetsch. *Marriage*. In: *Dictionnaire Critique de Théologie*. A cura di J.-Y. Lacoste, Parigi 1998, p. 700.

(3) Jonas Paulius II. *Uomo e donna lo credò*. Catechesi sull'amore umano, Rome 1985, p. 365.

(4) Jonas Paulius II. Kalba 1980 m. sausio 16 d. bendrojoje audiencijoje: *Inseganmenti di Giovanni Paolo II*, Libreria Editrice Vaticana 1980, p. 148.

(5) Benediktas XVI. Enciklika *Deus caritas est*, 11.

(6) Plg. H. Mühlen. *Der Heilige Geist als Person. Ich-Du-Wir*. Muenster, in W. 1966.

(7) Lucretius. *De rerum natura*, IV, 2, eil. 1104–1107.

(8) F. Sheen. *Three to Get Married*. Appleton-Century-Crofts 1951.

(9) P. Teilhard de Chardin. *Esquisse d'un Univers personnel*. 1936.

(10) P. Claudel. *Le soulier de satin*, a. III, sc. 8. Ed. La Pléiade, II, Paris 1956, p. 804.

Roger Kiska

Jono Pauliaus II palikimas Europoje: viltis ir įgalinimas

Autorius yra Vienoje įsikūrusios Alliance Defending Freedom patarėjas teisės klausimais. Pranešimas skaitytas 2014 m. balandžio 25 d. Romoje surengtoje C-FAM/ADF konferencijoje „Statydinant pasaulinę gyvybės kultūrą: šv. Jono Pauliaus Didžiojo palikimas JT“. Perspausdinta iš zenit.org.

Pamėginti apibendrinti popiežiaus Jono Pauliaus II palikimą yra didžiulė užduotis. Manęs konkrečiai paprašė pakalbėti apie Europos problemą.

Apsilankymas čia, Romoje, atgaivino du prisiminimus. Pirmasis yra iš vaikystės, praleistos Manitoboje (Kanada), kur augau su daugybe nuo komunizmo pabėgusių slovakų ir kitų Vidurio bei Rytų Europos gyventojų. Buvau septynerių, kai Jonas Paulius atvyko į Vinipegą švęsti šv. Mišių po atviru dangumi. Mano šeimai tai reiškė didelę garbę, nes mano tėvui, plieno struktūrų inžinieriui, buvo duota užduotis suprojektuoti altorių. Būdamas septynerių, popiežių Joną Paulių II laikiau superdidvyriu. Atmenu, jog Mišios vyko šeštadienį, ir kitą dieną mūsų nedidelėje slovakų parapijoje, kur tarnavau ministrantu, svajojau, kad jis mus netikėtai aplankytų. Tai galbūt buvo kvailas vaikiškas noras, tačiau niekada nepakeičiau įsitikinimo, kad jis – superdidvyris.

Antrasis prisiminimas susijęs su Aksomine revoliucija buvusioje Čekoslovakijoje. Kalbant su keliais tos revoliucijos vadovais, jiems pasakojant apie savo kovas su socializmu, vis išnirdavo Jono Pauliaus vardas.

Stebuklinguose 1989-ųjų įvykiuose, kai visoje Europoje sugriuvo Geležinė uždanga, popiežius Jonas Paulius II išties buvo nepaprastai iškili asmenybė. Šiandien kaip tik ir noriu pakalbėti apie jo palikimą, nes tam palikimui galbūt labiausiai iškilęs pavojus, šįkart ateinantis ne iš Maskvos, bet iš Briuselio, Strasbūro ir Ženevos. Dažnai sakoma, kad komunistai 1989-aisiais neišmirė, bet tiesiog pakeitė vardą ir persikraustė į Briuselį.

Vienas iš Geležinės uždangos skiriamųjų ženklų buvo žmogaus gyvenimo kiekvieno aspekto valstybinė kontrolė, nesvarbu, kas tai būtų, – religija, raiškos laisvė, aprūpinimas prekėmis ir paslaugomis, laisvė vienyti ir t. t. Nors yra daugybė klausimų, susijusių su tuo, kaip Europos institucijos ir nacionalinės vyriausybės slopina religijos laisvę ir kitas pagrindines

teises, šiandien norėčiau stabtelėti tik prie dviejų iš tų teisių – prie raiškos laisvės ir vadinamųjų antidiskriminacinių įstatymų.

Kalbėdamas apie raiškos laisvę, pirmiausia norėčiau atkreipti dėmesį, kad mūsų dienų *hate speech* („neapykantą kurstančios kalbos“) įstatymus Jungtinėse Tautose į tarptautinę teisę iš pradžių prastūmė SSSR, buvusioji Jugoslavija ir buvusioji Čekoslovakija. Pirmieji mėginimai įtraukti *hate speech* į tarptautinės teisės visetą rengiant Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją žlugo, nes tam ryžtingai pasipriešino Vakarų demokratijos – Kanada, Jungtinės Valstijos, Belgija ir Jungtinė Karalystė. Toks pat mūšis vyko ir rengiant Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą. Šįkart komunistams pavyko primesti savo kalbėseną. Ironiškiausia tai, kad visos tos šalys, taip kovojusios dėl *hate speech* įtraukimo, neatlaikė savo tironijos svorio. Vis dėlto sąvoka, kurią jos įtvirtino, sąvoka, kurios Vakarai taip stengėsi neįsileisti į Jungtines Tautas, dabar kaip tik brukama Europai ir Vakarams.

Pasakyčiau, kad *hate speech* įstatymai neveikia. Siekiant sustabdyti kylančią nacionalsocialistų partiją, Veimaro Respublikoje buvo priimti antisemitines kalbas draudžiantys įstatymai. Tačiau tai nesustabdė nacizmo ir antisemitinių kalbų; priešingai, tie, kurie pagal tuos įstatymus buvo persekiojami, tarp savo marginalių šalininkų tapo didvyriais. Jie pakurstė jų neapykantą ir suteikė jiems platesnę platformą.

Kita vertus, raiškos laisvė perkeičia kultūras. Tą patvirtino anapilin iškeliavusio popiežiaus Jono Pauliaus II ir narsių Solidarumo sąjūdžio narių kalbos ir veiksmai, nukreipti prieš komunizmą ir atvedę prie jo žlugimo. Evangelija irgi keičia gyvenimus. Nusidėjėliams Evangelijos žodžiai, žinoma, gali pasirodyti įžeidžiantys ir sunkiai pakeliami. Štai kodėl Dievas palaimino mus malone.

Pasak vieno reikšmingo teismo nuosprendžio, kalbos laisvė „apima ne tik tai, kas neįžeidžia, bet ir tai, kas erzina, ginčytina, ekscentriška, eretiška, nemalonu ir provokuoja, jei tai nekursto smurto. Neverta turėti laisvės kalbėti vien neįžeidžiamai“.

Tikrai labai liūdnas dalykas, kad mes Europoje atkūrėme raganų medžioklės sąvoką. Tie, kurie šiandien išdrįsta mesti iššūkį šiandienei ortodoksijai kalbėdami šeimos naudai, kritikuodami homoseksualų elgesį, ginti gyvybę ir religijos laisvę, netenka darbo, sulaukia baudų ir net atsiduria kalėjime. Tiesiog už kalbas, kritikuojančias homoseksualų elgesį, Europoje ne mažiau kaip prieš keturis katalikų vyskopus

pradėtas teisminis persekiojimas. Byla iškelta ir vienam Airijos vyskupui, kad Airiją pavadino bedieviška kultūra, – tai neva įžeidė vieną ateistą. Kiekvienas, kuris sekė Komisijos svarstymus Rocco Buttiglione ar Tonio Borgo klausimu, puikiai žino, apie ką kalbu! Jono Pauliaus II gyvenimas mus pamokė, kad kalbėjimo laisvė niekada nebūna nesuvaržyta. Jei trokštame radikaliai paveikti kultūrą, kaip tai padarė mūsų mylimas popiežius, turime laukti nemalonių pasekmių sau. Tačiau privalome ir toliau spardyti tamsą, kol ši nukraujuos iki dienos šviesos.

Antra valstybinės kontrolės sritis, šiandien irgi iš kraštų besiveržianti Europoje, yra vadinamųjų antidiskriminacinių įstatymų taikymas. Viena iš didžiausių grėsmių religijos laisvei šiandienėje Europoje – Europos Sąjungos siūloma Lygaus traktavimo prekių ir paslaugų teikimo srityje direktyva. Jei ji bus priimta, turės būti įtvirtinta visų 28 ES šalių narių nacionaliniuose įstatymuose ir gins nuo diskriminacijos remiantis „seksualine orientacija“. Dėl tokių įstatyminių potvarkių bylos krikščioniškųjų vertybių besilaikantiems paslaugų tiekėjams Europoje taps įprastiniu dalyku. Negana to, direktyvos tekstas toks miglotas, kad ja bus galima nebaudžiamam piktnaudžiauti.

Direktyvoje, pavyzdžiui, įtraukiama įžeidinėjimo (*harassment*) sąvoka. Jei individas, kuriam suteikiama paslauga ar atsisakoma ją suteikti, pasijus įžeistas, jis ar ji galės reikšti pretenziją (kelia nuostabą direktyvoje taikomas ne objektyvus, bet subjektyvus standartas!). Ne mažiau stebina ir tai, kad direktyvoje įtvirtinta nepriimtina kaltės prezumpcija. Tai reiškia, jog paslaugos teikėjas kaltas, kol neįrodyta, kad yra nekaltas.

Metę žvilgsnį į Jungtinę Karalystę, pamatysime, jog dėl ten jau priimtų panašių įstatymų kilo gausybė bylų. Nakvynės su pusryčiais namų savininkams keliami ieškiniai už atsisakymą savo privačiuose namuose suteikti kambarį vienos lyties poroms. Globėjų poroms, nusistačiusioms prieš homoseksualų elgesį, neleidžiama imtis valstybės apmokamos vaikų globos. Ištiesai vyskupijai buvo sėkmingai iškeltas ieškinys už tai, kad jaunimo sielovadininku atsisakė pasamdyti vyrą, atviraai praktikavusį homoseksualią gyvenimą.

Truputėlis istorijos. 2007 m. Jungtinėje Karalystėje buvo priimtos Seksualinės orientacijos taisyklės. Tais pačiais metais, kai šios taisyklės buvo priimtos, Jungtinėje Karalystėje veikė 14 krikščioniškųjų įvaikinimo agentūrų: 11 katalikų Anglijoje ir Velse, 2 katalikų Škotijoje ir viena evangelikų Anglijoje ir Velse. Seksualinės orientacijos taisyklės visoms joms skaudžiai atsiliepė. Iš šių 14 agentūrų kelios jau veikė šimtą ir daugiau metų ir

garsėjo sunkiausių vaikų įvaikinimu šeimose. Vienuolika iš jų buvo priverstos atsisakyti savo krikščioniškojo etoso ir tapti pasaulietinėmis arba apskritai nustojo veikti. *Catholic Care* Lydso vyskupijoje tebekovoja, kad nebūtų uždaryta, bet jos laukia sunkus mūšis. Šiek tiek konteksto: dvi katalikų įvaikinimo agentūros Škotijoje kasmet įvaikindavo šeimose 20 proc. Škotijoje įvaikinamų vaikų, 11 katalikų įvaikinimo agentūrų Anglijoje ir Velse – trečdajį Jungtinėje Karalystėje. Vien Vestminsterio katalikiškoji vaikų draugija (*Catholic Children's Society*) prieš užsidarydama teikė paslaugas 3000 vaikų, jaunuolių ir šeimų.

Bėdojame, kad dėl *gender* politikos netekome etosu grįstų agentūrų, tačiau ne mažiau apgailėtina, jog vadinamosios „seksualinės orientacijos“ vardan nesuskaičiuojama gausybė vaikų liks vaikų namuose ar dėl šių įvaikinimo agentūrų stygiaus turės tenkintis netinkama globa.

Europa išties stovi kryžkelėje. Tačiau yra pagrindo vilčiai. Ir daug vilties teikia mūsų jaunimas, o tai jau savaime liudija popiežiaus Jono Pauliaus II, milžinišką dėmesį skyrusio jaunimui, palikimą. Visoje Europoje didėja istoriniais masteliais galingas pasipriešinimas vienos lyties „santuokai“ ir leidimui įsivaikinti vaikus vienos lyties poroms. Pradžią šiam sąjūdžiui iš apačios dažniausiai duoda studentai ir jauni profesionalai.

Prancūzijoje *La Manif Pour Tous* išjudino milijonus protestuotųjų žygiuoti Paryžiaus gatvėmis ir kitomis Prancūzijos vietovėmis. Kroatijoje jaunimas išvien su Bažnyčia surinko stebėtiną kiekį parašų reikalaujant surengti referendumą santuokos klausimu. Renkant parašus, beveik 20 proc. kroatų pasirašė po reikalavimu konstituciškai apginti santuokos neliečiamumą. Referendume 66 proc. dalyvių nubalsavo už tradicinę santuoką. Jungtinėje Karalystėje stebėtinai daug žmonių, 668 tūkst., pasirašė peticiją dėl vyro ir moters santuokos. Homoseksualią programą peršančių organizacijų konkuruojanti peticija internete tesulaukė 50 tūkst. parašų – trylika kartų mažiau. Rezultatas buvo toks nuviliantis, kad nutarta tą interneto svetainę uždaryti. 2012 m. slovenai nubalsavo prieš Šeimos kodeksą, numačiusį tos pačios lyties asmenų civilines partnerystes. Slovakijoje parlamentas pirmuoju skaitymu priėmė Konstitucijos pataisą, kuria siekiama apginti vyro ir moters santuokos neliečiamumą. Kairiesiems, manantiems, kad debatai dėl santuokos jau baigti, sakau: „Jie dar net neįsibėgėjo!“ <...>

Antra, kai kurie nacionaliniai parlamentai Europoje (teisiškai ar per konstitucinius procesus) sugriežtino įstatymus, kad apribotų abortų prieinamumą. Sy-

kiu Europos Parlamentui nepavyko priimti abortus skatinančios rezoliucijos, vadinamos *Estrela Report...* Dovanokit, suklydau. Dėl mūsų bendrų pastangų priimti pragaištingos Estrelos rezoliucijos Europos Parlamentui nepavyko ne viena, bet DU kartus. Panelės Estrelos verksmas ir dantų griežimas dar tebesigirdi Strasbūro salėse!

Nepaprastai reikšminga buvo Europos piliečių iniciatyvos *One of us* („Vienas iš mūsų“) sėkmė – Europoje surinkta beveik du milijonai parašų. Iniciatyvos tikslas – paskatinti Europos Komisiją inicijuoti gyvybę ginančius įstatymus, liautis finansuoti embrioninių kamieninių ląstelių tyrimus ir nepalaikyti abortų kitose šalyse.

Baigdamas noriu grįžti prie mūsų mylimo popiežiaus Jono Pauliaus II palikimo klausimo. Tikiu, kad jo palikimą galima apibendrinti dviem žodžiais: VILTIS ir ĮGALINIMAS. Kas būtų pamanęs, kad Lenkijoje gimęs katalikas... šiaip ar taip, komunizmo sąlygomis... taps tikriausia ir svarbiausia XX a. asmenybe. Daugelį jo kovotų kovų dabar turime kovoti mes. Kaip komunizmas ir jo iškrypę idealai galutinai nenumirė sugriuvus Geležinei uždangai ir Berlyno sienai, lygiai taip ir mes dabar neturime leisti, kad didysis Jono Pauliaus II palikimas liktų bergždžias.

Vyriausybė neturi teisės neleisti krikščionims gyventi tiesoje. Vyriausybė neturi teisės trukdyti mokyti moralės teologijos ir ją skelbti. Vyriausybė neturi teisės versiti paslaugų teikėjus ir profesionalius darbuotojus elgtis priešingai savo sąžinei. Tai iš pagrindų klaidingas po Antrojo pasaulinio karo parengtų Sutarties dokumentų aiškinimas – jais siekta atimti galią iš vyriausybės ir atiduoti ją žmonėms, jiems ji pagal prigimtine teisę ir priklauso.

Paminėkime šį savaitgalį Jono Pauliaus II gyvenimą ir šventumą. Ir toliau kovokime dėl jo palikimo.

Johannes G. Gerhartz

„Sukurk man tyrą širdį, Dieve“ (Ps 51, 12)*

51-oji psalmė, bažnytinė atgailos psalmė, yra pamatinės biblinės žinios apie nuodėmingo žmogaus atpirkimą bei nuteisinimą Dievo malone ir gailėstingumu svarbiausias tekstas (1). Psalmė, viena vertus, grįsta Senojo Testamento mintimi, kad širdis ir širdį pripildanti dvasia yra dvi pagrindinės galios, kuriomis žmogus gyvas (2). Antra vertus, ji įkvėpta didžiojo biblinio pažado sukurti žmogui naują širdį: „Duosiu jums naują širdį ir atnaujinsiu jus nauja dvasia. Išimsiu iš jūsų akmeninę širdį ir duosiu jums jautrią širdį. Duosiu jums savo dvasią“ (Ez 36, 26 ir t.; taip pat Ez 11, 19) (3). Todėl šioje psalmėje *Miserere* vis meldžiama, kad mūsų širdis ir ją pripildanti dvasia būtų tyra ir nauja. Tai apibendrinama šia maldos eilute: „Sukurk man tyrą širdį, Dieve, ir atnaujink manyje ištikimą dvasią“ (Ps 51, 12). Jėzus irgi meldėsi šios psalmės dvasia. Jis skelbė palaimintais „tyraširdžius“ (Mt 5, 8) ir troško, kad išvelgtume ir suprastume: blogos mintys, juodinantys žodžiai ir pikti darbai kyla iš mūsų širdies; „šitie dalykai suteršia žmogų“ (Mt 15, 15–20). „Sukurk man tyrą širdį, Dieve“ – šią psalmės eilutę toliau aiškinsime aptardami širdį, tyrą širdį ir galiausiai prašymą sukurti tyrą širdį.

Širdis

Kas turima galvoje kalbant apie žmogaus širdį? Fiziiniu aspektu esama bent trijų nuorodų į tai, ką turime galvoje kalbėdami apie širdį kaip simbolį. Kieno nors paklausus, kurioje vietoje jo širdis, dauguma parodys į kairę krūtinės pusę. Tačiau kiekvienas medikas pasakys, kad širdis yra kone tiksliai krūtinės viduryje. Tai mums pirmoji nuoroda į tai, kodėl širdžiai tenka didelė simbolinė reikšmė: širdis žmogaus centras, pats pagrindas ir gelminė varomoji jėga, lobis, kurio jis nieku gyvu neatiduos. Širdis palaiko kraujotaką. Kalbant apie žmogaus širdį perkeltine prasme, galvoje turima tai, kas žmogų įgalina judėti, skatina veikti, motyvuoja jo gyvenimą, yra jo vidinė varomoji jėga siekti to, kas jam svarbu. Jėzus čia kalbėtų apie „maistą“: „Aš turiu valgyti maisto, kurio jūs nežinote“; „mano maistas – vykdyti valią to, kuris mane siuntė...“ (Jn 4, 32. 34). Trečioji nuoroda: širdis yra iškiliu būdu gyvybiškai svarbus žmogaus organas. Jai sustojus, žmogaus gyvenimas užgesta. Tad širdis yra gyvybės ir žmogaus troškimo gyventi simbolis.

*Versta iš: **GEIST UND LEBEN. Zeitschrift für christliche Spiritualität.** Heft 4, Oktober/Dezember 2013. Spausdinama maloniai leidus minėto žurnalo redakcijai.

Šitaip žvelgiant, nestebina, kad apie širdį Šventajame Rašte kalbama labai dažnai. Tiesa, ten, kur Šventajame Rašte ir pirmiausia Senajame Testamente vartojamas žodis „širdis“, šiandien dažnai taikytume žodį „aš“. Vietoj psalmininko žodžių: „Mano širdis ištikima“ (Ps 57, 8) ir „Pasitiki juo [Viešpačiu] mano širdis“ (Ps 28, 7) šiandien tikriausiai sakytume: „Aš ištikimas“ ir „Pasitikiu juo.“ Tačiau sykiu jaučiame, jog sakydami tiesiog „aš“ kažko netenkame. Sakant: „mano širdis“, tiesiog išreiškiama: „Aš savo gelmėje, savo giliausiame viduje.“

Koks aš esu iš tikrųjų? Ar galiu pažinti, kaip atrodo mano giliausias vidus, mano širdis? Atsakyti į šį klausimą nelengva. Juk negalime pažvelgti į savo širdį. Mūsų žinios apie ją dažniausiai netiesioginės. Jėzus sako: „Geras žmogus iš gero savo širdies lobyno ima gera, o blogasis iš blogo lobyno ima bloga. Jo burna kalba tai, ko pertekusi širdis“ (Lk 6, 45). Jei visada noriai kalbame apie kokį nors dalyką, galime būti tikri, – tai mums rūpi. Ir priešingai: jei tenka konstatuoti, jog apie tai, kas žmogui atrodo svarbu, jis nekalba, tiesiog reikėtų paklausti, ar tas dalykas jam iš esmės apskritai rūpi.

Tačiau Biblijoje gerai suvokiama širdies ir galvos, širdies ir lūpų neatitiktis. Pavyzdys – Izajoi žodžiai, cituojami ir Jėzaus: „Ši tauta šlovina mane žodžiais, bet jos širdis toli nuo manęs“ (Mk 7, 6b; Iz 29, 13). Tikriausiai kiekvienam ne paslaptis, kad lūpomis kartais pasakoma dalykų, besiskiriančių nuo to, kas iš tikrųjų yra to žmogaus viduje. Taip elgiamės norėdami būti mandagūs ir todėl nepasakome, ką galvojame, arba gėdijamės pasakyti tiesą – tiek mažuose, tiek dideliuose dalykuose. Kada mano lūpos kalba kitaip negu mano širdis? Kodėl tai darau kalbėdamas tam tikromis temomis? Galbūt man šitie dalykai tokie svarbūs, jog esu pasirengęs suklaidinti ar būti nesąžiningas, kad juos nuspėčiau? Mūsų nuspėjimai gali padėti pažinti, kas mums iš tikrųjų rūpi.

Šventasis Raštas atkreipia mūsų dėmesį į dar vieną neatitikimą – būtent tarp žmogaus širdies ir jo išvaizdos. Imkime pranašo Samuelio pavyzdį. Jis svarsto katrą iš Izraelio sūnų patepti karaliumi. Pamato išvaizdaus stoto Eliabą ir pamano: tikrai yra tas. „Bet Viešpats tarė Samueliui: *Nežiūrėk į jo išvaizdą ir stuomens aukštį <...>. Juk Dievas mato ne taip, kaip žmogus, – žmogus mato, kas akimis matoma, o Viešpats žiūri į širdį*“ (1 Sam 16, 7). Antoine'as de Saint-Exupéry šią mintį išplėtė ir pasakė: „Gera matoma tik širdimi. Esmė akimis neregima.“ Galime savęs paklausti: kokį mane mato kiti žmonės? Kas iš to, kas mano, daro jiems poveikį – ir kodėl? Tai gali padėti išsiaiškinti, kas tūno mūsų širdyje, kas joje išsikeroję taip, kad veikia išorę.

Galviausiai visiems pažįstama neatitiktis – būtent neatitiktis tarp širdies ir intelekto arba tarp širdies ir proto.

Tikriausiai visi esame kada nors ištarę: galva pataria elgtis vienaip, bet širdis šnibžda ką kita. Ko klausyti? Nusistatyti prioritetus paprastai yra charakterio ar nuostatos dalykas. Žodis „širdis“ šiame kontekste nesunkiai suprantamas kaip jausmas ir tada klausyti širdies reikštų klausyti jausmų, tarsi jie visada būtų teisūs. Bet „širdis“ šioje priešybių poroje taip pat gali reikšti, kad mūsų intelektas nėra vienintelis būdas pažinti tai, kas teisinga, kas darytina, bet kad yra dar vienas, gilesnis pažinimas, būtent pažinimas širdimi. Blaise'as Pascalis tai išreiškė žodžių žaismu: „*La coeur a ses raisons que la raison ne connaît pas* – širdis turi savo paskatų, kurių nežino protas.“ Žodžiu „širdimi“ čia žymimas intuityvus pažinimas. Ir šiuo atžvilgiu verta patyrinti savo patirtį: ar mano gyvenime pasitaikė situacijų, kai esu ištaręs: „Ką čia darau, proto požiūriu „kvaila“, tačiau savo viduje, širdyje žinau, jog taip elgtis teisinga.“ Kas taip galvoja ir elgiasi, tiki, jog egzistuoja savitas būdas, kuriuo mums kalba Dievas ir jo Dvasia. Kalba ne tik, kaip Rašto žodžiais, mūsų ausims ar vien mūsų intelektui. Esminiais mūsų gyvenimo klausimais pakankamai dažnai kalba ir mūsų širdžiai. „Širdis yra organas, kuriuo žmogus klauso Dievo ir jam atsiveria“ (4). Todėl taip svarbu turėti „imlįą širdį“, kokios prašė Saliamonas: „Suteik savo tarnui imlįą širdį“ (1 Kar 3, 9). O mokiniai iš Emauso klausia: „Argi mūsų širdys nebuvo užsidegusios, kai jis kelyje mums kalbėjo ir atovėrė Raštų prasmę? Jie tuoj pat pakilo ir sugrižo į Jeruzalę“ (Lk 24, 32 ir t.).

Tyra širdis

Klaidinga manyti, jog klausimas, ar turiu tyrą širdį, susijęs tik su manimi ir Dievu. Juk atrodo, kad tik Dievas gali pažvelgti į mūsų širdį, ją pažinti! Tačiau galvoje turimas ir mano santykis su kitais žmonėmis, mano elgesys jų atžvilgiu. Kokių gi dalykų tyra širdis yra nesutepta? Tyra širdis yra nesutepta savanaudiškumo, galvojimo vien apie savo „aš“. Žmogui, turinčiam tyrą širdį, pirmiausia rūpi ne jis pats, bet Dievas ir artimas – ir kaip tik per tai jis pats tampa žmogumi. Jėzus buvo žmogus, turintis „tyrą širdį“, tai yra: jis buvo žmogus kitiems – Dievui, savo Tėvui, ir žmonėms. Tikėjimo išpažinime išpažįstame: „Jis dėl mūsų, žmonių, dėl mūsų išganymo nužengė iš dangaus <...> ir tapo žmogumi.“ Ir „Jis dėl mūsų buvo prikaltas prie kryžiaus.“ Tad „tyra širdis“ yra nepadalyta, grynai į Dievą bei artimą nukreipta širdis. Tai turi didžiulių padarinių ne tik paties žmogaus gyvenimui, bet ir jo santykiui su Dievu bei kitais žmonėmis.

Dar vienas nesusipratimas susijęs su 51-ojoje psalmėje du kartus pavartotu žodžiu „nuplauti“ (4 ir 9 eil.). Čia galima klaidingai pamanyti, kad purvas, kurį reikia nuplauti nuo širdies, yra kažkas išoriška, ką galima „nuplauti“ ir išlaisvinti iš to širdį, padaryti ją švarią.

Tyra širdis bibrline prasme negali būti be tikrojo širdies perkeitimo. Aiškumo dėlei paprastas pavyzdys. Namas ilgą laiką stovėjo tuščias. Langų stiklai pasidarė nešvarūs. Langų valytojas juos valo iš išorės. Vienus pavyksta nuvalyti, kitų ne. Gali valyti kiek nori, bet niekas nepadeda – langai apsinešė iš vidaus. Tada ateina stiklintojas ir įstato naujus stiklus. Taigi būdai, kuriais langai padaromi švarūs, skirtingi. Kuris iš jų įtaigiau simbolizuoja žmogaus širdies nutyrimą? Nuplovimas ar atnaujinimas? Kas tikrai nori turėti „tyrą širdį“, tas trokšta, kad jo širdis būtų iš pagrindų atnaujinta.

Tad „tyros širdies“ įvaizdžiu nusakoma, jog mūsų daromas gėris ar blogis nėra išoriškas dalykas, nepaliečiantis mūsų asmens širdies. Mūsų daromas gėris ir blogis kyla iš mūsų vidaus, mūsų širdies: „Žmogų suteršia vien tai, kas iš jo išeina. Iš vidaus, iš žmonių širdies, išeina pikti sumanymai, paleistuvystės, vagystės, žmogžudystės, svetimavimai, godumas, suktybės, klasta, begėdystės, pavydas, šmeižtai, puikybė, neišmanymas. Visos tos blogybės išeina iš vidaus ir suteršia žmogų“ (Mk 7, 20–23). Tai reiškia, kad mūsų nuodėmės nenutinka mums tiesiog. Nusidedame ne tik todėl, kad kartais esame kamuojami kokios nors prastos nuotaikos, tiesiog netikėtai užklumpami blogio ar iš apsilaidimo nedarome to, kas gera. Mūsų daroma nuodėmė nėra atsitiktinis dalykas, tai, kas mums nutinka atsitiktinai. Mūsų viduje, mūsų širdyje esanti netvarka išorėje pasireiškia ne atsitiktinai, bet neišvengiamai: „Geras medis negali duoti blogų vaisių, o netikęs gerų“ (Mt 7, 18).

Vadinasi, tai, kas gera ir bloga, kyla iš žmogaus širdies, vidaus. Todėl Rašte ši „tyra širdis“ dažnai vadinama „nauja širdimi“, „jautria“, o ne „akmenine širdimi“ (Ez 36, 26; taip pat 11, 19). Taip išreiškiamas to nuplovimo ar atnaujinimo gilumas. Jėzus tai vadina „atgimimu“. „Iš tiesų, iš tiesų sakau tau: jei kas neatgims iš aukštybės, negalės regėti Dievo Karalystės“ (Jn 3, 3). Ir pakartoja sukonkretindamas: „Kas negims iš vandens ir Dvasios, neįeis į Dievo Karalystę“ (Jn 3, 5). Štai kodėl geri ketinimai dažnai duoda taip nedaug vaisių. Norint pasiekti savo širdies gelmę, iš tiesų pakeisti savo elgesį, dažniausiai neužtenka valingai apsispręsti ir pasiryžti ateityje tą ar aną daryti kitaip ar geriau. Tas labiau tinka išoriškesniems dalykams ar elgsenoms. Tačiau pasikeisti savo širdyje, tapti „nauju žmogumi“ iš išorės neįmanoma; tai galima tik iš vidaus, veikiant vidinei paskatai. Kaip tik tai ir norima pasakyti „tyros širdies“ sąvoka.

Gali būti naudinga prisiminti kokius nors savo gyvenime padarytus itin gerus ar itin blogus darbus ir savęs paklausti: kaip, tiesą sakant, tai nutiko? Kokios vidinės ir išorinės aplinkybės leido man taip pasielgti? Kas paskatino mane anuomet taip elgtis? Tada

įsisąmoninsime sąsajas, kurių anuomet, kai darėme gera ar bloga, dažnai nė nesuvokėme. Tačiau tai ne-reiškia, jog neatsakome už savo poelgius. Už juos bū-tent atsakome todėl, kad esame atsakingi už tai, kas dedasi mūsų širdyse, esame atsakingi už savo „šir-dies tyrumą“.

Iš to kyla paskutinis klausimas: ką daryti, kad turėčiau „tyrą širdį“? Kaip savo širdį atnaujinti, kad iš jos eitų ne blogis, bet gėris? Taip priartėjome prie psalmininko prašymo.

„Sukurk man tyrą širdį, Dieve“

Kas taip meldžiasi, tas iš esmės jau pripažįsta savo iš-galėmis esąs nepajėgus pasiekti, kad jo širdis būtų tyra. Tą žinodamas 51-osios psalmės maldininkas meldžia Dievą sukurti „tyrą širdį“. Šia psalme mums norima perteikti esminę įžvalgą: tyros širdies pats nesukursi, net ir labai rimtais pasiryžimais. To nesukurs nė kiti žmonės, kad ir kaip būtų pasirengę ir mokėtų padėti. Tai sukurti gali tik Dievas. Be jo žmogus „tyros širdies“ nepasieks. Paulius sako: „Jūs gi esate išgelbėti malone per tikėjimą [į Jėzų Kristų], ir ne iš savęs, bet tai yra Dievo dovana“ (Ef 2, 8). Ši įžvalga ir iš to išplaukian-tis elgesys yra pirmutinis, pamatinis, būtinas žingsnis „tyros širdies“ link. Ta įžvalga skatina tyros širdies laukti iš Dievo, melsti jos iš Dievo. Psalmininkas kaip tik tai ir daro. O Bažnyčia savo Valandų liturgijos mal-doje irgi vis prašo tyros širdies.

„Sukurk man tyrą širdį, Dieve.“ Hebrajų kalboje atitin-kamas žodis – *barah*. Tas pats žodis pavartotas Pradžios knygos pirmojoje eilutėje, kur parašyta: „Pradžioje Dievas sukūrė (*barah*) dangų ir žemę“ (5). Tad maldi-ninkas prašo sukūrimo pilnatviška šio žodžio prasme, vadinasi, to, ką gali tik Dievas ir ko žmogus gali laukti tik iš Dievo bei jo prašyti. Tai nėra vien nuplovimas, tai – širdies sukūrimas iš naujo, taigi, „egzistencijos šerdies naujas sukūrimas“ (6).

Egzegetai atkreipia dėmesį į giliąją šio 51-osios psal-mės prašymo prasmę. Čia kalbama ne apie išlaisvi-nimą iš praeities nuodėmių naštos ir naują geresnio, meilės gausensio gyvenimo Dievo ir artimo atžvilgiu pradžia. Jau ir tai būtų didelė malonė. Čia kalbama apie tvarų, galutinį perkūrimą, apie žmogaus vidinės būties negrižtamą perkeitimą (7). Psalmininkas šioje maldoje prašo, kad Dievo iš naujo sukurta jo širdis, nepaliaujamai palaikoma Jo, nuo tada gyventų „to-kioje gyvenimo bendrystėje su šventuoju Dievu, kad nuodėmė Dievo (ir žmogaus) atžvilgiu taptų neįma-noma“ (8), ir tikrove taptų biblinis paraginimas: „bū-site šventi, nes aš esu šventas!“ (Kun 11, 45).

Tačiau kaip galime Dievo to prašyti dar neturėdami ty-ros, naujos širdies, jei mūsų širdis tebėra akmeninė, o ne jautri? Juk tokia malda jau yra naujos širdies ženklas, tyros širdies padarinys. To prašyti galime todėl, kad iš Jėzaus pamokymų tikėdami žinome, jog Dievo esame priimti ir mylimi, nesvarbu ar jau turime tyrą širdį, ar ne. Malda prašant tyros širdies ir sąžiningos pastangos to siekti šios maldos galia yra Kristuje parodytos Die-vo meilės mums (plg. Rom 5, 8) ženklas ir padarinys. Ta „meilė, kuria Dievas mus myli“ (1 Jn 4, 16), yra visko, taip pat mūsų širdies tyrumo, kuris yra ne kas kita, kaip mūsų pašventinimas, versmė ir pagrindas.

Baigdami pažvelkime į dvi iš pagrindų tyras širdis – Jėzaus ir Marijos. Dievo naujoji kūrinija nėra abstrakti ateities idėja, ji jau prasidėjo Jėzuje Kristuje. Jo mirtyje dėl mūsų perverta širdis buvo tyra, nesuteršta sava-naudiško dėmesio vien sau. Jo širdžiai nereikėjo tapti tyrai. Priešingai, iš jo širdies ištekėjusiu krauju ir van-deniu Viešpats trokšta padaryti tyrą mūsų širdį. Taip turime suprasti Jėzui adresuojamą prašymą: „Padaryk mūsų širdį panašią į savo širdį.“ Kaip ir 51-ojoje psal-meje, čia prašoma sukūrimo iš naujo, atgimimo. Tačiau prašyme: „Padaryk mano širdį panašią į savo širdį“ dar priduriama, *kokia* turi būti ši nauja ir tyra širdis: to-kia, kaip Jėzaus, nesavanaudiška bei atsidavusi Tėvui ir žmonėms. Paulius tai vadina buvimu „Kristuje“, o tai jam reiškia būti „nauju kūrinium“ (2 Kor 5, 17).

Ir Marijos širdis: Bažnyčia aukština jos širdies tyrumą, tyrumą iš pagrindų ir nuo gyvenimo pradžios. Bažny-čia kalba apie Jėzaus motinos „nekaltąją širdį“. Dieną po Jėzaus Širdies šventės Bažnyčia švenčia „nekaltąją Marijos širdį“. Jei trokštame ir prašome tyros širdies, tai Marija mums čia yra didelė užtarėja ir pagalbinin-kė. Pažvelkime į ją ir jos širdį, tyrai nesavanaudišką Dievui ir jo gyvenimui net sunkiausiomis gyvenimo valandomis, ir pamatysime, kad neturime bijoti ištiesti Dievui savo širdies, kad jis ją atnaujintų. Neturime bi-joti melsti: „Sukurk man tyrą širdį, Dieve, ir atnaujink manyje ištikimą dvasią.“

Nuorodos

- (1) Plg. F.-L. Hossfeld/E. Zenger. *Psalmen 51–100* (HThKAT). Freiburg 2001, 58 ir t.
- (2) Plg. *op. cit.*, 53.
- (3) Plg. E. Zenger. *Psalmenauslegungen*, Bd. 2. Freiburg 2003, 177–191, čia 181.
- (4) HThKAT, 53.
- (5) *Die Psalmen*. Übers. u. erkl. von R. Kittel. Leipzig 2 1914, 203–211, čia 209.
- (6) Plg. HthKAT, 53.
- (7) Plg. *op. cit.*, 47 ir t. ir 53.
- (8) Plg. E. Zenger. *Psalmenauslegungen*, 186.

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis

Gegužės 8–9 d. Birštone vyko Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis. Jame dalyvavo kardinolas A. J. Bačkis, arkivyskupai S. Tamkevičius, G. Grušas, vyskupai E. Bartulis, J. Boruta, J. Ivanauskas, R. Norvila, L. Virbalas, K. Kėvalas, A. Poniškaitis, L. Vodopjanovas, J. Matulaitis, J. Žemaitis.

Plenarinį posėdį įžanginiu žodžiu pradėjo apaštališkasis nuncijus Lietuvai arkiv. Pedro López Quintana. Jis pasveikino susirinkusiuosius ir papasakojo apie save bei savo diplomatinės tarnybos etapus. Arkivyskupas López Quintana prisipažino nesitikėjęs tokio šilto ir draugiško gausaus vyskupų būrio pasveikinimo jam pirmąkart kaip nuncijui atvykus į Lietuvą. Jis dėkojo visiems vyskupams, o ypač LVK pirmininkui arkiv. S. Tamkevičiui už šį pasitikimą. Prisiminęs darbo Valstybės sekretoriате metus, nuncijus padėkos žodį tarė ir kard. A. J. Bačkui. Šv. Tėvo atstovas susirinkusiesiems pasakojo apie popiežiaus Pranciškaus rūpinimąsi vietinėmis Bažnyčiomis. Pasak arkiv. López Quintanos, gyvos ir vaisingos Lietuvos Bažnyčios bendrystės su visuotinė Bažnyčia stiprinimas bei plėtojimas – vienas svarbiausių nuncijaus veiklos mūsų šalyje uždavinių. Baigdamas savo kalbą, arkiv. López Quintana su pasitenkinimu paminėjo nemažą Lietuvos Katalikų Bažnyčios įdirbį ekumeninio bendradarbiavimo ir tarpreliginio dialogo srityse.

Kard. A. J. Bačkis pasidalijo mintimis apie krikščioniškos šeimos svarbą ir aptarė klausimus, kurie rudenį bus svarstomi neeilinėje Vyskupų sinodo asamblėjoje. Šeimos tematika užims svarbią vietą ir vieno iš artimiausių Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinių posėdžių darbotvarkėje. Sutinkamai su Sinodų nuostatais, spalio mėnesį į neeilinę Sinodo asamblėją vyks LVK vicepirmininkas vysk. R. Norvila.

Ganytojai taip pat nusprendė deleguoti savo atstovus į šiuos tarptautinius renginius: vysk. R. Norvila deleguojamas į Lenkijos Vyskupų Konferencijos plenarinį posėdį, kuris vyks birželio 10–11 d. Varšuvoje; vysk. L. Virbalas – į Italijos Vyskupų Konferencijos plenarinį posėdį, kuris vyks gegužės 19–22 d. Romoje, bei į iškilmes, skirtas Eichšteto (Vokietija) vyskupiškiosios Šv. Vilibaldo seminarijos 450-osioms įkūrimo metinėms; arkiv. G. Grušas – į XVIII tarptautinį *Renovabis* kongresą, vyksiantį rugsėjo 3–5 d. Freizinge (Vokietija).

Vyskupai nutarė deleguoti Darių Chmieliauską atstovauti Lietuvos Vyskupų Konferencijai LRT taryboje šešerių metų laikotarpiui.

Prel. E. Putrimas papasakojo apie užsienio lietuvių sielovados aktualijas. GAVUS Panevėžio vyskupo ordinaro L. Virbalo sutikimą, kun. Rimantas Gudelis skiriamas Maskvos, Sankt Peterburgo ir Murmansko lietuvių kapelionu trejų metų kadencijai.

Liturgijos komisijos pirmininkas vysk. R. Norvila posėdžio dalyviams pristatė šios komisijos darbus bei ateities planus. Vyskupai išsamiai svarstė įvairius klausimus, susijusius su nauju liturginių Skaitinių knygų leidimu. Taip pat buvo svarstoma, kokius Lietuvoje naudojamus palaiminimus įtraukti į baigiamą rengti naująjį Palaiminimų apeigyną; aptarti klausimai, susiję su baigiamo rengti Šventimų apeigyno bei *Liturginių Valandų* III tomo tekstais.

Posėdžio metu kalbėta apie tai, kaip svarbu Šeimos centruose turėti tinkamai parengtus specialistus. Iš principo pritarta VDU organizuojamų *Natūralaus*

Kunigų šventimai Kauno arkivyskupijoje

Gegužės 18 d., sekmadienį, 12 val. iškilmingose šv. Mišiose, Kauno arkikatedroje bazilikoje Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ kunigystės šventimus suteikė **Nerijui Pipirui, Valdui Šidlauskui** ir **Robertui Urbanavičiui**. Iškilmėse dalyvavo seminarijos bendruomenė, šventinamųjų artimieji, bičiuliai, parapijų kunigai ir gausiai arkikatedroje susirinkę tikintieji.

-Kn-

Paskyrimai Panevėžio vyskupijoje

Naujai penkerių metų kadencijai paskirti Panevėžio vyskupijos ekonominių reikalų tarybos nariai: kan. **Petras Baniulis**, kun. dr. **Gediminas Jankūnas**, kun. **Remigijus Kavaliauskas**, kun. teol. lic. **Eugenijus Styra**, kun. dr. **Romualdas Zdanys**.

Kun. bažn. t. dr. **Romualdas Zdanys** atleistas iš Panevėžio vyskupijos kurijos kanclerio pareigų ir paliktas eiti visas kitas užimamas pareigas.

Kun. teol. lic. **Saulius Černiauskas** paskirtas Panevėžio vyskupijos kurijos kancleriu.

Kun. **Rimantas Kaunietis** paskirtas Panevėžio pataisos namų kapelionu ir koordinuoti katalikų sielovadą šioje įstaigoje.

-P-

Apginta edukologijos daktaro disertacija

Balandžio 25 d. Klaipėdos universitete Telšių vyskupijos kunigas Saulius Stumbras apgynė edukologijos mokslo krypties daktaro disertaciją tema „Katalikiškojo religingumo ugdymas ankstyvojoje jaunystėje liaudiškojo pamaldumo praktikomis“. Darbui vadovavo doc. dr. Stanislava Jareckaitė. Kandidatas edukologijos daktaro laipsniui įgyti disertacijos pristatymą pradėjo Šventojo Jono Pauliaus II žo-

džiais: „Religingumas yra aukščiausia žmogaus asmens išraiška, nes tai yra jo racionali prigimties viršūnė. Jis plaukia iš pamatinio žmogiškosios tiesos siekimo ir tampa pagrindu laisvai ir asmeniškai ieškoti Dievo.“ Disertacijos autorius savo darbe teoriniu ir empiriniu lygmenimis įrodinėja giedamosios raiškos poveikį asmens religingumui, liaudiškojo pamaldumo praktikos teigiamą įtaką katalikiškojo religingumo brandai ankstyvojoje jaunystėje.

-gr-

Nauji šventojo Jono Pauliaus II paveikslai

Gegužės 4 d., sekmadienį, Kauno arkikatedroje bazilikoje arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ palaimino šv. Jono Pauliaus paveikslą, kuris drauge su šventojo relikvija gerbiamas šoniniame arkikatedros altoriuje.

12 val. iškilmingoms šv. Mišioms vadovavo arkivyskupas, koncelebravo augziliaras vyskupas Kęstutis Kėvalas, prelatas Vytautas Steponas Vaičiūnas OFS. Savo homilijoje arkivyskupas priminė, kad šis didis popiežius, 1993 m. rudenį lankydamasis mūsų šalyje su apaštališkuoju vizitu, meldėsi ir Kauno arkikatedroje. Ganytojas pabrėžė ypatingą šventojo bruožą – jo atidumą Dievo žodžiui, kurio jis nuolat klausėsi savo gyvenime.

Šv. Mišių pabaigoje dvasininkų ir gausių tikinčiųjų procesijai atėjus prie Šv. Jono Pauliaus II altoriaus, šventojo užtarimui buvo skirta kartu visų sukalbėta jo vardo litanija. Vėliau arkivyskupas palaimino šventojo paveikslą (autorius – tapytojas Paulius Juška) ir visiems suteikė palaiminimą šiame altoriuje gerbiama Jono Pauliaus II relikvija.

Balandžio 27 d., Velykų II sekmadienį, švenčiant Dievo Gailestingumo šventę, popiežiaus Jono Pauliaus II paskelbimo šventuoju proga per 12 val. šv. Mišias šventojo popiežiaus Jono Pauliaus II paveikslas (dailininkė – Aušra Ratkevičienė) atidengtas Krekenavos mažojo-

šėimos planavimo specialistų rengimo kursų svarbai. Bus ieškoma optimaliausių šios programos įgyvendinimo būdų.

Posėdyje taip pat buvo pasidalyta informacija apie valstybės ir Bažnyčios santykių aktualijas. Kitas Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis vyks liepos 7 d. Kaune.

-lvks-

Atsinaujinimo diena

Gegužės 10 d. Kaune, VDU Didžiojoje salėje, vyko katalikų bendruomenės „Gyvieji akmenys“ surengta Atsinaujinimo diena „Ką Dvasia kalba Bažnyčiai mūsų laikmečio iššūkių akivaizdoje?“. Visą sekmadienį gausūs renginio dalyviai iš įvairių Lietuvos vietų praleido drauge šlovindami Viešpatį su „Gyvaisiais akmenimis“, švęsdami Kauno arkivyskupo metropolito Sigitos Tamkevičiaus SJ vadovaujamą sekmadienio Eucharistiją, klausydami dviejų renginio svečių dr. Peterio Williamsono (JAV) bei Gabriele Kuby (Vokietija) konferencijų, dalydamiesi ir diskutuodami darbo grupėse. Per visą renginio laiką atskiroje auditorijoje be perstojo vyko Švenčiausiojo Sakramento adoracija.

Pirmąją konferenciją „Žinia iš Apreiškimo Jonui: ką Dvasia kalba Lietuvos Bažnyčiai“ vedęs dr. Peteris Williamsonas išsyk uždegė klausytojus nuoširdžiai pasidalydamas džiaugsmo žinia: Viešpats prisikėlė, Jis nugalėjo mirtį, Jo rankose yra mirties raktai, ir Jis sako: „Nebijokite!“

„Jei nebijome net mirties, ko turėtume bijoti?“ – kalbėjo svečias, vėliau pakviesdamas pažvelgti į apreiškimą Jonui pagal Apreiškimo knygą ir tai, kas buvo pasakyta septynioms Azijos Bažnyčioms, priimti tai kaip Dievo žodį, paraginimą šiandienos Bažnyčiai, taip pat ir Bažnyčiai Lietuvoje, galvojant apie visos Dievo tautos ateitį. Garsus bibliistas P. Williamsonas aptarė pranašiskąją Apreiškimo knygos simboliką, ženklus, kalbančius apie laikų pabaigą, atkreipė dėmesį, jog Bažnyčios nariai, visi pakrikštytieji, sutvirtinti Šventąja Dvasia, yra paženklininti Jos apsaugos nuo tokių baisių dalykų, kaip užkariavimai, galios demonstravimas, mirtis. Bažnyčia, jos nariai, pasak svečio, yra kviečiami garbinti Dievą, skelbti ir liudyti, kad ir kaip piktasis kovotų prieš. Be to, Dievas leidžia blogį, kad daugelis Jį išgirstų ir atsiverstų. Prelegentas pabrėžė asmeninio liudijimo svarbą, apie kurį šiandien kalba ir popiežius Pranciškus apaštališkajame paraginime *Evangelii gaudium*. Krikščionis, pasak profesoriaus, nugalėdamas Jėzų labiau nei savo gyvybę. Konferencijoje minėta, jog šiandien šėtonas veikia totalitariniais režimais, netikrais pranašais, šiuolaikinėmis „babelėmis“ – visą pasaulį suvedžiojančia seksualizuota kultūra. Apreiškimo knygos geroji žinia – šėtonas nugalimas pasikliaujant Kristaus aukos ir jo kryžiaus galia; krikščionims reikia ištvermės ir tikėjimo; Viešpats žada viltingą krikščionims laikų pabaigą, kai Jis nušluostys kiekvieno teisiąją ašarą. „Palaiminti visi, pakviesti į Avinėlio vestuvių pokylį. Skubėkime, nepavėluokime. Viešpats kviečia mus!“ – ragino konferenciją užbaigdamas svečias.

Antrosios konferencijos „Genderizmas – grėsmė žmogui, šeimai ir visuomenei“ pranešėja buvo pirmąkart Lietuvoje viešinti Gabriele Kuby, garsi vokiečių sociologė, publicistė, *gender* ideologijos kritikė, viena pirmųjų perspėjusi visuomenę apie *gender* pradžūtingumą (ką tik VŠĮ *Caritas* leidykla „Artuma“ lietuviškai išleido jos knygą „Gender revoliucija. Buldozerinis reliatyvizmas“). Viešnia pasidalijo apie save – ji trijų vaikų motina, perėjusi didžiules gyvenimo krizes (šeimos iširimą), po 20 metų, kaip pati sakė, atradusi Jėzų Bažnyčios sakramentuose.

Šiandien, – tęsdama dr. P. Williamsono mintį teigė prelegentė, – netikri pranašai Bažnyčioje yra tie, kurie iškelia meilę be tiesos arba tiesą – be meilės. Kas galėjo šiandien pagalvoti, kad po dviejų totalitarinių režimų (komunizmo ir nacizmo) žlugimo Europoje ateis nauja ideologija, prasidėjusi kaip seksualinė revoliucija, seksualinis išlaisvinimas, radikalusis feminizmas. Visuomenė tai priėmė kaip laisvę nuo smurto, galios.

Ši ideologija, šiandien turinti genderizmo pavadinimą, iš Vakarų dabar skverbte skverbiasi į buvusias sovietinio bloko šalis Rytų Europoje. *Gender* ideologija siekiama ardyti mintį, jog galimos tik dvi – vyro ir moters – lytys, ir demoralizuoti lytiškumo sritį atskiriant ją nuo moralės normų.

Genderizmas, kaip vilkas ėriuko kailyje, skverbiasi per kalbą: iškraipomos tokios sąvokos kaip laisvė, teisingumas, žmogaus teisės, joms priskiriant teisę į abortus, homoseksualias santuokas, homoseksualų galimybę įsivaikinti ir kt. Tam investuojami milijonai, veikiama aukščiausiu lygiu, per įstatymų leidybą. Siekiama, kad pastangos prieš *gender* ideologiją taptų baudžiamomis, o lytinio švietimo programomis (žinomas ES dokumentas „Lytinio švietimo standartai Europoje“) jaunimas būtų „perauklėjamas“. Jau darželiuose norima rengti pirmajai seksualinei patirčiai, tad, kaip pabrėžė G. Kuby, tėvai turi būti ypač atidūs ir ginti savo vaikus, šeimas. *Gender* ideologijos atžvilgiu Bažnyčia taip pat išsako savo priešiškas nuostatas, taip pat ir atskirų šalių vyskupų konferencijų komunikatais.

„Ką galime padaryti to akivaizdoje?“ – kvietė mąstyti renginio viešnia. Ji priminė, jog pats Jėzus buvo kalbėjęs apie laukiančius grėsmingus ženklus, sunkius išbandymus, tačiau sykiu davė viltį. Mūsų tikėjimas gali išsilaikyti tik palaikant kasdienę bendrystę su Jėzumi, Marija, šventaisiais. „Genderizmas stiprus, bet tai, kas su mumis, yra stipriau. Prigimtis, protas ir Dievas yra mūsų sąjungininkai“, – sakė Gabriele Kuby, o jos žodžiai salėje buvo palydėti audringais plojimais.

Kaip įprasta, Atsinaujinimo dienos dalyviai po pietų rinkosi į darbo grupes: dr. Peteris Williamsonas kalbėjo apie tai, kaip maitintis Šventuoju Raštu; Miglės ir Liutauro Lipavičių šeima – apie gyvenimą šeimoje Šventosios Dvasios vedamiems. Į atskiras grupes buvo kviečiami vaikai ir jaunimas (su ses. Marta ir „Dievo armija“ bei Gailiaus ir Linos Raškinių šeima). Darbo grupėje tema „Globalinė seksualinė revoliucija – laisvės sunaikinimas vardan laisvės“ Gabriele Kuby, pasitelkdama faktus, sakė, jog totalitarinė *gender* ideologija, prisidengdama žmogaus teisėmis, tolerancija, plinta su labai didele jėga, plačiai, jau veikdama įstatymų lygmeniu ir siekdama pakirsti pačias krikščionybės šaknis. Tai pleištas, kuriuo norima supriešinti visuomenę ir suardyti jos moralinę tvarką. Pasak prelegentės, jei nebelieka vertybių, kuriomis tikime, ir žmonių, kurie jas gintų, laisvė atskiriama nuo tiesos ir atsakomybės.

Katechezei prieš Eucharistijos šventimą vadovavęs Kauno arkivyskupijos augziliaras vyskupas Kęstutis Kėvalas pasidalijo stiprinančiu žodžiu, jog Dievas yra tikrasis istorijos Viešpats. Iš istorijos žinome, kaip Šventoji Dvasia „koregavo“, atrodo, neįmanomus žmogaus jėgoms įvykius, persekiojimus. Dievas, kaip Gerasis Ganytojas, visada neša žmogų į jam saugias ganyklas, ir dažniausiai tai būna tik laiko klausimas. Milijonai žmonių pasaulyje, pasak vysk. Kęstučio, atpažino kaip gerąjį ganytoją šv. Joną Paulių II. Tai šis popiežius beveik 3 mln. žmonių minioje Krokovoje meldėsi Šventosios Dvasios atėjimo, kad Ji atnaujintų žemės veidą.

je bazilikoje. Kol kas šoninio altoriaus apačioje pastatytas paveikslas per didžiausią Krekenavos šventę – Žolinę, sutraukiančią tūkstančius tikinčiųjų, bus iškilmingai palaimintas ir atsidurs jam numatytoje vietoje – bus pakabin-tas altoriaus viršuje.

„Puošni altoriaus meninė siena vaizduoja dangiškąją Bažnyčią. Kieno nors atvaizdo eksponavimas joje yra tarsi to žmogaus sutapatinimas su dangaus sfera. Popiežiaus Jono Pauliaus II paveikslas altoriuje – ženklas, kad jis yra dangiškojoje Bažnyčioje tarp dangaus šventųjų“, – teigė kun. G. Jankūnas.

Balandžio 27 d. šv. Jono Pauliaus II paveikslas palaimintas Šakių Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje. Šv. Mišias aukojo parapijos klebonas Sigitas Matusevičius. Prie paveiklo liepsnojo parvežta iš Krokovo ugnis – Dievo malonės ir gailėstingumo simbolis. Šiuo metu presbiterijoje pastatytas paveikslas vėliau bus pakabintas šoninėje Šv. Jurgio koplyčioje.

-kait, kpi, Vlk-

Konferencija kanonizacijos proga

Balandžio 27 d. Kaune, Gerojo Ganytojo bažnyčioje, kur gerbiamos šv. Jono Pauliaus II relikvijos, surengta konferencija, skirta popiežių Jono XXIII ir Jono Pauliaus II kanonizacijai. Konferencijoje dalyvavo Kauno arkivyskupijos kurijos kancleris mons. Adolfas Grušas, I dekanato parapijų klebonai, bažnyčių rektoriai bei kunigai.

Konferencijos pradžioje Gerojo Ganytojo parapijos klebonas kun. Jonas Stankevičius pasveikino visus gausiai susirinkusius ir pakvietė pasižiūrėti popiežių Jono Pauliaus II ir Jono XXIII skelbimo šventaisiais iškilmių Vatikane vaizdo įrašą. Po to mons. A. Grušas savo kalboje aptarė šventųjų kanonizavimo proceso detales. „Vienas iš būdų iškelti asmenį į altoriaus garbę yra ordinarinis kelias. Kitas būdas – pripažinti kankinystę dėl tikėjimo. Ordinarinis kelias susiformavo vėlyvaisiais viduramžiais.

Šv. Kazimiero atžvilgiu šventumas pripažintas tuomet, kai buvo surinkti parodymai, kad jis turi šventumo atgarsį tautoje. Todėl visad svarbi yra žmonių nuomonė apie kandidatą. Toks pirmas momentas kanonizacijos procese. Tai inicijuoja vietos vyskupas savo vyskupijoje. Šv. Sostas per Šventųjų kongregaciją skelbia Dievo tarnu kandidatą į palaimintuosius ir šventuosius. Toleiniame procese tiriamas gyvenimas, ryšiai, kalbos, raštai, įvairios gyvenimo detalės, – sakė prelegentas.

Vėliau monsinjoras kalbėjo apie kandidato krikščioniškos dorybės praktikumą iki didvyriškumo lygmens. „Reikia vieno stebuklo. Pavyzdžiui, neįmanoma pagydyti. Jei specialieji medicinos komisija konstatuoja stebuklą, skelbiamas palaimintuoju. Tai yra galimybė „atsijoti“ netikrus, tariamus atvejus. Reikia dar vieno stebuklo, kad būtų paskelbtas šventuoju. Negalima manyti, kad palaimintasis yra mažesnis už šventąjį. Pagarba šventajam rodama visame pasaulyje, o palaimintajam vietinėje vyskupijoje ar tautoje. Šventasis tampa švyturiu visam pasauliui, – kalbėjo prelegentas. Mons. Adolfas Grušas savo kalboje palietė ir Jono Pauliaus II asmenybę bei jo gyvenimo atskirus momentus. „Ką reiškia šv. Jonas Paulius II pasauliui? Jis savo gyvenimu davė pavyzdį. Jonas Paulius II jaunystėje buvo pamėgęs mistinį šv. Kryžiaus Jono dvisingumą. Karolis Vojtyla troško panirti į karmelitišką gyvenimą, bet negavęs leidimo priėmė tai kaip Dievo valią. Savo gyvenime Karoliui Vojtylai nebuvo svarbios protingos kalbos. Jam svarbiausia buvo būti šalia žmonių, būti kartu su jais ir maldoje. Kiekvienas iš mūsų galime tikėjimą išgyventi. Tai savo gyvenimu nuolat patvirtindavo Karolis Vojtyla. Tai yra ženklas, kurį jis duoda mums. Jo gyvenimas tampa pavyzdžiu. Svarbus taip pat ir jo mistinis išgyvenimas, susikaupimas maldoje. Jo aplinkos žmonės liudija apie jo regėjimus, nuspėtą ateitį, stebuklus, – sakė prelegentas.

Monsinjoras kalbėjo ir apie Jono Pauliaus II paskutines gyvenimo dienas.

Gerojo Ganytojo sekmadienio Eucharistijai vadovavęs arkivyskupas Sigitas Tamkevičius kvietė melstis, kad šią dieną visi iš tiesų dvaisiškai atsinaujintų. Savo homilijoje ganytojas darsyk atkreipė dėmesį į ką tik girdėtą Evangeliją pagal Joną ir ypač eilutes „Aš esu vartai. Jei kas eis per mane, bus išgelbėtas“ (Jn 10, 9). Užbaigdamas Eucharistiją ir prieš suteikdamas ganytojiškąjį palaiminimą, arkivyskupas patikino, jog nepaskelbtame kare, koks šiandien vyksta visuomenėje prieš pačius jos pagrindus, ypač gyvybės, šeimos srityse, su Viešpačiu tikrai nebus pralaimima.

-kait-

Šeimų šventė 3D: dovana, dėkingumas, džiaugsmas

Gegužės 15-ąją, minint jau 20-ąją Tarptautinę šeimos dieną, Kaune, pilnoje „Žalgirio“ arenoje, Bažnyčių vadovu, LR prezidentės, premjero, miesto mero sveikinimais šeimoms, pačių šeimų liudijimais, nuotaikinga koncertine programa, bendra vakaro malda ir ganytojiškuoju palaiminimu atšvęsta ekumeniška Šeimų šventė 3D – didžiausias nacionalinis šių Šeimos metų renginys. Šventėje dalyvavo neseniai Lietuvoje Šventojo Sosto pasiuntinybę pradėjęs apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Pedro López Quintana, Lietuvos krikščioniškųjų Bažnyčių ir bendruomenių ganytojai.

Apie 9 tūkst. dalyvių – įvairių krikščioniškų konfesijų ir kartų šeimos, ypač daug jaunų šeimų netgi su visai mažais vaikais, plojimais dėkojo Lietuvos vyskupams už drauge su kitomis krikščionių Bažnyčiomis ir bendruomenėmis paskelbtus Šeimos metus.

„Šiandien krikščioniškųjų konfesijų šeimos dėkoja už pašaukimo dovaną, kad, nepaisydamos pasitaikiusių sunkumų, pagal Kūrėjo planą gali kurti jaukų, darnų savo pačių ir savo vaikų gyvenimą šeimoje. Tegul ši šventė mus dar labiau suvienija ir tepripildo džiaugsmo, kad priklausome Dievo vaikų šeimai, pasklidusiai visame pasaulyje, – sakė renginio globėjas Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, pasidžiaugdamas daugybe darnių šeimų Lietuvoje ir linkėdamas gražių šventės akimirku. „Tebūnie šios šventės dalyviai gyvas ir garsus atsakymas visiems, kurie nesupranta ir nevertina atsakingai kuriamos šeimos“, – kalbėjo arkivyskupas, išreikšdamas viltį, jog Seimas patvirtins Konstitucijos 38 str. pataisą, įtvirtinančią santuokos pagrindą kuriamą šeimą.

Žodį ir pasveikinimą šeimoms skyrė Ortodoksų Bažnyčios Vilniaus ir Lietuvos arkivyskupas Inokentijus. „Šioje salėje matome būrį žmonių, kurie liudija džiaugsmą ypatinga Dievo sukurta aplinka, – šeima“, – sakė arkivyskupas, primindamas pareigą ne tik šiais Šeimos metais doru gyvenimu liudyti šį džiaugsmą, bet ir visada ginti bei saugoti šeimą. Tai Viešpaties padovanotas ir išaukštintas gyvenimo perlas; šeimoje prasideda meilės įstatymu kuriama bendrystė, reikalinga jaunuomenei ir visai visuomenei ugdyti.

Lietuvos evangelikų liuteronų Bažnyčios vyskupas Mindaugas Sabutis sveikinimo žodyje atkreipė dėmesį, jog šioje žemėje kaip Bažnyčia, kaip šeima vieni kitus vedame į amžinybę. Tam turime mylinčią Viešpaties ranką, bet Jis dovanuoja ir kito ranką bei širdį šeimose. Ganytojas kvietė išmokti džiaugtis savo šeimų nariais, artimaisiais, kurie yra didžiausia Dievo dovana.

Plojimais pilnutėlė arena palydėjo šventės vedėjų Dalios ir Dariaus šeimos perskaitytą LR prezidentės Dalios Grybauskaitės sveikinimo laišką ir palinkėjimą,

kad darnios, gražios šeimos susijungtų į vieną darnią šeimą – Lietuvą. Šeimas pasveikino į sceną kartu su žmona Janina atėjęs ministras pirmininkas Algirdas Butkevičius, Kauno m. meras Andrius Kupčinskas su žmona Jurgita ir vaikais.

Šventės dalyviai, gyvai plodami, pritardami, o vaikai ir šokdami, žiūrėjo koncertinę programą – Neringos ir „Tele bim-bam“, Veronikos Povilionienės ir „Blezdingos“, modernaus folkloro grupės „Čiūtytos“, Petro Vyšniausko, „Quorum“ ir „Žalgirio“ choro bei Lietuvos kariuomenės orkestro muzikinius numerius.

Su džiaugsmu šeimos priėmė gera nuotaika, gyvu ganytojo žodžiu pasidalijusį vyskupą Kęstutį Kėvalą, kuris atkreipė dėmesį į Šeimos šventės pavadinimą – tos 3D byloja apie pilnatvę šeimoje. Kaip šeimos stalas su keturiomis kojomis – štai koks turėtų būti gyvenimas šeimoje: nuolat tarpusavy kalbant; pagelbėjant vieni kitiems; atleidžiant ir kartu meldžiantis. Ganytojas palinkėjo neprarasti įkvėpimo bendrauti ir kad dabartinių ypač jaunų šeimų nuotraukos būtų kaip jų senelių – kur visa gausi šeima dažniausiai vos besutilpdavo.

Kad šeimos gyvenime, be džiaugsmo, deja, tenka išgyventi ir išbandymų, skaudžių dalykų, liudijo 34 metus santuokoje gyvenanti Vidos ir Zeniaus Mištautų šeima. Sūnaus netektį patyrę tėvai išgyveno ją su Viešpačiu, ir ši nelaimė perkeitė visus šeimos narius. Malda ir tarpusavio palaikymas padėjo nepalūžti ir netgi kitiems rodyti viltį, kurią tikėjimas duoda net ir juodžiausioje neviltyje.

Kas, jei ne vaikai, gali būti didžiausia šeimos dovana ir džiaugsmas?! Arena plovimais sutiko į sceną su penkiais dar nedidukais vaikais atėjusią Jurgitos ir Vytauto Salinių šeimyną. Šie jauni tėvai sakė jaučiasi Dievo labai apdovanoti, paliudijo, jog būtent tikėjimas jiems padėjo atpažinti kitas Viešpaties duodamas dovanas, o per 10 bendro gyvenimo metų, gausėjant vaikų būriui, su kiekvienu vaikeliu išgyvena vis augantį jų pačių šeimoms, taip pat visų artimųjų bei draugų džiaugsmą.

Aktualiai, su rūpesčiu dėl šeimų ateities šventėje kalbėjo Gabriele Kuby, Europoje garsi sociologė, publicistė, trijų vaikų mama, tomis dienomis viešėjusi Lietuvoje. Viešnia apibūdino grėsmes, kurias, prisidengdama laisve, tolerancija, žmogaus teisėmis, visuomenei kelia nauja totalitarinė *gender* ideologija. Nesuvokiama kodėl, tačiau būtent Europoje, išgyvenusioje siaubingas fašizmo ir komunizmo ideologijų pasekmes, *gender* ideologija dabar labai grėsmingai skverbiasi į visas sritis – politiką, teisę, švietimą ir kt. Tai ataka prieš šeimą, visuomenės prigimtinius, moralinius pagrindus.

Šventės pabaigoje į tylą bei maldą visus sugražino LVK Šeimos reikalų tarybos pirmininkas kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Ganytojas pakvietė mintimis sugrįžti į savo šeimos židinius ir susiėmus už rankų sukalbėti vakaro maldą popiežiaus Pranciškaus maldos žodžiais. Iš tūkstančių lūpų arenos skliautais nuvilnijo „Tėve mūsų“, po to visiems kardinolas suteikė ganytojiškąjį palaiminimą.

-kait-

Gailestingumo atlidai Vilniuje

Balandžio 17–27 d. Vilniuje vyko Gailestingumo atlidai, kurie baigėsi Dievo Gailestingumo švente Atvelykio sekmadienį. Šiomet sukanka 80 metų nuo Gailestingumo Jėzaus paveiklo nutapymo ir 10 metų, kai Dievo Gailestingumo šventovė (Dominikonų g. 12, Vilnius) vėl atvira maldai.

„Ligoniai, kenčiantieji matė taip pat ir kenčiantį popiežių ir pasijuto ne vieni. Prisimename popiežiaus paskutinį viešą pasirodymą audiencijoje. Jis norėjo kažką pasakyti, bet neįstengė, o tik palaimino. Jonas Paulius II tampa pavyzdžiu žmogui, atsidūrusiam kančioje. Jo gyvenimas liudija, kad yra galimybė išlikti savimi. Jis tampa mums šviesa, nes gyvena šalia mūsų“, – baigė kalbą prelegentas.

Po konferencijos iškilmingai Eucharistijai bažnyčioje vadovavo prel. Vytautas Steponas Vaičiūnas OFS, koncelebravo mons. Adolfas Grušas, Kauno I dekanato dekanas mons. Vytautas Grigaravičius, kun. Jonas Stankevičius, kun. Evaldas Vitulskis ir kiti Kauno I dekanato kunigai. Po šv. Mišių buvo meldžiamasi prie šventojo Jono Pauliaus II relikvijos, suteiktas palaiminimas. Šv. Mišiose giedojo choras „Gimtinė“, kuris pristatė ir meninę programą šv. Jonui Pauliui II pagerbti.

-kpd-

Raseinių dekanato Šeimų šventė

Balandžio 27 d. Raseinių dekanatas šventė Šeimų šventę. Šią dieną sutapo net kelios labai svarbios Bažnyčiai datos: Pasaulinė gyvybės diena, Atvelykis, Dievo Gailestingumo šventė bei dviejų popiežių – Jono XXIII ir Jono Pauliaus II kanonizacija. Ir visos jos labai gražiai susijungė į bendrą džiaugsmingą bendruomenės šventę. Šventė prasidėjo nuo ankstauro ryto puošiant bažnyčią ir šventorių vaikų pagamintais paukšteliais ir gėlėmis bei tos dienos įvykius žymintais plakatais. 14 val. Raseinių bažnyčioje už šeimas šv. Mišias aukojo br. Paulius Vaineikis OFM ir dekanato kunigai. Giedojo Šiluvos vaikų ir jaunimo choras „Šiloja“. Br. Paulius homilijoje pabrėžė šeimos svarbą, tėvystės atsakingumą ir gyvybės pratęsimo džiaugsmą. Po šv. Mišių gausi šeimų eiseną patraukė į skverelį prie Kultūros centro. Šventinę nuotaiką pakėlė Raseinių meno mokyklos pučiamųjų orkestras bei šokių kolektyvas. Kelią eisenai praskynė ir miestiečių dėmesį prikaustė šventėje dalyvavę baikeriai.

Skverelyje šurmuliavo šventės koncertinė ir atrakcijų programa. Renginyje koncertavo svečiai: tarptautinio projekto „Valio“ jungtinis vaikų choras, dainininkas Deividas Bastys, Benas Ulevičius su krikščioniško roko grupe „Quest Rising“, raseinietė Austėja Krivickaitė, Raseinių meno mokyklos mokomasis teatras „Svajoklis“ (vad. Albina Damašauskienė), kalbėjo ir repavo br. Paulius Vaineikis OFM, linksmo Atvelykio Zuikis Puikis (Romena Drąsutienė) su šaunia savanorių komanda. Renginį vedė Sandra ir Donatas Maslauskai. Renginio metu vaikai kartu su tėvais galėjo nusifotografuoti improvizuotoje šeimų fotoateljė, piešti bendrą piešinį, išgydyti žaisliuką Raudonojo Kryžiaus žaislų ligoninėje, įsigyti krikščioniškos muzikos įrašų bei suvenyrų, pabendrauti prie arbatos puodelio karitėčių arbatinėje. Buvo dalijami Gyvybės dienos skirtukai ir lankstinukai su malda sutuoktiniams, šv. Jono Pauliaus II litanija. Renginio pabaigoje br. Paulius su Raseinių parapijos kunigais visiems dalyviams suteikė palaiminimą.

-rpi-

Seminaras apie vyriškumo ir moteriškumo tapatybę

Gegužės 15 d. VDU Katalikų teologijos fakulteto Didžiojoje auloje rinkosi mokytojai į kvalifikacinį seminarą „Šiandienos iššūkiai formuojant vyriškumo ir moteriškumo tapatybę“. Seminare dalyvavo apie 40 mokytojų iš Kauno ir jo apylinkių, Teologijos fakulteto studentų, socialinių darbuotojų. Seminarą vedė vokiečių publicistė ir vertėja, konferencijų pranešėja, viešųjų debatų dalyvė Gabriele Kuby.

Lektorė mokytojams aiškino, kas tai yra genderizmas, kuo genderizmo revoliucija skiriasi nuo septintajame dešimtmetyje kilusios seksualinės revoliucijos, kas yra homofobija, diskriminacija, neapykantos žodynas, kas slypi už lyčių lygybės siekių. „Tačiau pats aršiausias mūsų laikų laukas yra vaikų seksualizacija“, – kalbėjo G. Kuby, pasiremddama Europos šalių pavyzdžiais. Daugelis šių

Šv. Velykų antrąją dieną Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas šv. Mišias aukojo drauge su Maskvos arkivyskupu Paolo Pezzi. Vilniaus arkivyskupas per pamokslą kalbėjo, kaip svarbu Gerąją Naujieną skelbti, ja dalytis su kitais. Tai liudija ir šv. Faustinos pavyzdys. Arkivyskupas kvietė atverti savo širdis maldoje, kad Dievo gailestingumo malonė veiktų mumyse. Tikintieji raginti savęs klausti, kiek žmonių jie asmeniškai atvedė pas Kristų savo gyvenimu, pavyzdžiu, pagalba. Šiandien esame prisikėlusio Kristaus liudytojai ir turime skelbti tai, ką patyrėme, ne tik žodžiais, bet ir darbais. Patyrus gilų susitikimą su Juo, mūsų širdys degs, o Jo gailestingumas plis tarp mūsų ir po visą pasaulį.

Gailestingumo sekmadienio išvakarėse drauge su broliais liuteronais vyko Šviesos kelio procesija iš Aušros Vartų į Dievo Gailestingumo šventovę. Gausus būrys tikinčiųjų, vienuolių, kunigų, šeimų ir jaunimo, šlovindami giesmėmis Viešpatį, rankose nešdami degančias žvakes, Vilniaus miestui liudijo džiaugsmą, kad Kristus prisikėlė. Vėliau šventovėje įvairiomis kalbomis giedotas „Apreiškimas apaštalui Jonui“. Tikintieji galėjo melstis drauge, sekdami ir apmąstydami apreiškimo tekstą. Šeštadienį taip pat vyko Gailestingumo Jėzaus brolių surengtas budėjimas jaunimui.

Gailestingumo sekmadienis šiemet ne atsitiktinai sutapo su popiežiaus Jono Pauliaus II kanonizacija. Būtent šis popiežius 2000-aisiais s. Faustina paskelbė šventąja, o Atvelykio sekmadienį visuotinėje Bažnyčioje – Dievo Gailestingumo švente. Šią dieną šv. Mišias aukojęs Vilniaus vyskupas augziliaras Arūnas Poniškaitis per pamokslą priminė ką tik šventaisiais tapusius Joną XXIII ir Joną Paulių II, kurie kvietė būti drąsiais vilties žmonėmis, nebijoti ir plačiai atverti duris Jėzui Kristui. Vyskupas, kalbėdamas apie šventovėje esantį prieš 80 metų pagal šv. Faustinos regėjimus Vilniuje nutapytą Gailestingumo Jėzaus paveikslą, akcentavo, kad iš pervertos Jėzaus širdies sklindanti šviesa byloja apie meilę, kuri yra stipresnė už neapykantą ir mirtį: „Pasiekusi mūsų širdis per Eucharistiją, sakramentus, malda, ji gali išgydyti mūsų žaizdas, kad ir iš jų lietęsi ne neapykanta, kerštas, pavydas, bet gailestingumas.“

Dievo Gailestingumo šventovėje Gailestingumo savaitę aidėjo malda – Valandų liturgija, Gailestingumo vainikėlis, litanija, rožinys; buvo klausoma išpažinčių, vyko adoracija, šlovinimai. Kasdien Lietuvos vyskupų ir kunigų aukotos šv. Mišios, sakyti pamokslai, mokymai apie Dievo Gailestingumą palietė daugybės tikinčiųjų širdis. Tikintieji kviečiami lankyti šventovę ne tik Gailestingumo savaitės metu. Šventovės durys nuo praėjusio rudens – atviros visą parą, čia nuolat vyksta Švč. Sakramento adoracija.

-žš-

Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas

Gegužės 7 d. Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijoje vyko Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas. Kaip įprasta, jis pradėtas Dienine Valandų liturgijos malda, kuriai vadovavo Vilniaus arkivyskupo augziliaras vyskupas Arūnas Poniškaitis. Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas pasveikino kunigus, kurie artimiausiu metu švenčia amžiaus ar tarnystės jubiliejus.

Vilniaus arkivyskupijos šeimos centro direktorius Algis Petronis supažindino su šeimoms skirta aštuonių susitikimų programa. Siūloma kartą per mėnesį nuo 4 iki 10 porų grupelėms rengti kasmėnesinius maždaug pusantros valandos susitikimus, kuriuose šeimos turėtų progos artimiau susipažinti, spręsti

izoliacijos problemą, kurti bendrystę, lavinti bendravimo įgūdžius. Šeimose žmonės vieniši, atitolę vieni nuo kitų, dažnai neturi įgūdžių kurti ryšius. Grupelėse sudaroma galimybė susipažinti su kitų šeimų problemomis ir rūpesčiais, dalytis patirtimi, ieškoti atsakymų. Tai padėtų atnaujinti tarpusavio santykius bei ryšius su kitais. Krikščioniškos šeimų grupės atnaujina savo santykių su Dievu, praturtina maldos patirtis. Pirmiausia reikėtų rasti kokią veiklesnę porą, kuri svetingai priimtų kitas šeimas, per susitikimus pristatytų temą, padėtų plėtoti diskusiją. Siūlomoms tokios temos, kurias galėtų pristatyti viena ar kelios šeimos: bendras susipažinimas, bendravimas poroje, kaip būti vienu kūnu ir išlikti dviem asmenimis, pasitikėjimas ir skirtingumai, švelnumas ir meilė, nepasitikėjimas ir abejonė, atleidimas kitiems ir Dievui, ištikimybė sutuoktiniui ir Dievui. Svarbu, kad susitikimuose dalyvautų kunigas, kuris apibendrintų svarstomą temą papildytų remdamasis tikėjimo nuostatomis. Kunigo vaidmuo tokioje grupelėje – skatinti aktyvesnį pasauliečių dalyvavimą, šeimų tarpusavio bendravimą, plėtoti krikščionišką ugdymą.

Kun. Žydris Kuzinas pasidalijo patirtimi, kaip šeimos maldos grupelė veikia Ratnyčios parapijoje. Šeimas pradėjo telkti viena tikinti, nors ir šeimos neturinti parapijietė. Vieną ar du kartus per mėnesį bent septynios poros susitinka parapijos namuose; didis pasiekimas, kad ateina vyrai ir kalba apie šeimą bei tikėjimą. Kunigas į tokias grupes turi kviesti asmeniškai, nes skelbimai nepaveikūs.

Kun. Stanislav Matiukevič iš Sudervės parapijos papasakojo, jog šeimas padėjo sutelkti statomas kryžius, įrengiami parapijos namai, organizuojama agapė. Šeimos susirenka žiūrėti filmų, skaityti Biblijos, dalyvauja vaizdo seminaruose, „Alfos“ kurse. Pačios šeimos nutarė padėti daugiavaikėms šeimoms, kurios sunkiau verčiasi.

Kun. Stasys Kazėnas SJ dalijosi apie Sutuoktinių savaitgalių judėjimą. Tai poroms skirti savaitgaliai, kuriuos rengia kitos šeimos, sutuoktiniai klauso liudijimų ir skatinami tarpusavyje kalbėtis pagal pateiktas temas. Savaitgalyje dalyvauja kunigas, švenčia Mišias, dalijasi savo išvalgomis. Po savaitgalių besiskiriančios poros susitaiko, išmoksta kalbėtis apie tarpusavio santykius.

Pasak vyskupo Arūno Poniškaičio, pačių sutuoktinių prašymu galima išduoti pažymą apie bažnyčioje sudarytą santuoką, kai Tribunole svarstoma jų santuokos galiojimo byla. Apklaustos anketa yra konfidencialus dokumentas, sutuoktiniams neperduodamas. Pažymą apie krikštą gali paimti ne tik tas asmuo, kuriam ji išrašyta, bet ir asmens tėvai, broliai ar seserys. Kunigai išreiškė pageidavimą, kad parapijų išduodamų pažymų formuliarai būtų suvienodinti. Taip pat vyskupas pabrėžė būti atidiems dėl siūlomų dvasingumo paskaitų, žiūrėti, ar tai krikščioniško pobūdžio medžiaga, nes pastaruoju metu labai plinta rytietišku kultū praktikas.

-ksb-

Vilkaviškio vyskupijos kunigų susirinkimas

Gegužės 13 d. Vilkaviškio vyskupijos pastoracijos centre Marijampolėje vyko kasmėnesinis Vilkaviškio vyskupijos kunigų susirinkimas, skirtas nuolatiniam kunigų ugdymui. Susitikimas pradėtas bendra malda Dienine, po kurios, pristatydamas susitikimo programą, į susirinkusius kreipėsi vyskupijos ganytojas Rimantas Norvila.

reikšinių nuostatų, nurodymų, įstatymų, rezoliucijų pavidalu mus pasiekia per Jungtinių Tautų Organizaciją ar ES Parlamentą. Yra įvairių dokumentų, metodinių priemonių, kurios nurodo, kaip dirbti su vaikais skleidžiant šeimų įvairovės sampratą, kuo ankstyvesnį seksualinį švietimą, kontracepcijos naudojimo ypatumus. Lektorė kalbėjo, kad tarptautinės organizacijos, valstybė, švietimo institucijos, teisingumo sistema, žiniasklaida ypač kėsiasi į jaunąją kartą. Tėvai jau nebegali vaikų auklėti krikščioniškai, religijos mokyklose nebeliko, nes ji prieštarauja genderizmo atstovų skleidžiamai ideologijai. Genderizmas jaunosios kartos nuostatas lytiškumo atžvilgiu gali pakeisti taip, kad santuokinė meilė, šeima, vaikų gimdymas jiems bus nesuprantami dalykai. Kai nuo ankstyvo amžiaus vaikams pabrėžiama, kad lytiškumas yra priemonė pasitenkinti, vargu ar juos išmoksime savitvardos, ar išsaugosime žmogaus asmens kilnumą, ar jie pajėgs bręsti, užmegzti ilgalaikius santykius su kitu asmeniu, ko nors atsisąžadėti, save dovanoti, ar gebės būti atsakingais tėvais? Lektorės G. Kuby pateikti pavyzdžiai, kaip *gender* ideologija skverbiasi į vaikų auklėjimą, šeimynines vertybes, kaip įstatymiškai gniuždoma krikščioniško žodžio laisvė, krikščioniškų vertybių propagavimas, tiesiog šokiruojama. Tačiau po truputį Europos šalyse bręsta pasipriešinimas šiai ideologijai, o krikščionys turi vilties ženklą – Jėzų, kuriuo tiki ir pasitiki visais sunkiais gyvenimo atvejais.

Po seminaro buvo galima įsigyti Gabriele Kuby knygą „*Gender* revoliucija. Buldozerinis reliatyvizmas“ („Caritas“ leidykla „Artuma“, 2014), kur plačiau ir išsamiau aprašomos šios ideologijos grėsmės žmogui, šeimai, visuomenei ir jų puoselėjamos vertybėms.

-kait-

Telšių vyskupijos ministrantų diena

Gegužės 3 dieną, tradiciškai pirmąjį gegužės šeštadienį, Tauragėje vyko

visuotinis Telšių vyskupijos šv. Mišių patarnautojų – ministrantų susitikimas. Jį visada organizuoja Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarija, o šiemet prie to daug prisidėjo ir Tauragės Švč. Trejybės parapija. Daugiau nei 50 įvairaus amžiaus ministrantų susibūrimą pirmiausia pasveikino Tauragės dekanato dekanas, Tauragės parapijos klebonas kan. Alvydas Bridikis, taip pat sveikinimo žodį tarė Tauragės parapijos vikaras kun. Karolis Petravičius. Su patarnautojais iki šv. Mišių bendravo Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos rektorius kan. Viktoras Ačas ir prefektas kan. Andriejus Sabaliauskas bei seminaristai.

Tauragės bažnyčioje šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, koncelebravo Telšių kunigų seminarijos rektorius kan. V. Ačas, prefektas kan. A. Sabaliauskas, Tauragės parapijos vikaras kun. K. Petravičius. Sakydamas pamokslą Telšių vyskupas J. Boruta SJ išryškino šv. Mišių patarnautojų svarbą parapijos gyvenime, drąsino jaunos žmones nebijoti būti tvirtus tikėjimu ir aktyvius parapijų gyvenime. Vyskupas priminė, jog tikintis žmogus visais laikais dažnai yra persekiojamas, todėl ir šiandieniam pasaulyje reikia drąsos tvirtybės sekant Kristumi. Ganytojas kvietė visus mokyti iš šventųjų bei už tikėjimą persekiotų žmonių.

Po šv. Mišių Tauragės Švč. Trejybės parapijos namuose buvo surengti pietūs. Telšių vyskupas J. Boruta SJ ir Telšių kunigų seminarijos rektorius kan. V. Ačas visiems ministrantams įteikė atminimo dovanėles. Papietavę ministrantai, klierikų padedami, gilinosi į liturgiją bei susipažino su dviem neseniai paskelbtais šventaisiais popiežiais: Jonu XXIII ir Jonu Pauliumi II. Susitikimui baigiantis visi drauge prie Tauragės bažnyčios šventoriuje esančios Švč. M. Marijos statulos susirinkę giedojo Gegužines pamaldas. Grįžtančius į savo namus ministrantus palaimino Telšių kunigų seminarijos rektorius kan. V. Ačas.

-kasab-

Pirmoje susitikimo dalyje susirinkusiems vyskupijos dvasininkams Skardupių (Marijampolės sav.) parapijos klebonas kun. moral. teol. dr. Algirdas Petras Kanapka pristatė popiežiaus Pranciškaus apaštališkąją paraginimą *Evangelii gaudium* apie Evangelijos skelbimą šiandieniam pasaulyje. Prelegentas priminė, kad popiežius Pranciškus šį dokumentą Bažnyčiai įteikė švenčiant Tikėjimo metų uždarymą 2013 metų lapkričio 24 dieną. Išsamiai buvo peržvelgti visi apaštališkojo paraginimo skyriai. Kun. A. P. Kanapka išryškino pagrindines mintis cituodamas dokumento tekstą ir nuoširdžiai pasidalydamas asmenine patirtimi ir išgyvenimais, kilusiais skaitant šį dokumentą. Apibendrinamas prelegentas paminėjo, jog retai dokumentai turi tokią praktinę ir su realiu gyvenimu susiejamą vertę, tačiau šis – labai aiškios ir konkrečios Bažnyčios gyvenimo bei veiklos gairės.

Po pertraukos į susirinkusiuosius kreipėsi Telšių vyskupas augziliaras Linas Vodopjanovas. Garbus svečias prisiminė savo pastoracinę tarnystę, ypač tą laikotarpį, kai pačiam teko būti klebonu Kretingos parapijoje. Remdamasis gausybe gyvų pavyzdžių iš Bažnyčios pastoracinės kasdienybės, vyskupas liudijo ir ragino labai daug ir kruopštaus darbo įdėti rengiant sužadėtinius Santuokos sakramentui, jokių būdu neužkirsti kelio Kristui. Tęsdamas temą vysk. L. Vodopjanovas uždavė retorinį klausimą: „Šeimos parapijoje. Kas jos ir kur jos? Ar jas pažįsti?“ Po retorinio klausimo prelegentas pateikė keletą idėjų, kaip būtų galima pažinti šeimas, kaip būtų galima su jomis pradėti bendrauti. Pirmiausia ragino melstis už šeimas, parapijoje kurti šeimų bendruomenę, kuri būtų formuojama malda, bendra veikla, rekolekcijomis, specialia šeimai skirta stovykla. Taip pat buvo primintos kelios jau parengtos programos, kurios tikrai gali pagelbėti šeimų pastoracijoje. Vyskupas pabrėžė, kad šios pastoracijos stiprybė – parapijos kunigo dalyvavimas. Svečias vyskupas, labai viltingai žvelgdamas į šeimų pastoraciją, linkėjo vilties ir atverti duris Kristui.

Vysk. R. Norvila aptarė kai kurias pastoracines aktualijas ir visus pakvietė pietų, kurių metu buvo prisiminti ir pasveikinti kunigystės bei amžiaus jubiliejus švenčiantys vyskupijos dvasininkai. Po pietų vyko vyskupijos Kunigų tarybos posėdis, kuriame diskutuota įvairiais vyskupijai svarbiais klausimais ir priimti keli svarbūs sprendimai.

-krb-

Kauno arkivyskupijos kunigų ugdymo konferencija

Gegužės 14 d. Kauno kurijoje arkivyskupijos kunigai gausiai dalyvavo dvasinio ugdymo konferencijoje. Jai vadovavo arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, o šio bendro dvasininkų susitikimo tema šįkart buvo parapijų gyvenimo atnaujinimas atsiliepiant į dabartinius naujosios evangelizacijos uždavinius. Apie naujas evangelizacijos galimybes, į jas ypač įtraukiant pasauliečius, susirinkime arkivyskupijos augziliaro vyskupo Kęstučio Kėvalo pakviesti su kunigais dalijosi svečiai iš Italijos – Milano arkivyskupijos vienos parapijos klebonas kun. Pier Giorgio su savo parapijos sutuoktinių pora.

Svečias kunigas sakė, jog parapijos klebono pirmutinis rūpestis ir apskritai dvasininko tarnystės užduotis yra patraukti nutolusius, atšalusius žmones, trokšti juos susigražinti į Bažnyčią, evangelizuoti; popiežiaus Pranciškaus žodžiais tariant, būti kunigais tiems, kurie dar nėra Bažnyčioje. „Svarbiausias dalykas – nepasitenkinti tuo, ką darome čia ir dabar. Jėzus mus kviečia eiti į naujas erdves, kad Dievo karalystę galėtų patirti kuo daugiau tikinčiųjų“, – sakė svečias, paragindamas dvasininkus būtų pilnus Jėzaus meilės, ieškoti

naujų būdų, kaip ją parodyti žmonėms, būti atvirus naujiems dalykams. Jau garbaus amžiaus kunigas pasidalijo savo atsivertimo istorija, atkreipdamas dėmesį, jog būtent jo išgirstos kitų atsivertimo istorijos, aplankyta labai gyva, evangelizuojanti parapija Šiaurės Amerikoje, kilęs naujas užsidegimas, troškimas evangelizuoti, atgaivinti savo parapiją jam asmeniškai padėjo įveikti išgyventą kunigiškosios tapatybės krizę, buvusį norą palikti kunigystę.

Svečiai pasidalijo labai sėkminga parapijų atgaivinimo ir evangelizacijos forma – per vadinamąsias „lašteles“, kai nuo mažų grupelių susitikimų vėliau pavyksta į parapijas atvesti naujų, nuo tikėjimo ir Bažnyčios nutolusių narių. Taip vis daugiau žmonių patraukiami prie Viešpaties, jiems paliudijama Dievo meilė, jie gali tiesiogiai išgyventi gyvosios Bažnyčios, bendruomenės patirtį, gauti tarpusavio pagalbą. Šis evangelizacijos būdas sparčiai nešdamas gausių vaisių plinta daugumoje Europos šalių, Amerikos, Azijos, Afrikos bažnyčiose. Nedidelėse grupelėse – „laštelėse“ – iš pradžių kurio nors tikinčiojo namuose kartą per savaitę vyksta šlovinimas, meldžiama Šventosios Dvasios, klausoma klebono katechezijų, dalijamasi, pranešami parapijos skelbimai. Tai būna laipsniški žingsniai, kad žmonės vėliau nesibaimindami ateitų į parapijos bažnyčią, čia švęstų Eucharistiją, o vėliau patys iš evangelizuojamųjų tapę evangelizuotojais. Kunigas Pieras atkreipė dėmesį į nepamainomą klebono bendradarbių parapijoje pasauliečių vaidmenį, su jais kunigas turėtų dalytis evangelizavimo užduotimi ir atsakomybe.

Svečiai atsakė į kunigų klausimus, o dėkodamas už pasidalytą sielovadinę patirtį arkivyskupas S. Tamkevičius ypač atkreipė dėmesį į atsivertimo momentą. Atsivertimas, kaip ištis sukrečiantis ir perkeičiantis susitikimas su Viešpačiu, reikalingas ir vyskupams, ir kunigams. Ganytojas linkėjo, kad išgirsta patirtis ir liudijimas paskatintų mąstyti ir paliestų kiekvieno kunigo širdį, prašė melstis vieniems už kitus.

Susirinkimas, aptarus kitas sielovados aktualijas, buvo užbaigtas pietumis kurijoje. Birželio 24 d. kunigai kartu susirinks Kauno arkikatedroje drauge švęsti arkivyskupijos globėjo Šv. Jono Krikštytojo Gimimo išskilmės.

-kait-

Prekyba žmonėmis – Lietuvos Caritas ir savivaldybių atsakas

Gegužės 8 d. surengti Lietuvos Caritas mokymai-konferencija „Prekybos žmonėmis šiandieninė situacija Lietuvoje: tendencijos, formos ir pagalbos teikimas“. Kaune vykusiame susitikime dalyvavę Lietuvos ekspertai pabrėžė, kad sėkmingai kovai prieš prekybą žmonėmis savivaldybėse šiandien reikalingas koordinuojantis asmuo ar institucija.

Tai jau antrasis susitikimas šia tema. Pirmojo susitikimo Vilniuje metu Norvegijos policininkai dalijosi savo darbo patirtimi apie prekybos žmonėmis problematiką ir reiškinį Norvegijoje. Kaune surengtame susitikime dalyvavo Lietuvos ekspertai: buvęs Lietuvos kriminalinės policijos biuro vadovas Algirdas Matonis, LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinės aprėpties departamento socialinių paslaugų skyriaus vedėja Daiva Buivydaitė, Lietuvos Caritas projekto „Pagalba prostitutcijos ir prekybos žmonėmis aukoms“ vadovė Kristina Mišnienė, psichologė Asta Ladauskienė.

Susirinkusius dalyvius iš visos šalies pasveikino Lietuvos policijos kapelionas kun. Algirdas Toliatas. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Sociali-

Jaunimo susitikimų diena

Gegužės 3 d. Kauno arkivyskupijos Katechetikos ir Jaunimo centrai, VDU Katalikų teologijos fakultetas moksleivius, studentus (ne tik iš Kauno arkivyskupijos) pakvietė į antrą šiemet Jaunimo susitikimų dieną „Esi vertas daugiau“. Per du šimtus jaunuolių tą dieną praleido drauge, VDU Didžiojoje salėje klausydami paskaitų, po pietų dalyvaudami teminiuose užsiėmimuose, o vakare pasilinksmindami „E-Sporto Bare“. Jaunimas įdėmiai klausėsi ses. Evelinos Lavrinovičiūtės MSV ir svečio italo Gian Luca Demarco pasidalijimų, žiūrėjo ir šiltais plojimais palydėjo aktorius Alekso Mažono suvaidintą pantomimos miniatiūrą apie jauno žmogaus ieškojimus.

Atvirą, drąsų ir uždegantį žodį jaunimui (beje, lietuviškai) tarė svečias Luca Demarco, jaunos šeimos dviejų vaikų tėvas, gyvenantis Lietuvoje. Jis papasakojo savo atsivertimo istoriją. Gyvenimo vertės, prasmės klausimai jam kilo po sunkios traumos profesionaliame sporte. Būdamas labai jaunas, lig tol šėliojęs vaikiną ėmė rimtai ieškoti atsakymų ir šių atsakymų klausė paties Dievo. Ir jis greitai atsiliepė. „Išskirtinė laimė turėti protą“, – šmaikštavo jaunasis italas, labai nuoširdžiai tiesiog pamokydamas jaunos žmones, kaip bendrauti (netgi rengtis), kad nebūtum kito išnaudojamas, išsaugotum ir gerbtum savo ir kito orumą, kaip atpažinti vaikinių ir merginų prigimties, elgesio skirtingumus, nusiimti rožinius akinius bendraujant su priešinga lytimi. Kalbėdamas apie lytinius santykius iki santuokos, Luca Demarco ragino jaunimą neskubėti bendrauti fiziškai, o pirmiau suvokti moterų ir vyrų prigimtinius skirtumus, trokšti pažinti kitą ne tik fiziškai, gryninti santykius iki skausmo.

Pirmoji Jaunimo susitikimų diena Kaune buvo surengta šių metų sausį, o jos tema buvo „Žmogus: mylėti, NE naudoti“.

-kait-

Monografija apie Šiluvą

Gegužės 5 d. popietę Šiaulių vyskupi-
jos pastoracijos centro salėje pristatyta
Vigmanto Butkaus knyga „Stebuklo
horizontai. Šiluva ir jos legenda lie-
tuvų literatūroje“. Renginyje daly-
vavo autorius – Lietuvos literatūros ir
tautosakos instituto, Naujosios lite-
ratūros skyriaus vedėjas doc. dr. Vi-
gmantas Butkus, Šiaulių vyskupas Eu-
genijus Bartulis, autoriaus tėvai Elvyra
ir Edmundas Butkai, kolegos filologai,
mokslininkai, studentai.

Pasak autoriaus, knygos atsiradimą
lėmė dvi priežastys: mokslinis interesas
atsiliepiant į besiplečiančią literatūros
topografijos nagrinėjimo tradiciją; ir gi-
minės nuotrauka, lydėjusi nuo vaikys-
tės. Nuotraukoje – maldininkai Šiluvoje
per Šilinių atlaidus 1948 m. Tarp jų – ir
autoriaus mama Elvyra. Mokslinėje mo-
nografijoje pateikta literatūrologinė
analizė. Tačiau šiam darbui prireikė ir
istorinių, teologinių, bažnytinės isto-
rijos žinių. Autorius pristatymo metu
džiaugėsi bendradarbiavimu su istori-
ku Liudu Jovaiša, istoriku, filologu, re-
ligijos gyvenimo apžvalgininku Pauliu-
mi V. Subačiumi, kurie vėliau recenzavo
monografiją. Tad knyga, anot prelegen-
to, išaugo iš istorijos, teologijos, literatū-
ros susidūrimo. Monografijoje nagrinė-
jami įvairūs lietuvių literatūros kūriniai:
giesmės, eilėraščiai, dramos, apysakos
ir kt. Pristatyti seniausi rasti tekstai:
nuorašas 1661 m. dokumento, kuriame
pirmą kartą aprašytas Švč. Mergelės
Marijos pasirodymas Šiluvoje ir įvykiai
po jo (lenkų k.); pirmoji 1786 m. datuo-
jama giesmė Šiluvos Marijai ir kt. Auto-
riaus dėmesio sulaukė ne tik pripažintų
autorių (M. Valančiaus, K. Bradūno,
L. Dovydėno, J. Griniaus ir kt.) kūriniai,
aptarti ir nedidelio meniškumo, tačiau
ypatingi savo nuoširdumu eilėraščiai,
taip pat Šiluvos vargonininko muziko-
logo Juozo Kavaliausko indėlis.

Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis pa-
dėkojo autoriui, plačiai atskleidusiam
Šiluvos – nepaprastai brangaus kampe-
lio – savitumą. Anot literatūrologės

nės aprėpties departamento socialinių paslaugų skyriaus vedėja D. Buivydaitė padėjo Lietuvos Caritas organizacijai, kuri 12 metų kompleksiskai dirba spręsdama šią problemą. „Tik 31 savivaldybė iš 60-ties parašė savo ataskaitose, kad susidūrė su prekybos žmonėmis reiškiniu savo teritorijose, 10 iš jų vykdo prevencines priemones ir 5 nurodė, jog skiria truputį lėšų šiai problemai spręsti“, – pabrėžė D. Buivydaitė.

Kasmet nuo 2011 m. valstybė socialinei pagalbai nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis skiria 150 tūkst. litų. Socialinės apsaugos darbo ministerijos duomenimis, 2013 m. padėta 129 asmenims, iš kurių 74 nukentėję nuo prekybos žmonėmis ir 55 galėję nukentėti.

Panevėžio Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro vyriausiasis tyrėjas Julius Kuzmickas prekybos žmonėmis reiškinį pristatė iš arti, parodydamas ir atskleisdamas konkrečių nusikalstamų grupuočių darbo metodus ir veikimo schemas, papasakojo apie nukentėjusių patiriamą prievartą.

Lietuvos Caritas socialinė darbuotoja Jolita Juškevičienė papasakojo seksualiniam išnaudojimui parduotos merginos istoriją, o apie psichologinę žalą, kurią patiria išnaudotos moterys, papasakojo psichologė A. Ladauskienė.

Darbo grupėse metu konferencijos dalyviai diskutavo apie veiksmingiausią prekybos žmonėmis aukoms pagalbos modelį.

-lci-

Seminaras „Ižengiant į Gailestingumo slėpinį“

Balandžio 26 d. Kolpingo kolegijos salėje Kaune į seminarą „Ižengiant į Gailestingumo slėpinį“ susirinko apie 100 įvairaus amžiaus žmonių iš Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Vilkaviškio, Alytaus, Panevėžio, Jonavos ir kitų Lietuvos miestų, atvyko net Airijoje gyvenanti lietuvė.

Į sielovados bendruomenės „Gailestingumo versmė“ praeitų metų lapkritį pradėtus organizuoti vidinio išgydymo seminarų ciklo „Ateikite pas mane visi, kurie vargstate“ (Mt 11, 28) seminarus susirenka arti dviejų šimtų žmonių. Seminarų lektoriai – garsūs misionieriai: vasario mėn. seminarą „Nepaliksiu jūsų našlaičiais“ (Jn 14, 18) vedė psichoterapeutas iš Belgijos Wim du Plessis, kovą senas Lietuvos bičiulis Josephas Bastinas, remdamasis savo patirtimi, kalbėjo apie tai, kaip iš depresijos pasinerti į evangelinio džiaugsmo gilumą. Šį, jau penktąjį, seminarą Gailestingumo sekmadienio išvakarėse vedė br. Tomas Pilchas OFM Cap. ir kun. Kęstutis Rugevičius.

Kauno Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios rektorius kun. Kęstutis atskleidė Dievo gailestingumą Šventajame Rašte, įsimintiniais pavyzdžiais pabrėždamas Dievo ir žmogaus gailestingumo skirtumus. Dievo gailestingumas visuotinėje Bažnyčioje tapo toks ryškus, džiaugsmingai švenčiamas dėka tokių gailestingumo apaštalų kaip ses. Faustina. Tarp dviejų pasaulinių karų, diktatūrų, įvairiausių žiaurijų, kai, atrodytų, ima viršų žmogaus negailestingumas, iš Dievo Širdies išseina gailestingumo žinia, kuri pradžioje sutinkama skeptiškai, bet vėliau įgauna vis didesnę Dievo išminties ir gerumo aspektą. Dievo gerumo ištakų reikia ieškoti remiantis Apreiškimu. Dievo meilė yra nepralenkiamai pirma. Iš savo begalinio gerumo Dievas išseina iš savęs ir kuria visatą, žmogų pagal savo paveikslą bei panašumą, ir ta kūryba tęsiasi, nes Dievas nesiliauja apie mus galvojęs su meile.

Senajame Testamente Dievas palaiapsniui atskleidžia save ir kviečia mus į tą ypatingą bendrystę su Juo. Dievo meilės istorija prasideda nuo tam tikro išrinkimo arba labai konkretaus pašaukimo. Pradžios knygos pirmieji 11 skyrių kalba apie nuodėmės didėjančią laviną ir mūsų tikėjimo protėvio Abraomo pašaukimą. Abromas atsiliepdamas į jį tampa tautų tėvu ir gailėstingumo ženklą. Dievo malonė atsiskleidžia ir jaudinančiuose pranašų dialoguose su Dievu, ypač psalmėse.

Tačiau Dievo gailėstingumas sušvinta visiškai kitoje šviesoje Naujajame Testamente. Neįmanoma suvokti to, kad Dievas apiplėšia save, atsisako savęs, tampa vienu iš mūsų, kad parodytų, kokia yra žmogaus vertė. Jėzus Naujajame Testamente nuolat sutinkamas kaip tas, kuris konkrečiam žmogui labai konkrečiai rodo gailėstingumą. Gailėstingumas kviečia į konkretų veiksmą – tai Jėzaus pozicija. Susidūrus su nuodėme, skurdo, skausmo, silpnumo apraiškomis, seka konkretus veiksmas – nuodėmių atleidimas, išgydymas, padrašinimas, prikėlimas iš numirusių. Jėzus gailėstingumu atsiliepia į žmonių poreikius. Mes kiekvienas esame pašaukti būti Dievo gailėstingumo apaštalais, nešti Evangeliją, t. y. nebijoti sutikti žmogų su jo poreikiais ir atsiliepti į juos, nesvarbu, kad mūsų kišenės tuščios. Jėzaus vardas, iš jo tekanti malonė yra skirta mums visiems.

Br. Tomas Pilchas OFM Cap. dviejose konferencijose kalbėjo apie tai, kaip konkrečiai pasinerti į Dievo gailėstingumą – tą ištroškusius pagirdantį ir suteptus nuplaunantį šaltinį – per Eucharistiją ir išpažintį.

Pirmiausia per Eucharistiją. „Kas mums yra Gailėstingumo versmė? – klausė brolis Tomas. – Tai Jėzaus perverta Širdis. Iš Jo perverto šono ištekėjęs mus nuskaistinantį Kraujas ir mus nuplaunantis vanduo.“ Kalbėdamas apie Švč. Sakramento adoraciją brolis Tomas pabrėžė, kad svarbiausia Jėzaus aki-vaizdoje būti savimi. Mums prieš Viešpatį nereikia vaidinti, Jis viską apie mus žino, pažįsta mus nuo amžių. O tas, kuris geriausiai pažįsta, labiausiai ir myli. Mes galime su Viešpačiu paprastai ir nuoširdžiai bendrauti, išlieti Jam savo širdį – dėkoti, džiaugtis, verkti arba giedoti giesmes, melstis psalmių žodžiais. Taip pat neišsigąsti, jei maldoje kaip besikeičiančios nuotraukos iškyla įvairūs žmonės. Viešpats rodo mums tuos žmones, kad juos palaimintume, o gal nori, kad jiems atleistume. Pasak brolio Tomo, priešais išstatytą Švenčiausiąjį Sakramentą tobula malda yra „Gailėstingumo vainikėlis“.

Antroje konferencijoje brolis Tomas konkrečiai patarė, kaip galima pasirengti išpažinčiai. Yra įvairių būdų: pagal Dekalogą, pagal Didįjį įsakymą, peržvelgiant tai, ką mąstėme, veikėme, kalbėjome, ką gero galėjome padaryti ir nepadarėme... Bet pirmiausia reikia prašyti Dievo šviesos: „Dieve, apšviesk mane, jog pažinčiau save, koks esu, pažinčiau savo nuodėmes.“ Nuostabu yra tai, kad išpažintis – abipusis išpažinimas: mes išpažįstame savo nuodėmes, o Dievas išpažįsta mums savo meilę. Tai tarsi sugrįžimas prie Krikšto, nuplaunantį visus nuodėmes, tai pasinėrimas į Dievo gailėstingumą.

-vm-

Dalios Jakaitės, mokslinė monografija gali būti skaitoma kaip gera drama ar net detektyvas, nes atsiskleidžia konkrečių realiųjų ieškojimo kelias. -irat-

Atsiminimų knyga „Nepataisomasis“

Gegužės 9 d. Kauno arkivyskupijos konferencijų salėje pristatyta mons. Alfonso Svarinsko atsiminimų knyga „Nepataisomasis“ (Vilnius, 2014). Knygos sutiktuose Kaune padėkos žodžiais, gėlėmis ir plovimais buvo pagerbtas knygos autorius monsinjoras Alfonsas. Renginyje dalyvavo knygos leidėjai ir redaktoriai, nemažai bendražygių, kunigų, seserų vienuolių. Vakarą vedė ir savo atliktomis patriotinėmis dainomis džiugino Kauno kunigų seminarijos klierikas Vincentas Lizdenis. Įsimintinu renginio pradžios momentu buvo gausiai fotografijomis iliustruotas knygos įrašas apie garbaus amžiaus monsinjoro gyvenimą nuo pat vaikystės. Tai šviesūs atsiminimai apie vaikystės namus ir tėvus, vėliau sovietų ir vokiečių okupacijos bei septyniolikmečio apsisprendimas 1942 metais tapti kunigu ir išvykti studijuoti į Kauno kunigų seminariją, pasiryžimas aktyviai žengti kovos už laisvę keliais drauge su Lietuvos partizanis, patirti areštai, KGB tardymai, 2 kaliniai, o kalint lageryje iš kito kalinio – vyskupo Pranciškaus Ramanausko – rankų lagerio ligoninėje priimti kunigystės šventimai bei daugybė sutiktų šviesių žmonių.

Vakaro dalyviai turėjo unikalią galimybę pamatyti sovietinio propagandinio dokumentinio filmo „Kas jūs, kunige Alfonsai Svarinskai?“ kadru, taip pat filmuotos medžiagos iš monsinjoro bendražygio, jau pas Viešpatį iškeliavusio kun. Algimanto Keinos archyvų.

Padėkos žodį renginyje taręs knygos autorius, kaip įprasta, kalbėjo su jam būdingu optimizmu, humoru bei ryžtu, pabrėždamas, jog ir šiandien reikia drąsiai kovoti už tiesą. Šiandien, pasak garbiojo dvasininko, kovojame senais ginklais, o reikia naujų. Vienas jų – tai jaunuomenės ugdymas, rūpinimasis

perduoti jai aukštus Tėvynės, Dievo meilės ir laisvės idealus, supažindinti su Lietuvos istorija, garbingomis, neretai nepelnytai užmirštomis jos asmenybėmis. Savo bendražygiui bičiulišką padėkos žodį tarė Kovo 11-osios Akto signataras Liudvikas Simutis. Bažnyčios persekiojimų ir asmeniškų krikščionio liudijimų, memuarais apie tikrąją, dvasinę, Lietuvą, kuri visada buvo gyva ir nenugalėta, atsiminimus pavadino vakare kalbėjęs kun. Robertas Grigas, kiti sveikintojai. Pirmoji mons. A. Svarinsko atsiminimų knyga apima laikotarpį nuo vaikystės iki 1965 metų. Atsiminimai rengiami toliau, ketinama išleisti dar dvi dalis.

-kait-

Vilniaus katedros varpinė atvėrė duris

Gegužės 16 d. Vilniaus katedros varpinė atvėrė duris lankytojams. Visą dešimtmetį Vilniaus katedros varpinė buvo uždaryta, o pastaruosius trejus metus vyko architektūros tyrimai ir restauravimo darbai. Varpinė – itin svarbus Vilniaus arkikatedros bazilikos, Žemutinės ir Aukštutinės pilių elementas, miesto simbolis. 2002 m. Vilniaus katedros aikštėje buvo pašventinti ir užkelti šeši nauji varpai – Kelno arkivyskupijos dovana Vilniaus katedrai ir miestui. Atsidėkojant Kelno arkivyskupui Joachimui Meisneriui, didžiausias varpas pavadintas Šv. Joachimo vardu. Kitiems varpams suteikti Lietuvos ir Vilniaus globėjų vardai: Šv. Kazimiero, Šv. Stanislovo, Šv. Elenos, Šv. Onos ir Pal. Jurgio Matulaičio. Didžiausias varpas sveria 2595 kg, mažiausias – 464 kg. Vilniaus katedros varpais skambinama kviečiant į šv. Mišias, per iškilmingas procesijas, svarbius religinio gyvenimo įvykius. Bažnytinio paveldo muziejus varpinėje organizuos ekskursijas, edukacines programas, šviečiamojo pobūdžio renginius. Čia dirbs Vilniaus katedros požemių administracija. Gegužės–rugsėjo mėnesiais varpinė bus atvira lankytojams darbo dienomis ir šeštadieniais nuo 10 iki 19 val., šaltuoju metų laiku – viena valanda trumpiau.

-bpmi-

Jono XXIII ir Jono Pauliaus II kanonizacija

(KAI) Balandžio 27 d. švenčiant Dievo Gailestingumo sekmadienį popiežiai Jonas XXIII ir Jonas Paulius II buvo paskelbti visuotinės Bažnyčios šventaisiais. Liturgijoje dalyvavo apie 800 tūkst. maldininkų iš viso pasaulio. Mišių koncelebracijoje dalyvavo popiežius emeritas Benediktas XVI, 150 kardinolų, tūkstantis vyskupų, apie 6 tūkst. kunigų. Iškilnėse dalyvavo 93 oficialios valstybių delegacijos, 24 valstybių vadovai, tarp jų Lietuvos prezidentė D. Grybauskaitė. Prie altoriaus drauge su popiežiumi Pranciškumi koncelebravo jo vikaras Romos vyskupijai kardinolas Agostino Vallini, ilgametis Jono Pauliaus II sekretorius kardinolas Stanisławas Dziwiszas, Bergamo (iš šios vyskupijos kilęs Jonas XXIII) vyskupas Francesco Beschi, taip pat kardinolai Angelo Sodano ir Giovanni Battista Re.

Aikštėje buvo daugybė transparantų, žyminčių vietas, susijusias su šventųjų gyvenimu: Jono XXIII gimtąją Soto il Montės parapiją, Jono Pauliaus II gimtinę Vadovicus ir kitas Lenkijos vietas. Kanonizacijos iškilnėms altorius buvo išpuoštas specialiai iš Ekvadoro atvežtų rožių puokštėmis. Šv. Petro bazilikos frontone iškabinti anksčiau beatifikacijos iškilnėms (2000 m. – Jono XXIII, o 2011 m. – Jono Pauliaus II) parengti jų atvaizdai. Prieš Mišias Šv. Petro aikštėje tikintieji itališkai meldėsi Dievo gailestingumo vainikėli. Meldžiantis buvo skaitomi fragmentai iš Jono Pauliaus II homilijos ses. Faustinos Kowalskos kanonizacijos proga, taip pat du Jono XXIII kalbų fragmentai apie Dievo gailestingumą.

Po Visų Šventųjų litanijos Šventųjų skelbimo kongregacijos prefektas kard. Angelo Amato, lydintis abiejų kanonizacijos proceso postulatorių, kreipėsi į popiežių prašydamas kanonizuoti palaimintuosius. Prašymas buvo pakartotas tris kartus. Prieš trečiąjį prašymą buvo giedamas himnas Šventajai Dvasiai. Tuomet popiežius Pranciškus paskelbė kanonizacijos formulę. Po šių žodžių aikštėje aidėjo šūksniai ir aplodismentai. Ant altoriaus buvo atnešti relikvijoriai su abiejų šventųjų relikvijomis: Jono Pauliaus II kraujo relikvija ir Jono XXIII odos gabalėlis, paimtas jo kūno ekshumacijos metu prieš 2000 m. vykusią beatifikaciją. Tarp asmenų, nešusių Jono XXIII relikviją, trys – Roncalli giminės atstovai. Tarp nešusiųjų Jono Pauliaus II relikviją buvo jo užtarimu patyrusi stebuklingą išgydymą Floribetha Mora Diaz iš Kosta Rikos.

Popiežius Pranciškus homilijoje pabrėžė, kad Velykų oktavą vainikuojančio Gailestingumo sekmadienio centre yra šlovingos prisikėlusio Jėzaus žaizdos. Prisikėlusio Kristaus žaizdos neišnyksta. Jos yra išliekantis Dievo meilės ženklas ir yra būtinos, idant tikėtume Dievo meile, gailestingumu ir ištikimybe. Šventieji Jonas XXIII ir Jonas Paulius II turėjo drąsos žvelgti į Jėzaus žaizdas ir jas liesti. Kiekviename kenčiančiame žmoguje jie išvelgė Jėzų. Abu buvo vyriški, „pilni Šventosios Dvasios pareizijos“ (drąsaus skelbimo), Bažnyčiai ir pasauliui liudijo Dievo gerumą ir gailestingumą.

Abu XX amžiaus kunigai, vyskupai ir popiežiai pažino amžiaus tragedijas, bet jos jų neprislėgė: stipresnis pasirodė abiejų tikėjimas į Jėzų Kristų, penkiomis žaizdomis apreikštas Dievo gailestingumas, motiniškas Marijos artumas.

Jonas XXIII ir Jonas Paulius II bendradarbiavo su Šventąja Dvasia, atnaujindami Bažnyčią pagal tą pirminį provaizdį, kurį jai suteikė šventieji amžių būvyje. Popiežius Pranciškus pabrėžė Jono XXIII klusnumą Šventajai

Dvasiai sušaukiant Vatikano II Susirinkimą. Jonas XXIII buvo ganytojas ir vadovas, pats vedamas Dvasios. Pranciškus apibūdino šv. Joną XXIII „klusnumo Šventajai Dvasiai popiežiumi“.

Šv. Jonas Paulius II savo tarnyste Dievo tautai buvo „šeimos popiežius“, – jis pats yra pasakęs, kad taip norėtų būti atmenamas. Popiežius Pranciškus tai pabrėžė, susiedamas su „šeimai skirtu ir drauge su šeimomis vedamu sinodiniu procesu“, kurį iš dangaus remia ir lydi Jonas Paulius II. Popiežius prašė abiejų šventųjų ganytojų užtarimo, kad Bažnyčia per dvejus sinodinio proceso metus, vykdydama sielovados tarnystę šeimai, būtų klusni Šventajai Dvasiai. Teiškomo jie nesipiktinti Kristaus žaizdomis, gilintis į Dievo gailestingumo slėpinį, kuris visada palaiko viltį, visada atleidžia, nes visada myli.

Iškilmės baigtos *Regina caeli* malda ir popiežiaus Pranciškaus raginimu pagerbti šventųjų atminimą atsiliepiant į jų mokymą.

Nauji leidiniai

Gabriele Kuby. Gender revoliucija. Buldozerinis reliatyvizmas. – VšĮ Caritas leidykla „Artuma“, 2014. – 120 p.

Knygoje pristatoma *Gender* ideologija, jos padariniai. Gabriele Kuby (g. 1944 m.) – vokiečių publicistė, sociologė, konferencijų pranešėja, viešųjų debatų dalyvė. Ji viena pirmųjų įžvelgė ir ėmė skleisti žinią apie tikruosius tikslus ideologijos, ne tik propaguojančios savivalę renkantis lytį, bet ir sistemingai genančios mūsų vaikus į ankstyvus lytinius santykius. Autorė yra trijų vaikų motina, 1997 m. ji tapo Katalikų Bažnyčios nare, knygoje „Mano kelias pas Mariją“ įtaigiai aprašė savo atsivertimo ir tikėjimo kelionę. Kuby darbus labai vertina Bažnyčios ganytojai. Popiežius Benediktas XVI, 2012 m. spalio 12 d. audien-cijoje priimdamas knygą „Globalinė seksualinė revoliucija“, dėkojo autorei už rašymą ir viešą kalbėjimą.

Tai pirmoji į lietuvių kalbą išversta Kuby knyga. Joje apibendrinami grėsmingi *gender* ideologijos diegimo padariniai; atskleidžiama, kad už šios ideologijos deklaruojamų, visuotinai priimtinių „nediskriminavimo“ ar lyčių lygybės siekių iš tiesų slypi radikalūs tikslai: sunaikinti žmogaus lytiškumo tapatybę, drauge paveikiant giliausią visuomenės sanklodą, ypač šeimos instituciją.

Tarptautinės katalikų charizminio atsinaujinimo tarnybos doktrininė komisija. Šventosios Dvasios krikštas. – Kaunas: Gyvieji akmenėliai, 2014. – 96 p.

„Šis dokumentas yra brandžių apmąstymų ir plačių konsultacijų vaisius. Jis bus vertingas šaltinis tiems, kurie stengiasi suvokti ir perteikti „Krikšto Šventojėje Dvasioje“ tikrovę ir dalyvaujantiems Atsinaujinime, ir platesnei Bažnyčiai. Naujoji evangelizacija neįmanoma be Naujųjų Sekminių, tad šis dokumentas pasirodo svarbiu Bažnyčios gyvenimui metu“ (Ralph Martin, JAV, buvęs ICCRS prezidentas, Popiežiškosios Naujosios evangelizacijos tarybos patarėjas).

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

LVK generalinis sekretoriatas / kun. Kęstutis Smilgevičius
Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 690 egz.

ISSN 1392-6098